

Przewodnik turystyczny obszaru Lokalnej Grupy Działania „Bud-Uj Razem”

woj. łódzkie

Spis treści:

Wprowadzenie	1
O Stowarzyszeniu LGD „Bud-Uj Razem”	2
Gmina Bełchatów	7
Gmina Będków	17
Gmina Budziszewice	25
Gmina Czarnocin	31
Gmina Dobryczyce	39
Gmina Gomunice	45
Gmina Gorzkowice	51
Gmina Grabica	59
Gmina Kamieńsk	67
Gmina Kodrąb	75
Gmina Ksawerów	83
Gmina Łęki Szlacheckie	89
Gmina Masłowice	97
Gmina Moszczenica	105
Gmina Pabianice	113
Gmina Ręczno	121
Gmina Rozprza	129
Gmina Rzgów	137
Gmina Tuszyn	143
Gmina Ujazd	153
Gmina Wola Krzysztoporska	161

Szanowni Państwo

Przewodnik turystyczny, który polecamy Państwa uwadze, kierowany jest do wszystkich zainteresowanych poznawaniem bogactwa regionu Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Bud-Uj Razem”. Swym działaniem obejmujemy gminy: Bełchatów, Będków, Budziszewice, Czarnocin, Dobryczyce, Grabica, Gorzkowice, Gomunice, Pabianice, Ksawerów, Kamieńsk, Kodrąb, Łęki Szlacheckie, Masłowice, Moszczenica, Ręczno, Rozprza, Rzgów, Tuszyn, Ujazd i Wola Krzysztoporska. Pragniemy, by stanowił on inspirację dla weekendowych i wakacyjnych podróży po najciekawszych miejscach naszego regionu. Bogactwo przyrody, obiektów sakralnych, wydarzeń kulturalnych oraz artystycznych urzeknie każdego przybysza swą niepowtarzalną atmosferą. Czekają na Państwa 18 ścieżek questingowych, które pozwolą poznać teren od zupełnie innej strony. Questing, to forma turystyki, polegająca na samodzielnym pokonywaniu nieoznakowanych szlaków, zgodnie ze wskazówkami podanymi w formie wierszowanych łamigłówek. Z pomocą specjalnej mapki dotrzecie Państwo do „skarbu”, poznając po drodze tajemnice historyczne, kulturowe i przyrodnicze. Wśród naszych propozycji są również szlaki rowerowe, Łódzki Szlak Konny, Lokalny Atrakcyjny Szlak oraz szlak kajakowy na rzece Pilicy. Razem z nami odkrycie Państwo bogactwo obiektów przyrodniczych: rezerваты, pomniki przyrody ukryte w gęstwinach leśnych, chronione gatunki roślin oraz zwierząt, a także liczne leśne ścieżki edukacyjne. Mamy nadzieję, iż prezentowane przez nas obiekty zdobędą Państwa uznanie i zainteresują swoją historią. Barwna tradycja oraz niesamowite legendy zaklęte w przydrożnych kamieniach zachęcą Państwa do odkrywania nowych, atrakcyjnych miejsc naszego regionu. Wierzymy, że każda wyprawa będzie dla Państwa niezapomnianą przygodą zachęcającą do dalszego odkrywania terenu Lokalnej Grupy Działania „Bud-Uj Razem”.
Zapraszamy!

Prezes Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Bud-Uj Razem”
Krystyna Adaszkiewicz

O Stowarzyszeniu LGD „Bud-Uj Razem”

12 kwietnia 2008 roku zostało powołane do życia Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Bud-Uj Razem”, którego celem jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, poprzez dążenie do poprawy jakości życia na terenie gmin: Bełchatów, Będków, Budziszewice, Czarnocin, Dobryszycy, Grabica, Gorzkowice, Gomunice, Pabianice, Ksawerów, Kamieńsk, Kodrąb, Łęki Szlacheckie, Masłowice, Moszczenica, Ręczno, Rozprza, Rzgów, Tuszyn, Ujazd i Wola Krzysztoporska z uwzględnieniem rozwoju turystyki, rekreacji i kultury oraz aktywizację mieszkańców LGD i wzmocnienie kapitału społecznego. Warty uwagi jest fakt, iż członkiem Stowarzyszenia jest powiat piotrkowski, którego przedstawiciele biorą czynny udział w kształtowaniu kierunków rozwoju Stowarzyszenia. Lokalna Grupa Działania zapewnia prawidłową realizację założeń osi 4 – LEADER w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013. Terminem LEADER określa się europejski program wspierający społeczności wiejskie, funkcjonujący w Unii Europejskiej od 1991 r., stanowiący nowe podejście do rozwiązywania problemów występujących na obszarach wiejskich. Istotą LEADER jest zaangażowanie społeczności wiejskich w proces podejmowania decyzji dotyczących rozwoju konkretnego obszaru na poziomie lokalnym, poprzez utworzenie i rozwijanie lokalnego partnerstwa przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego. Funkcjonowanie ww. partnerstwa w formie tzw. Lokalnej Grupy Działania (LGD) - dzięki połączeniu wiedzy, umiejętności i zasobów ww. trzech sektorów - stwarza szansę wypracowania wielu innowacyjnych koncepcji i przedsięwzięć, które w kompleksowy sposób mogą uzupełniać typowe działania rozwojowe realizowane przez administrację centralną i samorząd terytorialny.

Zakres pomocy w ramach osi 4 – leader w okresie finansowania 2007–2013 w ramach prow:

Wdrażanie zadań objętych Projektem LGD dokonywało się poprzez udzielanie wsparcia finansowego na realizację działań w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, oś 4 LEADER działanie 4.1/413 – Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju.

Aby uzyskać wsparcie należało przygotować wniosek spełniający wymagania konkursu ogłoszonego przez LGD i złożyć go w odpowiednim terminie.

Pomoc obejmowała działania z zakresu 4.1/413 – Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju:

1. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
2. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
3. Odnowa i rozwój wsi
4. Małe projekty

W ramach konkursu wniosków wnioskodawca mógł otrzymać możliwość sfinansowania kosztów ujętych we wniosku w planowanej kwocie w zależności od działania, na które składany był wniosek. Aby wniosek otrzymał dofinansowanie musiał spełnić wiele warunków i przejść określoną procedurę.

„BUD-UJ RAZEM” to miejsce, gdzie przede wszystkim pielęgnowane są tradycje i dziedzictwo kulturowe naszego regionu, rozwijana jest przedsiębiorczość i współpraca pomiędzy organizacjami i przedsiębiorcami. Wspólnie dbamy o środowisko przyrodnicze oraz rozwój infrastruktury turystycznej. W ramach swojej działalności Stowarzyszenie przygotowało wiele spotkań aktywizujących oraz bezpłatnych szkoleń dla lokalnych liderów. Przygotowaliśmy również foldery promocyjne ukazujące bogactwo sztuki lokalnej

m.in. rękodzielniczo, poezję oraz muzykę ludową. Wspólnie z lokalną społecznością zorganizowaliśmy wiele imprez promocyjnych m.in.: Noc Świętojańską w Czarnocinie, Przegląd Twórczości Ludowej w Budziszewicach, Przegląd Orkiestr Dętych w Mzurkach czy też Przegląd Strażackich Sikawek Konnych i Ręcznych w Tuszynie oraz wiele innych. Na uwagę zasługują również realizowane przez Stowarzyszenie projekty współpracy, dzięki którym utworzyliśmy:

- szlak konny na terenie gminy Będków, Czarnocin, Tuszyn, Ujazd oraz Budziszewice,
- 16 ścieżek questingowych,
- muzeum w przestrzeni dotyczące I wojny światowej,
- 4 pomosty na rzece Pilicy oraz materiały promocyjne dotyczące szlaku kajakowego,
- portal informacyjny www.odkryjlodzkie.pl

Poprzez nasze działania staramy się pokazać wszystko to, co czyni naszą ziemię ciekawą i niezwykłą, pełną uroku i niespodzianek. Dajemy naszym mieszkańcom szansę na realizację projektów na rzecz rozwoju ich regionów, co przyczynia się do wzmocnienia ich poczucia przynależności do swojej „małej ojczyzny”. W myśl słów Alberta Einsteina: „Istotne dla wspólnego dobra jest wspieranie jednostek: ponieważ tylko jednostka może wytworzyć nowe idee, które niezbędne są społeczeństwu dla jego ciągłego rozwoju, a także, w istocie, dla uniknięcia wyjąłowania i stagnacji”.

Niektóre przykłady zrealizowanych projektów:

Działanie Małe Projekty:

Wnioskodawca: Ochotnicza Straż Pożarna w Kruszowie
Tytuł operacji: Rewitalizacja konnego zaprzęgu gaśniczego połączona z cyklem szkoleń

Wnioskodawca: Gmina Kodrąb
Tytuł operacji: Organizacja imprezy – Ziemniak Dmieniński 2014

Fot. 1. Zrewitalizowany konny zaprzęg gaśniczy

Fot. 2. Ziemniak Dmieniński 2014

Odnowa i rozwój wsi:

Wnioskodawca: Gmina Grabica

Tytuł operacji: Budowa kompleksów sportowych w miejscowościach Boryszów i Wola Kamocka znajdujących się na terenie gminy Grabica

Wnioskodawca: Gmina Kamieńsk

Tytuł operacji: Budowa placu zabaw w miejscowości Aleksandrów

Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej:

Wnioskodawca: Bożena Wójcik-Fater

Tytuł operacji: Wzrost dochodu z działalności objętej wsparciem poprzez zakup kontenera spożywczego oraz wyposażenia niezbędnego do uruchomienia usługi

Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw:

Wnioskodawca: PPHU TORE Bartłomiej Reszka

Tytuł operacji: Podwyższenie konkurencyjności przedsiębiorstwa i zwiększenie poziomu zatrudnienia poprzez zakup centrum obróbczego.

Fot. 1. Zrewitalizowany kompleks sportowy na terenie Gminy Grabica

Fot. 2. Plac zabaw w Aleksandrowie

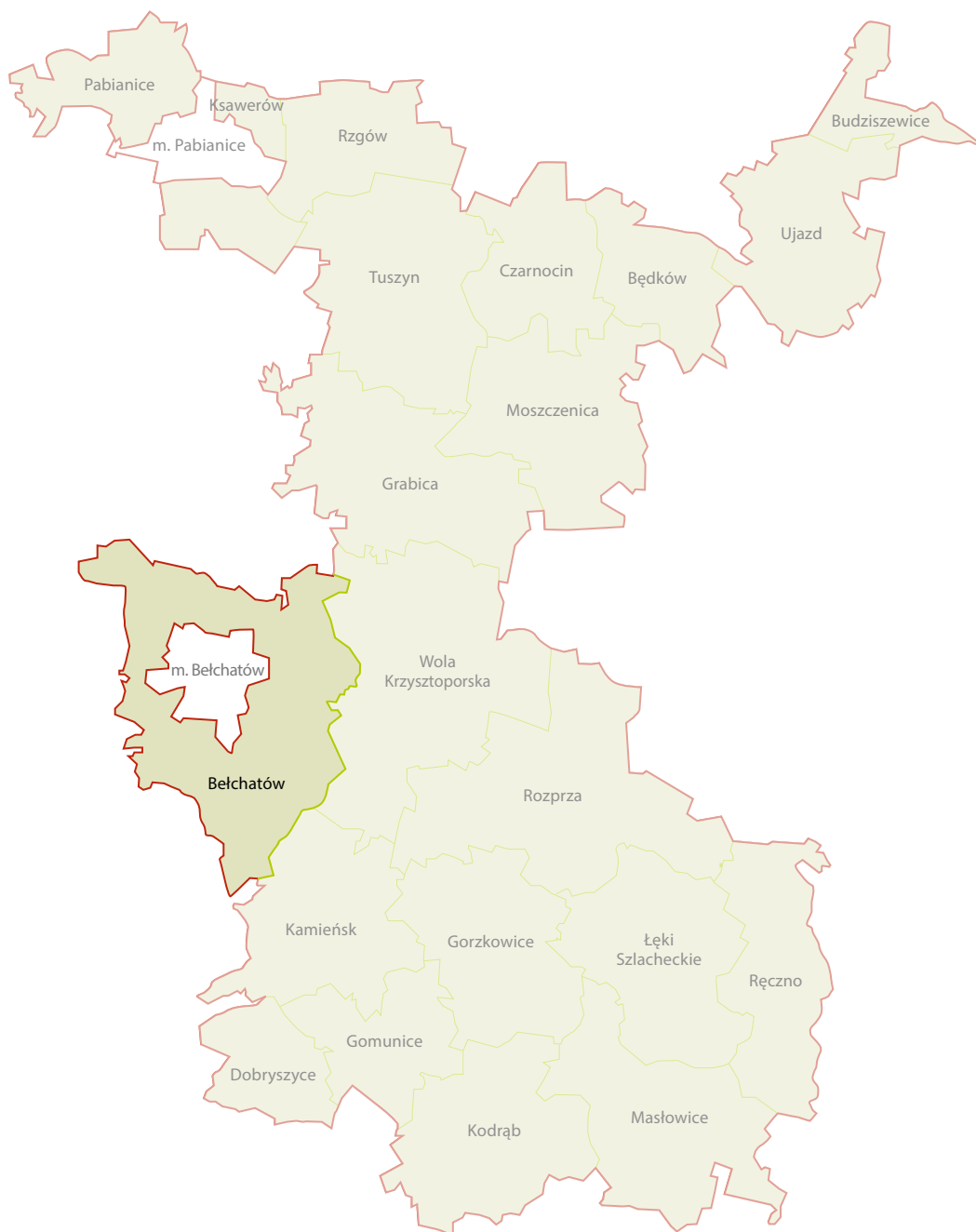
Fot. 3. Kontener spożywczy

Fot. 4. Centrum obróbcze

Gmina Bełchatów

Gmina Bełchatów

Urząd Gminy Bełchatów

ul. Kościuszki 13
97-400 Bełchatów
tel. 44 632 68 11
fax. 44 632 68 54
e-mail: sekretariat@ugbelchatow.pl
www.ugbelchatow.pl

Położenie:

Gmina Bełchatów leży w centralnej Polsce, w województwie łódzkim, we wschodniej części powiatu bełchatowskiego. Jej obszar składa się z 40 sołectw: Adamów, Augustynów, Bukowa, Dobiecin, Dobiecin Kolonia, Dobrzelów, Domiechowice, Helenów, Huta, Janina, Janów, Józefów, Kałduny, Kielchinów, Korczew, Księży Młyn, Kurnos Pierwszy, Kurnos Drugi, Ludwików, Ławy, Łękawa, Mazury, Mokracz, Myszaki, Niedyszyna, Oleśnik, Podwody, Podwody Kolonia, Poręby Grocholskie, Postękalice, Rząsawa, Wielopole, Wola Kruszyńska, Wola Mikorska, Wólka Łękawska, Zawadów, Zawady, Zdieszulice Dolne, Zdieszulice Górne i Zwierzchów. W centrum gminy znajduje się miasto Bełchatów stanowiące odrębną jednostkę administracyjną.

Gmina ma charakter rolniczy, a obszary leśne stanowią ponad 35% jej powierzchni. Przepływają tu dwie rzeki – Widawka i Rakówka. Widawka, będąca prawobrzeżnym dopływem Warty o długości 95,8 kilometrów, płynie przez Wzgórze Radomszczańskie, Wysoczyznę Bełchatowską i Kotlinę Szczercowską. Część wody pochodzi z pomp głębinowych odwadniających kopalnię. Rakówka jest prawym dopływem Widawki o długości 22,5 kilometra, częściowo została uregulowana; leży nad nią Bełchatów.

Przez gminę przebiegają szlaki:

– **Powiatowa ścieżka rowerowa** – powstała w wyniku współpracy gmin Bełchatów i Kleszczów, starostwa powiatowego, PGE Elektrownia, PGE KWB

Fot. 1. Na rowerowym szlaku

Fot. 2. Ośrodek Wawrzkowizna

Fot. 3. Uroki gminy

Bełchatów; ma długość 6 599 metrów, rozpoczyna się w Bełchatowie i łączy miasto z ośrodkami „Słok” i „Wawrzkowizna”. Warto zaznaczyć, że cały odcinek ma powierzchnię utwardzoną. W 2014 roku oddano nowy odcinek ścieżki rowerowej długości 7 789 metrów, prowadzi on od zbiornika Słok do drogi Kalisko – Łękińsko. Dzięki temu ścieżka rowerowa dociera do Góry Kamieńsk.

– **rowerowy - Węglu Brunatnego – kolor niebieski** - jest jedną z części Szlaku Ziemi Sieradzkiej, który składa się z czterech odcinków: szlak św. Maksymiliana Kolbego, szlak skarbów Ziemi Sieradzkiej, szlak Osad Braci Czeskich oraz szlak Węgla Brunatnego. Szlak Węgla Brunatnego rozpoczyna się w Kleszczowie, prowadzi przez Bełchatów do Tuszyna, szlak ma ponad 70 kilometrów długości. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez gminy: Grabica, Tuszyn, Bełchatów, Wola Krzysztoporska.

– **rowerowy - Łódzka Magistrała Rowerowa N-S** - szlak oznakowany kolorem czerwonym, liczący 200 kilometrów długości. Biegnie przez powiaty: łęczycki, zgierski, pabianicki, bełchatowski i radomszczański, aż do województwa śląskiego. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez gminy: Dobryszycze, Pabianice, Bełchatów.

Warto skorzystać z opracowania Starostwa Powiatowego w Bełchatowie, które wraz z Załogą Rowerową „Zgrzyt” wydało mapę „Przewodnik rowerowy po powiecie bełchatowskim”. Znajduje się w nim 8 najciekawszych tras wycieczek, o łącznej długości 348 kilometrów. Publikacja dostępna jest podczas wydarzeń organizowanych przez starostwo.

– **konny - Łódzki Szlak Konny – kolor pomarańczowy** Łódzki Szlak Konny powstał w ramach projektu „Turystyka w siodle, infrastruktura innowacyjnego i unikatowego produktu turystycznego”. Oznakowano ponad 2000 kilometrów szlaku, tworząc najdłuższy szlak konny w Europie. W okolicach szlaku powstały 22 punkty postojowe.

Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez tereny gmin: Bełchatów, Kamieńsk, Tuszyn, Rozprza, Ręczno, Czarnocin, Dobryszycze, Będków, Gomunice, Wola Krzysztoporska.

- **Quest „Śladami Dziedzica Otockiego”** - Czas przejścia: około 50 minut. Więcej informacji oraz ulotka do pobrania na stronie www.budujrazem.questing.pl

Warto zobaczyć:

Zespół dworsko-parkowy w Dobrzelowie – Dobrzelów (wieś dawniej zwana była „Dobrzelew”), znany jest od 1403 roku. Znajduje się tu dwór z XIX wieku, którego właścicielami byli Dobrzelewscy herbu Poraj. Jest to klasycystyczny murowany budynek parterowy na planie prostokąta, podpiwniczony. W chwili obecnej został odrestaurowany i znajduje się w rękach prywatnych. W skład zabytkowego zespołu wchodzi również park, który prawdopodobnie powstał w tym samym czasie co dwór, o czym może świadczyć wiek najstarszych lip drobnolistnych i dębów szypułkowych, które mają przeszło 200 lat.

Ruiny dworu obronnego w Mikorzycach – do dziś zachowały się jedynie ruiny tego dworu, który został wybudowany około 1600 roku i należał do rodziny Mikorskich. Dwór był wybudowany na sztucznie usypanym czworobocznym kopcu otoczonym fosą, przez którą przerzucono drewniany mostek. Był jedynym dworem w centralnej Polsce zbudowanym na takim planie; składał się z dwóch ceglanych budynków – najlepiej zachował się mniejszy w części wschodniej. Nadal istnieją piwnice sklepione kolebkowo. Do ruin ciężko dotrzeć, ponieważ w porze letniej dostępu broni liczna roślinność, a z uwagi na możliwość zapadnięcia trzeba też uważać, gdzie stawia się kroki w pobliżu ruin.

Fot. 1. Dworek w Dobrzelowie

Zespół dworsko-parkowo-gospodarczy w Dobiecinie – powstał w latach 1920–1925; składa się z: oficyny, spichlerza, budynków gospodarczych, pozostałości parku oraz bramy z częściowo zachowanym ogrodzeniem. Park jest wpisany do rejestru zabytków. W dawnym miejscowym kościele, który obecnie pełni rolę kaplicy dla miejscowej ludności, na uwagę zasługuje obraz Miłosierdzia Bożego ufundowany przez parafian oraz ołtarz z drewna jesionowego. Fundatorem kościoła był właściciel majątku „Dobiecin” – Feliks Otoki, zmarły w 1931 roku, który według parafian może być pochowany we wspomnianej kaplicy. Obok kaplicy znajduje się punkt leśnej ścieżki dydaktycznej Nadleśnictwa Bełchatów o tematyce przyrodniczo-ekologicznej o długości 4,1 kilometra.

Zespół pałacowo-parkowy w Łękawie – do dziś zachował się piętrowy pałac wybudowany w XIII wieku przez hrabiostwo Ostrowskich, którzy założyli też w tym samym czasie park w jego otoczeniu. Pałac na planie zbliżonym do kwadratu zlokalizowany jest w centralnej części parku. Po 1945 roku w ramach reformy rolnej majątek przeszedł na rzecz Skarbu Państwa, a pałac wraz z parkiem stał się siedzibą Państwowego Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego.

Drewniany kościół pod wezwaniem św. Rocha w Postękalicach – został wzniesiony w 1737 roku na miejscu starszej świątyni. Pierwszy kościół, ufundowany w 1597 roku przez ówczesnego dziedzica Krzysztofa Postękałskiego, spłonął w 1737 roku – w tym samym roku został wybudowany obecny. Ulokowany jest na niewielkim wzniesieniu, w pobliżu cmentarza, całość otacza mur z polnych kamieni. Jest to budowla konstrukcji zrębowej, z prawie kwadratową nawą i prostokątnym prezbiterium. W drewnianym ołtarzu głównym znajduje się obraz „Zaśnięcie Matki Boskiej” z XVIII wieku, cennymi elementami są również drewniana chrzcielnica w postaci stojącego anioła oraz drewniany świecznik. Wewnątrz kościoła zachowały się ślady polichromii oraz drewniana belka tęczowa z datą jego powstania. Na wieży, która nadbudowana jest nad nawą, wisi zabytkowy dzwon odlany z brązu. Zdob

Fot. 1. Zespół dworsko-parkowo-gospodarczy w Dobiecinie

Fot. 2. Zespół pałacowo-parkowy w Łękawie

Fot. 3. Kościół w Postękalicach

go napis „IOAN WAGNER CRACOVIAE” i data „ANNO 1752”. Kościół pełni obecnie rolę świątyni filialnej w parafii Trójcy Przenajświętszej w Bogdanowie.

Wiejskie cmentarze ewangelickie – choć już niewiele przetrwało i są zaniedbane, są pamiątką po mieszkańcach tych terenów:

Kołoduny – cmentarz położony jest przy drodze z Bełchatowa do Pabianic w lesie. Zachował się tu nagrobek z 1930 roku oraz kilka innych, zniszczonych, a także duży drewniany krzyż.

Zawady – podobny cmentarz znajduje się przy drodze do Ław. Znajdują się tu nieliczne, zdewastowane nagrobki, w tym część z niemieckimi inskrypcjami.

Myszaki – jest to trudny do zlokalizowania cmentarz, przetrwało kilka zniszczonych nagrobków, w tym stalla z inskrypcjami w języku niemieckim.

Borki – można go znaleźć po prawej stronie, jadąc z Kurnosa do Kraszewic. Zachowały się cztery nagrobki, z tego trzy współczesne. Mają polskie napisy.

Schrony bojowe linii Widawki – na terenie gminy znajdują się 3 z 17 żelbetowych schronów połowych istniejących w powiecie. Wznoszone były od czerwca 1939 roku, wzdłuż linii obronnej armii „Łódź” opartej o rzekę Widawkę. Wielu nie udało się dokończyć na czas wojny, znaczna część zarosła lub została wchłonięta przez przyrodę. Istnieją jednak nadal miejsca, gdzie można zobaczyć ślady pracy, jaka została wykonana. Upamiętniając czyn budowy linii umocnień przez żołnierzy Wojska Polskiego, nieformalny ruch społeczny G.O. „INICIATYWA '39” wyznaczył trasę Szlaku Polskich Umocnień Polowych z 1939 roku wzdłuż zachowanych śladów (o długości 75 kilometrów).

Fot. 1./3. Schrony

Ośrodek Sportu i Rekreacji Wawrzkowizna – oddalony o około 10 kilometrów od Bełchatowa, jest położony nad rzeką Widawką, ma dobrze rozwiniętą bazę hotelarsko-rekreacyjno-gastronomiczną. Wybudowany został w latach 80. przez kopalnię Wawrzkowizna. W skład ośrodka wchodzi zbiornik Wawrzkowizna: 3 hektarowy akwen, kąpielisko z piaszczystą plażą i zjeżdżalnią wodną. Ośrodek dysponuje wypożyczalnią sprzętu wodnego (kajaki, rowery wodne, żaglówki). Znajdują się tu korty tenisowe i boiska sportowe do: siatkówki, siatkówki plażowej, koszykówki, piłki nożnej. Niewątpliwą atrakcją jest park linowy o długości 500 metrów oraz stadnina koni (gdzie można nauczyć się jazdy konnej) i mini zoo (oferuje między innymi przejażdżki na kucykach).
www.wawrzkowizna.com.pl

Zbiornik wodny Słok – oddalony o około 14 km od Bełchatowa, wybudowany został w latach 70. przez kopalnię Słok; jest to zbiornik retencyjny o powierzchni 75 hektarów. Nad brzegiem znajduje się ośrodek wypoczynkowy elektrowni „Bełchatów”. W skład ośrodka wchodzi hotel Wodnik, domki kempingowe, pole namiotowe oraz kryty basen. Można wypożyczyć sprzęt wodny (kajaki, rowery wodne, żaglówki). Okoliczne lasy obfitują w grzyby, a sam zbiornik z licznymi gatunkami ryb jest doskonałym miejscem dla wędkarzy.

Pomniki przyrody:

– W pobliżu miejscowości Dobiecin, w leśnictwie Bełchatów, znajduje się dąb „Generał”, nazwany na cześć patrona szkoły gen. Janusza Głuchowskiego, urodzonego niedaleko – w Bukowej, w 1888 roku.

– W Józefowie, przy drodze do Piotrkowa Trybunalskiego, stoi dąb o obwodzie 4,2 metra.

Jezioro Żółtkin

Na południowy zachód od wsi Zawadów, wśród lasów, znajduje się jezioro, odwiedzane z chęcią przez wędkarzy. Mimo przemysłowego charakteru okolicy, zachowało swój pierwotny charakter.

Młyny wodne:

Księżny Młyn – murowano-drewniany młyn wodny z zachowanymi pozostałościami urządzeń wodnych.

Wyr – młyn wodny z przełomu XIX i XX wieku.

Zamoście – młyn z 1914 roku.

Słok – młyn z 1947 roku.

Sale konferencyjne, punkty gastronomiczne, obiekty noclegowe:

Hotel Wodnik

Słok, 97-400 Bełchatów, tel. 44 735 11 52

OSiR Wawrzkowizna

Wawrzkowizna 1, 97-400 Bełchatów, tel. 44 635 15 15

Boisko w Augustynowie

Augustynów, 97-400 Bełchatów

Boisko piłkarskie pełnowymiarowe w Emilinie
Emilin, 97-400 Bełchatów

OSiR Wawrzkowizna

Wawrzkowizna 1, 97-400 Bełchatów, tel. 44 635 15 15

Korty tenisowe:

OSiR Wawrzkowizna

Wawrzkowizna 1, 97-400 Bełchatów, tel. 44 635 15 15

Hotel Wodnik

Słok, 97-400 Bełchatów, tel. 44 735 11 52

Stadniny konne i ośrodki jazdy konnej:

OSiR Wawrzkowizna

Wawrzkowizna 1, 97-400 Bełchatów, tel. 44 635 15 15

Obiekty sportowo – rekreacyjne i rozrywkowe:

Baseny kryte i odkryte

Hotel Wodnik - basen kryty

Słok, 97-400 Bełchatów, tel. 44 735 11 52

Stadiony i boiska:

Słok k/ Bełchatowa - boisko do siatkówki plażowej i boisko piłkarskie

Słok, 97-400 Bełchatów, tel. 44 735 11 52

Kompleks boisk sportowych ORLIK w Dobiecinie
Dobiecin 37, 97-400 Bełchatów

Obiekty rekreacyjno rozrywkowe:

Wiejskie Centrum Rekreacji i Wypoczynku w Zdieszulicach Górnych

Zdieszulice Górne, 97-400 Bełchatów

Filia Gminnego Centrum Kultury w Augustynowie wraz z infrastrukturą rekreacyjno-sportową
Augustynów, 97-400 Bełchatów

14

Fot. 1. Zbiornik Słok
Fot. 2. Ośrodek Wawrzkowizna
Fot. 3. Jezioro Żółtkin

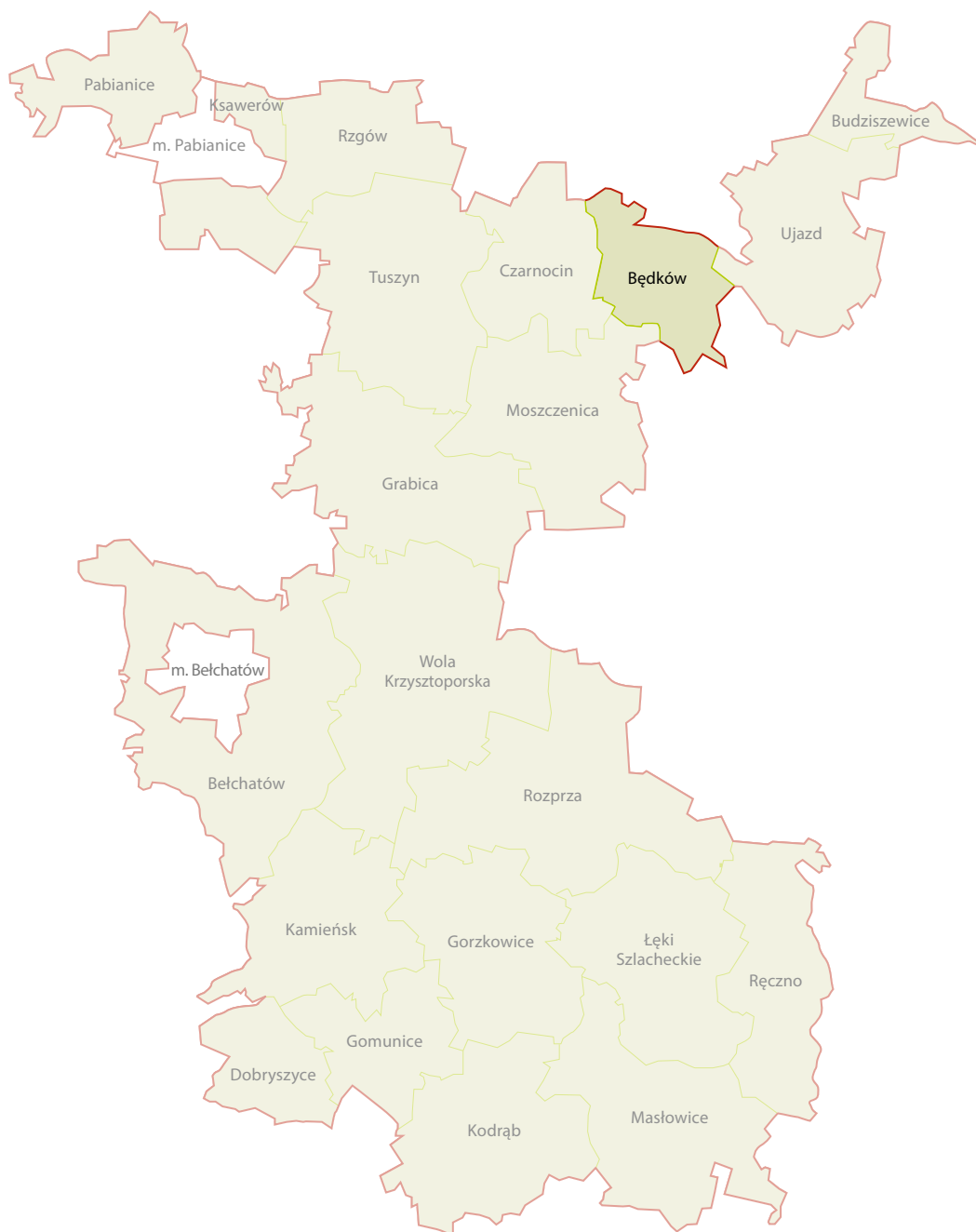
15

Fot. 1. Hotel Wodnik
Fot. 2. Konie

Gmina Będków

Gmina Będków

Urząd Gminy Będków

ul. Parkowa 3
97-319 Będków
tel. 44 725 70 10
fax. 44 725 70 12
e-mail: ugbedkow@wp.pl
www.bedkow.e-tomaszowski.pl

Położenie:

Gmina Będków leży w centralnej Polsce, w województwie łódzkim, w zachodniej części powiatu tomaszowskiego. Składa się na nią 19 sołectw: Będków, Brzustów, Ceniawy, Drzazgowa Wola, Ewcin, Gutków, Kalinów, Łaknarz, Magdalenka, Nowiny, Prażki, Remiszewice, Rosocha, Rudnik, Rzeczków, Sługocice, Teodorów, Wykno, Zacharz. Gmina jest jedną z mniejszych w powiecie tomaszowskim, jest typowo rolnicza – użytki rolne stanowią tu około 85% powierzchni, a lasy około 8%.

Przez teren przepływa rzeka Wolbórka – lewy dopływ Pilicy o długości 48,8 kilometrów. Płynie przez Wzniesienia Łódzkie i Równinę Piotrkowską do Doliny Białobrzezkiej. Część gminy znajduje się w zasięgu Obszaru Chronionego Krajobrazu „Doliny Wolbórki” całkowita jego powierzchnia to 2272 hektary, natomiast powierzchnia obszaru na terenie gminy Będków wynosi 912 hektarów.

Przez gminę przebiegają szlaki:

– **rowerowy - łącznikowy Łódzkiej Magistrali Rowerowej** na odcinku Czarnocin–Ujazd – kolor czarny

– **konny - Łódzki Szlak Konny** – kolor pomarańczowy
Łódzki Szlak Konny powstał w ramach projektu „Turystyka w siodle, infrastruktura innowacyjnego i unikatowego produktu turystycznego”. Oznakowano ponad 2000 km szlaku tworząc najdłuższy szlak konny w Europie. W okolicach szlaku powstały 22 punkty postojowe. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez tereny

Fot. 1. Lipa Reymonta

Fot. 2. Młyn Prażki

Fot. 3. Wnętrze kościoła parafialnego w Będkowie

gmin: Bełchatów, Kamieński, Tuszyn, Rozprza, Ręczno, Czarnocin, Dobryczyce, Będków, Gomunice, Wola Krzysztoporska.

- **konny – Lokalny Atrakcyjny Szlak** (Między Mrogą a Pilicą) powstał w wyniku współpracy trzech lokalnych grup działania (LGD): „Bud-Uj Razem”, „MROGA” i „DOLINA PILICY”. Szlak stanowi część pętli zewnętrznej Łódzkiego Szlaku Konnego. Lokalny Atrakcyjny Szlak (akronim LAS) łączy dolinę rzeki Mrogi z doliną rzeki Pilicy. W południowej części rozwidla się na dwie odnogi. Wschodnia odnoga dociera do doliny Pilicy w Spale, zachodnia odnoga osiąga wieś Wolę Kutową w okolicach Tuszyna. Szlak w większości wiedzie przez tereny wiejskie, natomiast zagęszczenie terenów leśnych występuje na północ od Tomaszowa Mazowieckiego. Odcinek ten łączy dwa parki krajobrazowe. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez tereny gmin: Tuszyn, Czarnocin, Będków, Ujazd i Budziszewice.

- **Quest „Spacer po Będkowie z historią w tle”** – poznamy dzieje miejscowości. Czas przejścia: około 1 godziny. Więcej informacji oraz ulotka do pobrania na stronie www.budujrazem.questing.pl

Warto zobaczyć:

Będków – to mała miejscowość w dolinie Wolbórki, rozciągająca historyczne ziemie: sieradzka i łęczycka. Pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 1232 roku. Mimo iż w chwili obecnej jest to wieś, ma odległą tradycję miejską za sprawą rodu Spinków. Będków uzyskał prawa miejskie w 1453 roku, a utracił je w 1869 roku – przez ponad 400 lat był miastem. Dokument lokacyjny wystawił król Kazimierz Jagiellończyk. Z tamtego okresu zachował się średniowieczny układ przestrzenny miasta z dwoma rynkami oraz zabudową z XIX wieku. Rozwój zawdzięczał kolejnym właścicielom m.in. Janowi Dembowskiemu biskupowi kamienieckiemu, który zamierzał stworzyć w Będkowie prężny ośrodek przemysłowo-handlowy. Gdy zmarł, Aleksy Dembowski kontynuował dzieło, wybudował okazały budynek giełdy zbożowej (w jego miejscu stoi dziś OSP).

Fot. 1. Gmina Będków z lotu ptaka
Fot. 2. Kościół w Będkowie
Fot. 3. Kościół w Rososze

Będków związany jest również z postacią Władysława Reymonta, który uczęszczał tutaj do szkoły i tworzył.

Kościół parafialny pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Będkowie – najcenniejszy zabytek Będkowa, ufundowany w 1462 roku przez Piotra i Mikołaja Spinków, właścicieli miejscowości. Mimo licznych przebudów, zachował swój masywny i obronny charakter. Kościół jest murowany, wykonany z cegły zendrówki (cegła wypalana do granicy zeszklenia, charakterystyczne są powierzchnie błyszczące i ciemniejsze niż cegły tradycyjnej) – wykonano z niej wiele elementów ozdobnych, w tym szczyty świątyni. Najcenniejszym elementem we wnętrzu jest cudowny obraz Matki Boskiej Będkowskiej, przedstawiający Matkę Boską z Dzieciątkiem, znajdujący się w ołtarzu głównym. Dzięki obrazowi jest to kolejne miejsce

pielgrzymkowe w regionie łódzkim. W świątyni warto zwrócić uwagę na tablice nagrobne z XVI wieku (a wśród nich na tablicę Zofii Spinkówny). Na pobliskim cmentarzu zachowały się kamienne rzeźbione nagrobki z XIX wieku, a przy murze kościelnym wznosi się murowana dzwonnica.

Kościół pod wezwaniem św. Zygmunta – znajduje się we wsi Rosocha, dawnej własności rodziny Spinków. Kościół ufundowany został przez biskupa Jana Dembowskiego w 1762 roku. Wykonany jest z drewna modrzewiowego, konstrukcji zrębowej. We wnętrzu warto zobaczyć relikwiarz przechowujący

szczątki świętych, m.in.: św. Dezyderego i św. Zenona. Wart uwagi jest również barokowy ołtarz z rzeźbą św. Zygmunta z XVI wieku. Kościół można oglądać w środku w każdą niedzielę na jedynej mszy świętej lub za zgodą księdza proboszcza.

Dworek w Drzazgowej Woli wraz z parkiem dworskim – murowany, wyremontowany, parterowy dwór z XIX wieku znajduje się w otoczeniu zabytkowego parku z pomnikami przyrody. Park dworski zajmuje powierzchnię 3,5 hektara, najczęściej występują tu klony i jesiony. Na terenie posesji znajdują się również zabudowania gospodarskie: stajnia, obora, spichlerz, kuźnia, dom stangreta. Miejsce młodości bohaterki II Wojny Światowej – Krystyny Skarbek, znanej we Francji i Wielkiej Brytanii pod nazwiskiem Christine Granville. Obecnie dworek znajduje się w rękach prywatnych.

Zespół dworski w Rudniku – park powstał w XVIII–XIX wieku, jest wpisany do rejestru zabytków. Założony został na planie kwadratu, zajmuje powierzchnię 3 hektarów. Najstarszymi drzewami są lipy drobnolistne pochodzące z XVIII wieku, które stoją przy wjeździe do dawnego dworu. W parku znajduje się przebudowany dwór, nie przypominający swoim wyglądem nic z dawnej architektury. W budynku mieszczą się Warsztaty Terapii Zajęciowej.

Fot. 1. Zabudowania gospodarskie na terenie dworku w Drzazgowej Woli
Fot. 2. Dworek w Drzazgowej Woli

Pałac i park dworski w Remiszewicach – budynek murowany został wybudowany w XX wieku, po rozbiórce dworu, całość otacza park powstały w XX wieku, jest wpisany do rejestru zabytków, zajmuje powierzchnię 3 hektarów, najliczniej występują tu klony i jesiony. Przez park płynie rzeczka zasilająca Wolbórkę.

Prażki – w miejscowości tej stał dom rodziny Reymontów – w miejscu dawnego domu stoi pamiątkowy kamień, ufundowany przez mieszkańców Będkowa w stulecie urodzin pisarza w 1967 roku. W młodości wraz z rodzicami mieszkali tu Władysław Stanisław Reymont laureat nagrody Nobla. Niedaleko, w dolinie Wolbórki na brzegu rzeki Miazgi, znajduje się pomnik przyrody - 300 letnia lipa zwana „Lipą Reymonta”, a obok niej młyn wodny rodziny

Reymonta. Warto wspomnieć, iż Władysław Stanisław Reymont nadzorował pracę robotników przy nasypie w okolicach przystanku Wolbórka i upamiętnił ją w swoich nowelach. Ze względu na walor historyczny stacyjka ta występowała w polskich filmach, takich jak „Kobieta z prowincji” czy „Człowiek wózków”. W chwili obecnej stacja została przeniesiona do Skansenu Rzeki Pilicy.

Ponadto w Remiszewicach obok żelaznego mostu na rzece Wolbórce położony jest obelisk upamiętniający akcję batalionu „Zośka” Tadeusza Zawadzkiego Szarych Szeregów, mającą na celu wysadzenie broni niemieckiej. Akcja ta została opisana w książce A. Kamińskiego „Kamienie na szaniec”. Na terenie gminy występuje znaczna liczba stanowisk archeologicznych – dotychczas odkryto ich 101.

Punkty gastronomiczne:

Bar i Restauracja na Strychu
ul. Reymonta 6, 97-319 Będków

Obiekty sportowo rekreacyjne i rozrywkowe:

Obiekty sportowe:
Orlik 2012 / ZS-G w Będkowie
ul. Reymonta 11, tel. 44 725 70 20

Obiekty rekreacyjno-rozrywkowe:

Dom Kultury w Będkowie
Rynek Kościuszki 27
Świetlica Wiejska w Brzustowie
Brzustów 14 A
Świetlica Wiejska w Nowinach
Nowiny 17
Świetlica Wiejska w Sługocicach
Sługocice 19
Świetlica Wiejska w Rzeczkowie
Rzeczków 19
Świetlica Wiejska w Zacharzu
Zacharz 31

Świetlica Wiejska w Kalinowie
Kalinów 13

Świetlica Wiejska
Drzazgowa Wola 11

Świetlica Wiejska w Prażkach
Prażki 13

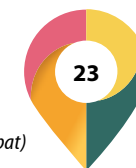
Gospodarstwa agroturystyczne:

Agroturystyka Mirosław Walocha
Prażki 6, 97-319 Będków

22

Fot. 1. Zespół dworski w Rudniku
Fot. 2. Jeden z odcinków szlaku konnego
Fot. 3. Zespół dworski w Remiszewicach

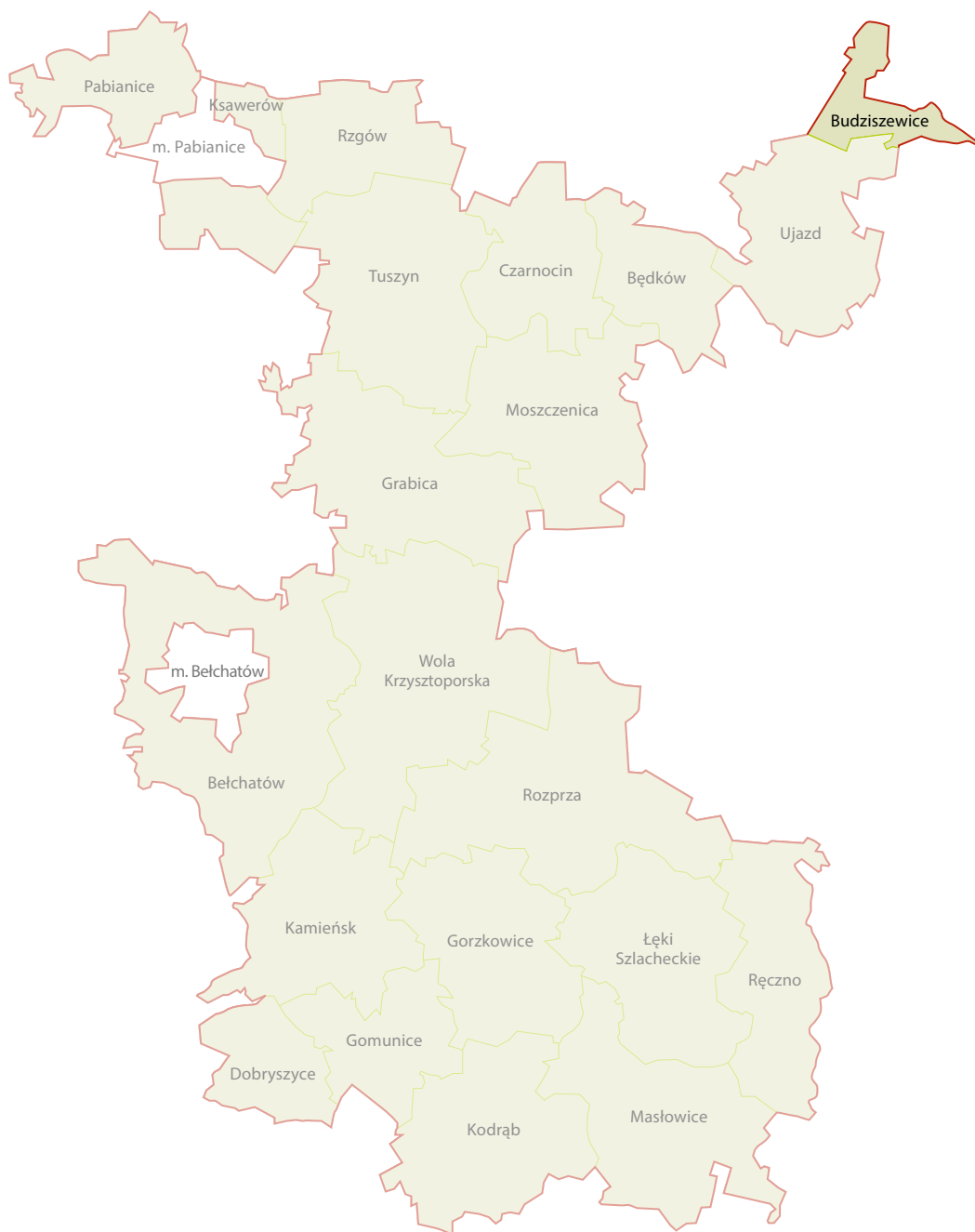
23

Fot. 1. Rajd rowerowy
Fot. 2. Pamiątkowy kamień ufundowany przez mieszkańców Będkowa
Fot. 3. Pomnik Szarych Szeregów (fot. B. Sabat)

Gmina Budziszewice

Gmina Budziszewice

Urząd Gminy Budziszewice

ul. J. Ch. Paska 66
 97-212 Budziszewice
 tel. 44 710 23 89
 fax. 44 710 23 89
 e-mail: budziszewice@wp.pl
 www.budziszewice.net

Położenie:

Gmina Budziszewice leży w centralnej Polsce, w północno-zachodniej części powiatu tomaszowskiego. Jest najmniejszą w powiecie – składa się na nią 8 sołectw: Budziszewice, Mierzno, Nowy Rękawiec, Rękawiec, Teodorów, Węgrzynowice, Węgrzynowice-Modrzewie, Zalesie. Budziszewice to gmina typowo rolnicza, użytki rolne stanowią tu około 88% powierzchni gminy, a lasy zajmują około 7%.

Przez gminę przebiegają szlaki:

- **rowerowy - Szlak Grunwaldzki** – kolor czerwony powstał dla upamiętnienia 600 rocznicy Bitwy pod Grunwaldem. Stanowi część ogólnopolskiego szlaku kulturowego, biegnącego historyczną trasą przemarszu wojsk Władysława Jagiełły udającego się na bitwę pod Grunwaldem. Szlak długości 180 kilometrów. Trasa powstała w oparciu o zapiski Jana Długosza, który w Kronikach dokładnie opisał trasę przemarszu wojsk z Krakowa przez Kielecczyznę, Żarnów, Sulejów, Wolbórz, Lubochnię, Wysokienice i Samice. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez gminy: Budziszewice i Ujazd.

- **konny – Lokalny Atrakcyjny Szlak** (Między Mrogą a Pilicą) powstał w wyniku współpracy trzech lokalnych grup działania (LGD) „Bud-Uj Razem”, „MROGA” i „DOLINA PILICY”. Szlak stanowi część pętli zewnętrznej Łódzkiego Szlaku Konnego. Lokalny Atrakcyjny Szlak

Fot. 1./3. Dworek w Węgrzynowicach
 Fot. 2. Kościół w Budziszewicach

(akronim LAS) łączy dolinę rzeki Mrogi z doliną rzeki Pilicy. W południowej części rozwidła się na dwie odnogi. Wschodnia odnoga dociera do doliny Pilicy w Spale, zachodnia odnoga osiąga wieś Wołę Kutową w okolicach Tuszyna. Szlak w większości wiedzie przez tereny wiejskie, natomiast zagęszczenie terenów leśnych występuje na północ od Tomaszowa Mazowieckiego. Odcinek ten łączy dwa parki krajobrazowe. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez tereny gmin: Tuszyn, Czarnocin, Będków, Ujazd i Budziszewice.

- **Questy „Tajemnice przeszłości” oraz „Leśne przygody”** – poznamy historię oraz przyrodę Budziszewic. Czas przejścia pojedynczego questu: około 50 minut. Więcej informacji oraz ulotka do pobrania na stronie www.budujrazem.questing.pl

Warto zobaczyć:

Budziszewice – pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z XIII wieku; kiedyś były miastem, uzyskały prawa w 1358 roku, gdy właścicielem był Deresław Kopacz. Nazwa wywodzi się od słowiańskiego imienia

Budzisz lub Budziszław.

Kościół pod wezwaniem Przemienienia Pańskiego i św. Szczepana w Budziszewicach

– parafia była erygowana w 1364 roku. Pierwszy kościół (ufundował go książę mazowiecki Ziemowit) spłonął, a na jego miejscu powstał nowy w 1521 roku (także spłonął). Kolejną świątynię ufundował ówczesny starosta budziszewicki Józef Marczewski – kościół ten został rozebrany w XIX wieku, a obecny jest murowany, neogotycki; ufundowali go parafianie, konsekrowany był w 1911 roku.

Dwór w Węgrzynowicach – zbudowany został na przełomie XVII i XVIII wieku na miejscu wcześniejszego dworu. W poprzednim urodził się poeta Jan Chryzostom Pasek, którego ojciec był dzierżawcą tutejszego majątku. Dwór jest drewniany, parterowy, wybudowany w stylu barokowym, na planie prostokąta, przykryty

Fot. 1. Park przy dworku w Węgrzynowicach

Fot. 2. Pomnik przyrody - pięćsetletni dąb

w odpisie z XVIII wieku.

Sale konferencyjne

Sala posiedzeń w Gminnej Bibliotece Publicznej w Budziszewicach
ul. J. Ch. Paska 85, tel. 44 710 23 89
email: mw@budziszewice.com.pl

Obiekty sportowo rekreacyjne i rozrywkowe:

Boisko wielofunkcyjne: piłka nożna, siatkówka
piłka ręczna, koszykówka
Zespół Szkół w Budziszewicach
ul. Szkolna 4, tel. 44 710 23 21
email: zsbudziszewice@op.pl

Boisko wielofunkcyjne: siatkówka, koszykówka, tenis
Mierzno 2, 97-212 Budziszewice

Boisko wielofunkcyjne: piłka nożna, koszykówka
piłka ręczna
Węgrzynowice 68, 97-212 Budziszewice

Boisko wielofunkcyjne: piłka nożna, koszykówka, piłka
ręczna

Rękawiec 13, 97-212 Budziszewice

Boisko piłkarskie (pełnowymiarowe)
Józefów Stary, 97-212 Budziszewice

Hale sportowe:

Sala gimnastyczna w Zespole Szkół w Budziszewicach
ul. Szkolna 4, 97-212 Budziszewice
tel. 44 710 23 21, email: zsbudziszewice@op.pl

Obiekty rekreacyjno rozrywkowe:

Dom Ludowy
Mierzno 2

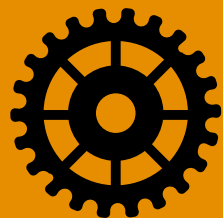
Zbiornik wodny w Węgrzynowicach

czterospadowym dachem krytym gontem. Budynek otacza położony na wzniesieniu park z XVIII wieku, znajdziemy tutaj okazały pomnik przyrody – pięćsetletni dąb. We wsi znajduje się jeszcze jeden podobny pomnik: czterystuletni wiąz pospolity, pod którym, jak głosi miejscowy przekaz, pochowano żołnierzy armii napoleońskiej. Do rejestru zabytków wpisany jest zespół dworski z drugiej połowy XVIII wieku, w skład którego wchodzi drewniany dwór oraz park, obecnie stanowiący prywatną własność.

Jan Chryzostom Pasek – urodził się około 1636 roku na dworze w Węgrzynowicach (na miejscu którego obecnie stoi dwór z XVIII wieku), w rodzinie szlacheckiej herbu Doliwa. Pochodził z drobnej szlachty, która utrzymywała się z dzierżaw. O jego losach możemy przeczytać w dziele „Pamiętniki”, które napisał prawdopodobnie pod koniec swego życia, w wieku 60 lat. Współcześnie „Pamiętniki” znane były jedynie w rękopisie i do naszych czasów zachowały się

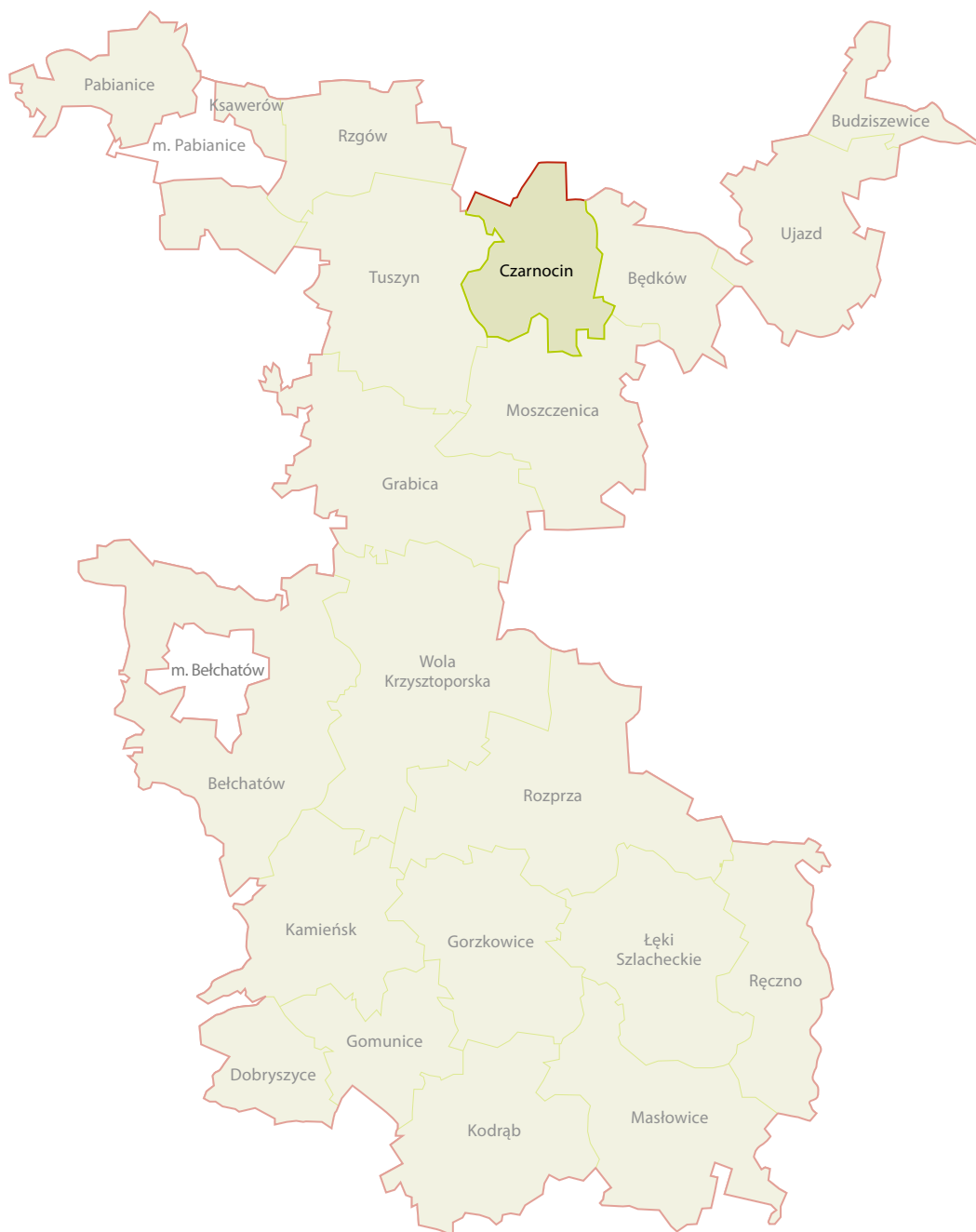

Fot. 1. Nad wodą

Gmina Czarnocin

Gmina Czarnocin

Urząd Gminy Czarnocin

97-318 Czarnocin

tel. 44 616 51 69, 616 51 17

fax. 44 616 51 69

e-mail: urzadgminy@czarnocin.pl

www.czarnocin.bipst.pl

Położenie:

Gmina Czarnocin leży w centralnej Polsce, w północnej części powiatu piotrkowskiego. Obejmuje 14 sołectw: Bieżywody, Biskupia Wola, Budy Szynczyckie, Czarnocin I, Czarnocin II, Dalków, Grabina Wola, Kalska Wola, Rzepki, Szynczyce, Tychów, Wola Kutowa, Zamość, Zawodzie. Jest to obszar typowo rolniczy, użytki rolne stanowią około 86% powierzchni, lasy natomiast około 7%. Przez gminę przepływa rzeka Wolbórka.

Przez gminę przebiegają szlaki:

– **rowerowy - Łódzka Magistrala Rowerowa W-E** – kolor czerwony - Transeuropejski szlak rowerowy liczący 192 km długości, oznakowany kolorem czerwonym, który łączy Niemcy, Polskę i Ukrainę. Prowadzi przez powiaty sieradzki, zduńskowolski, łaski, pabianicki, łódzki wschodni, tomaszowski i opoczyński. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez gminy: Rzgów, Moszczenica, Czarnocin, Pabianice.

– **konny - Łódzki Szlak Konny** – kolor pomarańczowy - powstał w ramach projektu „Turystyka w siodle, infrastruktura innowacyjnego i unikatowego produktu turystycznego”. Oznakowano ponad 2000 km szlaku tworząc najdłuższy szlak konny w Europie. W okolicach szlaku powstały 22 punkty postojowe. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez tereny gmin: Bełchatów, Kamieńsk, Tuszyn, Rozprza, Ręczno, Czarnocin, Dobryzycy, Będków, Gomunice, Wola Krzysztoporska.

Fot. 1. Zalew w Czarnocinie

Fot. 2. Spichlerz zabytkowy - Grabina Wola

Fot. 3. Uroki przyrody

- konny – Lokalny Atrakcyjny Szlak

Lokalny Atrakcyjny Szlak (Między Mrogą a Pilicą) powstał w wyniku współpracy trzech lokalnych grup działania (LGD) „Bud-Uj Razem”, „MROGA” i „DOLINA PILICY”. Szlak stanowi część pętli zewnętrznej Łódzkiego Szlaku Konnego. Lokalny Atrakcyjny Szlak (akronim LAS) łączy dolinę rzeki Mrogi z doliną rzeki Pilicy. W południowej części rozwidla się na dwie odnogi. Wschodnia odnoga dociera do doliny Pilicy w Spale, zachodnia odnoga osiąga wieś Wolę Kutową w okolicach Tuszyna. Szlak w większości wiedzie przez tereny wiejskie, natomiast zagęszczenie terenów leśnych występuje na północ od Tomaszowa Mazowieckiego. Odcinek ten łączy dwa parki krajobrazowe. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez tereny gmin: Tuszyn, Czarnocin, Będków, Ujazd i Budziszewice

- Quest – „Zielony Labirynt w parku szkolnym”

– stworzony dla miłośników przyrody, prowadzi po parku założonego przez Juliusza Poniatowskiego. Czas przejścia: około 45 minut.

- Quest rowerowy – „Droga zawierzenia”

– propozycja dla wytrwałych wędrowców, którzy cenią sobie wypoczynek na łonie przyrody i jednocześnie chcą sobie przypomnieć postać papieża – Polaka, świętego Jana Pawła II. Czas przejazdu 2-3 godziny.

- Quest rowerowy – „Śladami Reymonta”

– wyprawa pozwala na poznanie miejsc i miejscowości opisanych w powieści „Chłopi” Wł. St. Reymonta. Czas przejazdu 6-7 godzin.

Więcej informacji oraz ulotki do pobrania na stronie www.budujrazem.questing.pl

Warto zobaczyć:

Czarnocin – wieś należała do książąt mazowieckich, to jedna ze starszych wsi w Polsce. W 1289 roku erygowano tu parafię, która została włączona do diecezji włocławskiej, a dokonał tego ówczesny biskup Jakub Świnka. Czarnocin jest centrum administracyjnym terenu, który go otacza,

od 1331 roku, kiedy to biskup Maciej Golanczewski utworzył sołectwo Czarnocin.

Zespół dworsko-parkowy w Szynclizy

– pierwotnie był to zespół budynków gospodarczych: stajnia, stodoła, obora, spichlerz, gorzelnia oraz park z XIX wieku. Do dziś zachował się jedynie park i dworek z 1872 roku, który obecnie jest siedzibą szkoły podstawowej. Z uwagi na funkcjonowanie szkoły, wewnątrz budynku zachowało się niewiele z ówczesnej architektury, a jedynie zewnętrzna bryła pozostała bez zmian. Bryła ta jest dość nieregularna, budynek jest częściowo parterowy, częściowo piętrowy, posiada wieżę widokową – element rzadko spotykany w tego typu budynkach. Dwór jest odsunięty od drogi, ukryty pośród drzew parku, co tworzy niepowtarzalny charakter tego miejsca z dala od skupisk ludzkich.

Budynek otoczony jest zabytkowym parkiem o powierzchni 0,95 hektara (pierwotnie 3 hektary, pozostała część została przekształcona na cele rolnicze), o kształcie

zbliżonym do prostokąta. Na terenie parku znajdują się trzy pomniki przyrody: dwie sosny wejmutki oraz lipa drobnolistna. Oprócz wymienionych drzew występują u też okazałe klony i świerki, a w północnej części znajduje się sad. Park jest ogrodzony drewnianym i betonowym ogrodzeniem.

Zespół dworsko-parkowy w Grabinej Woli

– dworek pochodzi z XIX wieku, obecnie to ruina, dawniej parterowy budynek na rzucie prostokąta, którego charakterystyczną cechą była fasada pseudoboniowana „wycinana” w drewnie. Do dziś zachował się jedynie murowany spichlerz pochodzący z XIX wieku. Jest to budowla dwukondygnacyjna. Zabudowania znajdują się w zabytkowym parku, który zajmuje 4,5 hektara – jest

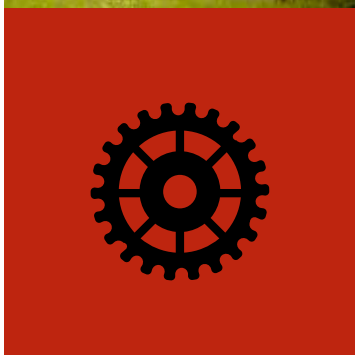
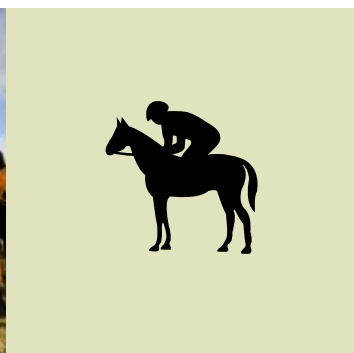
34

Fot. 1./2. Kościół w Czarnocinie
Fot. 3. Zespół dworsko-parkowy,
Zespół Szkół Rolniczych w Czarnocinie

35

Fot. 1. Zespół dworsko-parkowy
Szynclizy - Szkoła Podstawowa

to jego pierwotna wielkość, zachował swoje granice. W parku znajduje się staw o powierzchni 700 metrów kwadratowych, który wraz z rosnącymi obok drzewami stanowi najciekawszy punkt parku. Są tam również cztery pomniki przyrody: dwa jesiony wyniosłe, lipa drobnolistna oraz dąb szypułkowy. Oprócz wymienionych drzew występują tu wierzyby białe, kasztanowce białe, klony zwyczajne.

Kościół pod wezwaniem Wniebowstąpienia Najświętszej Marii Panny w Czarnocinie – parafię erygowano w 1289 roku, obecny kościół nie był pierwszy, wcześniej były jeszcze dwa drewniane. Nowy, murowany wybudowano w latach 1879-1891, a następnie rozbudowano w 1905 roku, w stylu neoromańskim z motywami neorenesansowymi. We wnętrzu warto zwrócić uwagę na rokokową ambonę z połowy XVIII wieku oraz na witraże przedstawiające historyczne postaci m.in.: Mieszka I, Władysława Jagiełłę czy Stefana Czarnieckiego.

Zespół Szkół Rolniczych w Czarnocinie – zespół tworzą: szkoła, dom dyrektora, dwa budynki mieszkalne nauczycieli, stodoła, wozownia, spichlerz, magazyn oraz park. Wszystkie obiekty powstały w latach 20. XX wieku. Budynki znajdują się w zabytkowym parku o powierzchni 2 hektarów. Najpiękniejszą część parku to aleja lipowa o długości 300 metrów, prowadząca w kierunku północnym. Na tyłach parku znajduje się punkt meteorologiczny.

Zbiorniki wodne

Od 2000 roku funkcjonują zbiorniki „Czarnocin I” i „Czarnocin II” na rzece Wolbórze, stanowią one dużą atrakcję dla mieszkańców pobliskich gmin i miast. Pełnią funkcję retencyjną do nawodnień zmeliorowanych łąk w dolinie rzeki Wolbórki oraz przechwytywania i zatrzymywania fali powodziowej. Dodatkowo ważnym aspektem ich funkcjonowania jest funkcja turystyczna, zarówno latem, jak i zimą, kiedy to można uprawiać sporty zimowe na taflach zbiorników o powierzchni 32,5 hektara. W ramach tworzenia zbiorników

uformowano wały ziemne, jeden z brzegów wysypano piaskiem, tworząc plażę. Wokół wykonano teren rekreacyjny, posadzono krzewy ozdobne, a na środku stworzono miejsce dla ptaków w postaci usypanej wyspy. Młyny znajdujące się w gminie: motorowy w Czarnocinie i napędzany siłą wiatru koźlak w Szynczycach; oba są w złym stanie technicznym.

Sale konferencyjne:

- Sala Konferencyjno Bankietowa „Bachus”
ul. Główna 158, 97-318 Czarnocin
- Świetlica środowiskowa
Bieżwody 5, 97-318 Czarnocin
- Świetlica wiejska
Kalska Wola 35, 97-318 Czarnocin
- Świetlica wiejska
Szynczyce 36, 97-318 Czarnocin

Punkty gastronomiczne:

- Karczma nad zalewem
Zamość, 97-318 Czarnocin
- Sala Konferencyjno Bankietowa „Bachus”
ul. Główna 158, 97-318 Czarnocin

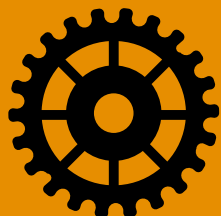
Obiekty sportowo rekreacyjne i rozrywkowe:

- Boisko „ORLIK 2012” przy Zespole Szkół Rolniczych w Czarnocinie
97-318 Czarnocin

Fot. 1./2. Zalew

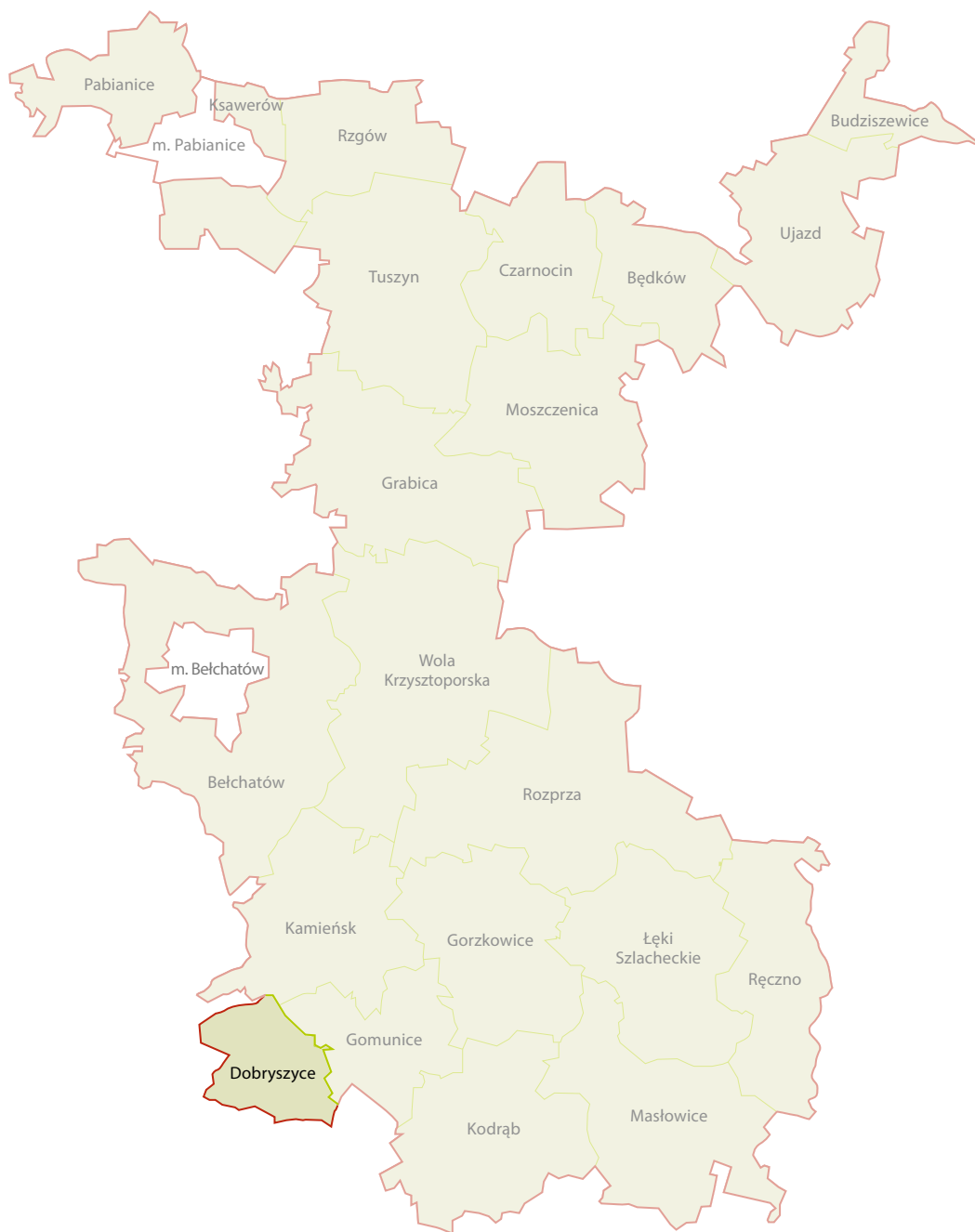
Fot. 3. Stowarzyszenie Ulanów im. OWWP mjr. Hubala

Fot. 4. Przydrożna kapliczka

Gmina Dobryczyce

Gmina Dobryczyce

Urząd Gminy w Dobryczach

ul. Wolności 8
97-505 Dobryczyce
tel. 44 681 11 93
fax. 44 681 11 93
e-mail: wojt.dobryczyce.era@gminypolskie.pl
www.dobryczyce.i-bip.pl

Położenie:

Gmina Dobryczyce leży w południowej części województwa łódzkiego, w powiecie radomszczańskim. W jej skład wchodzi 16 sołectw: Biała Góra, Blok Dobryczyce, Borowa, Borowiecko, Dobryczyce, Galonki, Rożny, Ruda, Wiewiórów, Zalesiczki, Zdania, Żaby. Pod względem obszaru należy do najmniejszych gmin w regionie łódzkim, ma charakter rolniczy – użytki rolne stanowią około 74% powierzchni, lasy zajmują 16%. Przez teren ten przepływają Kręcica i Widawka.

Przez gminę przebiegają szlaki:

- **rowerowy - Łódzka Magistrala Rowerowa N-S** - szlak oznakowany kolorem czerwonym, liczący 200 km długości. Biegnie przez powiaty: łęczycki, zgierski, pabianicki, bełchatowski i radomszczański, aż do województwa śląskiego. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez gminy: Dobryczyce, Pabianice, Bełchatów.

- **konny - Łódzki Szlak Konny – kolor pomarańczowy** - powstał w ramach projektu „Turystyka w siodle, infrastruktura innowacyjnego i unikatowego produktu turystycznego”. Oznakowano ponad 2000 km szlaku tworząc najdłuższy szlak konny w Europie. W okolicach szlaku powstały 22 punkty postojowe. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez tereny gmin: Bełchatów, Kamieńsk, Tuszyn, Rozprza, Ręczno, Czarnocin, Dobryczyce, Będków, Gomunice, Wola Krzysztoporska.

Fot. 1. Budynek Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Dobryczach wybudowany w latach 1924-1927

Fot. 2. Kościół parafialny pw. św. Bartłomieja w Dobryczach

Fot. 3. Na rowerowym szlaku

Fot. 1. Pomnik postawiony z okazji 10 rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości (1928)

Warto zobaczyć:

Dobryczyce – miejscowość ta posiada średniowieczny układ przestrzenny, ślady osadnictwa sięgają neolitu, o czym świadczą liczne znaleziska podczas prac archeologicznych. Pierwsza wzmianka pisana pochodzi z około 1347 roku, zaś nazwa wywodzi się prawdopodobnie od imion Dobrosz lub Dobromysł. Sama miejscowość leżała przy szlaku solnym, prowadzącym z Małopolski do Wielkopolski.

Kościół pod wezwaniem św. Bartłomieja Apostoła w Dobryzycach – parafia istniała w 1387 roku. Pierwszy drewniany kościół ufundowali książęta piastowscy; z uwagi na zły stan został rozebrany 1775 roku. Obecna świątynia, murowana, powstała w miejscu poprzednika w latach 1828–1830. Jest to budowla klasycystyczna, jednonawowa. Pierwotnie w kościele były dwie rzeźby, przedstawiające św. Annę Samotrzec z XVI wieku oraz Chrystusa Zmartwychwstałego z XVI wieku, obecnie znajdują się w Muzeum Narodowym w Krakowie.

Cmentarzysko kultury pomorskiej w Dobryzycach – pierwsze prace archeologiczne odbyły się tutaj w XIX wieku i trwały bardzo długo. Ustalono, że cmentarzyska używano już w IV wieku p.n.e. Odkryto tutaj cztery główne typy pochówków: groby skrzynkowe, groby jamowe nakryte kamieniem, groby popielnicowe bez przykrycia oraz groby jamowe bez przykrycia.

Zespół Szkół CKR w Dobryzycach – w latach 1924–1928 na bazie rozparcelowanego majątku, który liczył blisko 2411 hektarów, powstała szkoła rolnicza pod patronatem Władysława Stanisława Reymonta. Zanim wybudowano nowy budynek, szkoła funkcjonowała w budynkach popolwarcznych, m.in. w gorzelni. Całość otoczona jest parkiem dworskim z XIX wieku, w którym znajdują się dwa wiązy górskie uznane za pomniki przyrody.

Na terenie dawnego majątku znajduje się jeszcze murowany spichlerz podworski z XX wieku.

Sale konferencyjne, punkty gastronomiczne, obiekty noclegowe:

Malutkie Resort
97-505 Dobryczyce, Malutkie 31A
e-mail: biuro@malutkie.com, tel. 44 681 11 88

Dworek Dom Polski
97-505 Dobryczyce, Blok Dobryczyce
ul. Kochanowskiego 90c
e-mail: dompolskisala@gmail.com, tel. 604 090 598

Obiekty sportowo rekreacyjne i rozrywkowe:

Obiekty noclegowe:
Malutkie Resort
97-505 Dobryczyce, Malutkie 31A
e-mail: biuro@malutkie.com, tel. 44 681 11 88

Obiekty sportowo rekreacyjne i rozrywkowe:
Malutkie Resort
97-505 Dobryczyce, Malutkie 31A
e-mail: biuro@malutkie.com, tel. 44 681 11 88

Stadiony i boiska:
Stadion przy ZSCKR w Dobryzycach
97-505 Dobryczyce, ul. Szkolna 4
e-mail: zsr_dobryczyce@pro.onet.pl

Boisko uniwersalne - wielozadaniowe
97-505 Dobryczyce, ul. Szkolna
Boisko uniwersalne - wielozadaniowe
97-505 Dobryczyce, Wiewiórów
Boisko uniwersalne – wielozadaniowe
97-505 Dobryczyce, Blok Dobryczyce, ul. Kolejowa 24

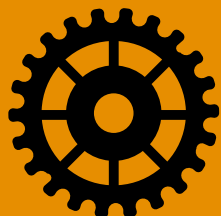
Hale sportowe:
Hala sportowa przy PG im. Jana Pawła II
97-505 Dobryczyce, ul. Leśna 1
e-mail: pg.dobryczyce@op.pl

Korty tenisowe:
Malutkie Resort
97-505 Dobryczyce, Malutkie 31A
e-mail: biuro@malutkie.com, tel. 44 681 11 88

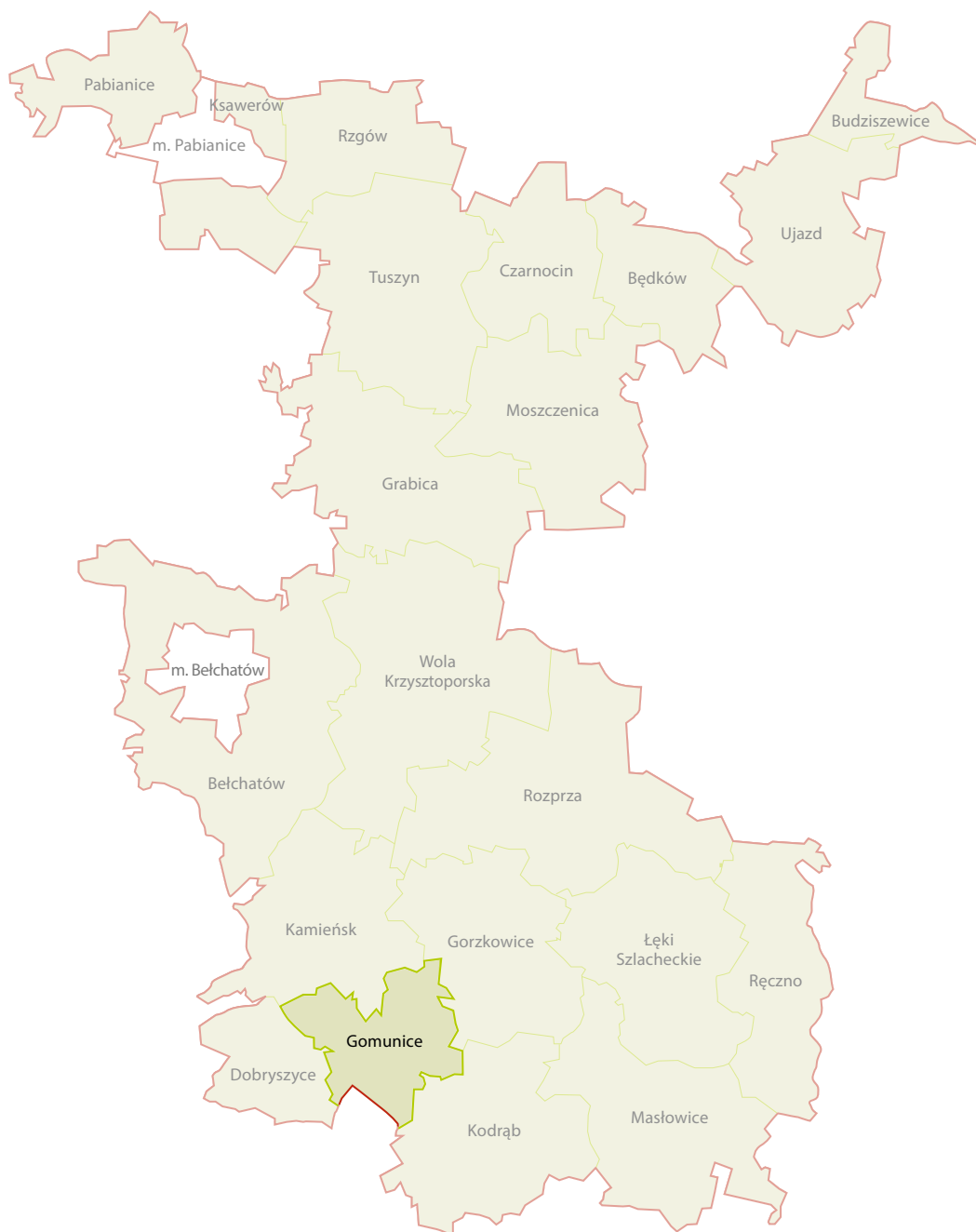
Stadniny konne i ośrodki jazdy konnej:
Malutkie Resort
97-505 Dobryczyce, Malutkie 31A
e-mail: biuro@malutkie.com, tel. 44 681 11 88

Obiekty rekreacyjno rozrywkowe:
Malutkie Resort
97-505 Dobryczyce, Malutkie 31A
e-mail: biuro@malutkie.com, tel. 44 681 11 88

Gmina Gomunice

Gmina Gomunice

Urząd Gminy w Gomunicach

ul. Armii Krajowej 30
97-545 Gomunice
tel. 44 685 02 45
fax. 44 684 24 85 wew. 230
e-mail: ug@gomunice.pl
www.gomunice.pl

Położenie:

Gmina Gomunice położona jest w województwie łódzkim, w północnej części powiatu radomszczańskiego. Tworzy ją 10 sołectw: Chruścin, Chrzanowice, Gertrudów, Gomunice, Karkoszki, Kletnia, Kocierzowy, Piaszczyce, Słostowice, Wąglin. Gmina ma charakter rolniczo-przemysłowy, użytki rolne stanowią około 52% powierzchni a lasy 34%. Przez teren ten przepływają rzeki Olenderka, Kamionka i Widawka – dopływ Warty.

Przez gminę przebiegają szlaki:

- **konny - Łódzki Szlak Konny - kolor pomarańczowy** - powstał w ramach projektu „Turystyka w siodle, infrastruktura innowacyjnego i unikatowego produktu turystycznego”. Oznakowano ponad 2000 km szlaku tworząc najdłuższy szlak konny w Europie. W okolicach szlaku powstały 22 punkty postojowe. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez tereny gmin: Belchatów, Kamieńsk, Tuszyn, Rozprza, Ręczno, Czarnocin, Dobryszce, Będków, Gomunice, Wola Krzysztoporska.

- **Quest „Spacerkiem po Gomunicach”** - poznamy najciekawsze zakątki w Gomunicach. Czas przejścia: około 60 minut. Więcej informacji oraz ulotka do pobrania na stronie www.budujrazem.questing.pl

Fot. 1. Familoki w Gomunicach

Fot. 2. Miejsce dawnego młyna Gomunice

Fot. 3. Kapliczka Matki Bożej przy torach

Zielony Dukt – trasa rozpoczyna się od ulicy Dobryszyckiej w Gomunicach i prowadzi do miejscowości Ruda w gminie Dobryszyce. Przebiega przez bór sosnowo-świerkowy. Trasę można pokonać pieszo, rowerem lub konno.

Warto zobaczyć:

Gomunice – to młoda wieś, powstała w 1846 roku wskutek rozwoju Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej. Bliskość kolei i wybudowanej stacji stała się przyczynkiem do rozwoju przemysłu. W 1880 roku przeniesiono tu fabrykę mebli z Wojciechowa Lubelskiego, a wokół niej pobudowano osiedle „Wojciechów”, składające się z domów robotniczych tzw. familoków. Pierwotnie było ich dziesięć, do dziś zachowało się kilka. Zakład zatrudniał nawet 700 osób w czasach największej produkcji, później został przekształcony w fabrykę ceraty. W 1939 roku Gomunice były prężną miejscowością

letniskową, istniało tu mnóstwo willi, które nie zachowały się do dziś, jak: „Rozalia”, „Preparanda”, „Biały Orzeł”, „Zakopianka” itp. Właścicielami byli przedstawiciele inteligencji z Łodzi, Warszawy, a także bogaci fabrykanci żydowscy. Duża część została zniszczona podczas II wojny światowej przez hitlerowców.

Kościół Najświętszej Maryi Panny Wspomożycielki Wiernych w Gomunicach – kościół został wybudowany w 1915 roku, dzięki ofiarności parafian i staraniom księdza proboszcza Ignacego Jankowskiego. Parafia została erygowana w 1919 roku przez księdza biskupa Stanisława Żdzitowieckiego. W budowie pomogli również stacjonujący w Gomunicach w czasie I wojny światowej Legioniści Józefa Piłsudskiego.

Kapliczka Matki Bożej – wybudowano ją prawdopodobnie w 1905 roku, poświęcona jest mieszkańcom, którzy brali udział w Rewolucji Rosyjskiej. Znajduje się przy torach kolejowych (napotkamy ją, idąc wzdłuż torów w stronę Kamieńska).

Kaplica grobowa rodziny Kamockich – znajduje się na cmentarzu w Kletni; została wybudowana w 1917 roku.

Zespół dworski w Piaszczykach – zachowały się pozostałości zespołu dworskiego, spichlerz, wozownia, rządówka, kuchnia z XIX wieku. Całość otacza zabytkowy park.

Zalew Fryszka – miejsce wypoczynku okolicznych mieszkańców. Spacerując w okolicach zalewu, kierując się w dół biegu Widawki, możemy spotkać rośliczkę okrągłolistną, która podlega ochronie oraz turzycę pchłą. Przy zalewie znajduje się nieczynny młyn wodny z XIX wieku (prosperował do połowy XX wieku) oraz, przy wjeździe, dąb szypułkowy będący pomnikiem przyrody. Zalew jest też licznie odwiedzany przez okolicznych wędkarzy.

Punkty gastronomiczne, obiekty noclegowe:

Obiekty noclegowe:

Hotel Milenium
Gomunice, ul. Wojska Polskiego 7

Punkty gastronomiczne:

Hotel Milenium
Gomunice, ul. Wojska Polskiego 7

Obiekty sportowo - rekreacyjne i rozrywkowe:

Stadiony i boiska:

Gomunice
ul. Słowackiego 8A

Chrzanowice
ul. Włodzimierza Łuckiego 45

Hale sportowe:

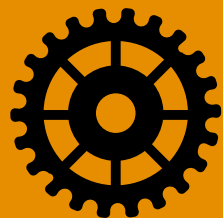
Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji w Gomunicach
ul. Słowackiego 8A, 97-545 Gomunice
tel. 502 433 090, e-mail: gosir@gomunice.pl

Fot. 1. Kościół w Gomunicach

Fot. 2. Kaplica Kamockich

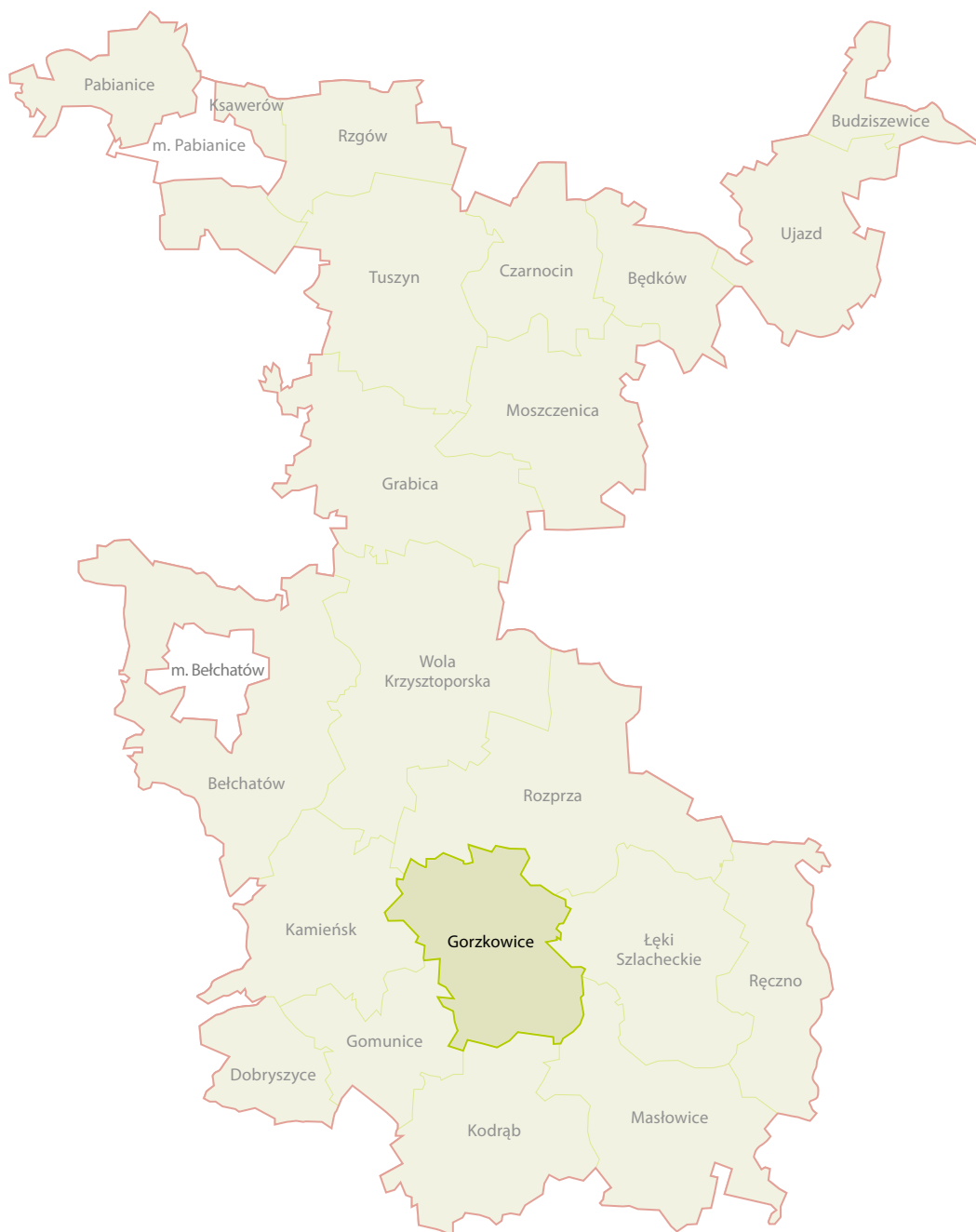
Fot. 3. Zalew Fryszka

Fot. 4. Spacerkiem po Gomunicach - questowicze

Gmina Gorzkowice

Gmina Gorzkowice

Urząd Gminy Gorzkowice

ul. Szkolna 3
97-350 Gorzkowice
tel. 44 681 80 06
fax. 44 681 80 06
e-mail: sekretariat@gorzkowice.pl
www.gorzkowice.pl

Położenie:

Gmina Gorzkowice położona jest w województwie łódzkim, w południowej części powiatu piotrkowskiego. W jej skład wchodzi 21 sołectw: Bujnice, Bujniczki, Cieszanowice, Daniszewice, Gorzkowice, Gorzkowiczki, Gościnna, Grabostów, Kolonia Krzemieniewice, Kotków, Krosno, Krzemieniewice, Marianek, Plucice, Sobaków, Sobakówek, Szczepanowice, Szczukocice, Wilkoszewice, Wola Kotkowska, Żuchowice. Przez teren gminy przepływa rzeka Prudka. Jest to obszar o charakterze rolniczym, powierzchnia użytków rolnych wynosi około 76%, a lasy zajmują 15% powierzchni.

Przez gminę przebiegają szlaki:

- **Quest** – „Śladami przeszłości Gorzkowic” – podczas wyprawy poznać można historię Gorzkowic wraz z najciekawszymi miejscami. Czas przejścia: około 45 minut. Więcej informacji oraz ulotka do pobrania na stronie www.budujrazem.questing.pl

Warto zobaczyć:

Gorzkowice – pierwsza wzmianka pochodzi z 1335 r.; od 1494 roku przez około 30 lat Gorzkowice były miastem, o czym świadczy układ przestrzenny, który przypomina wrzeciono, w którego środku znajduje się prostokątny rynek. Rozwój Gorzkowic wiąże się z powstaniem Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej.

Fot. 1. Kościół w Gorzkowicach

Synagoga w Gorzkowicach – dawniej na terenach Gorzkowic zamieszkiwała liczna grupa społeczności żydowskiej, stąd na rynku stał budynek dawnej synagogi. Podczas pożaru w czasie II wojny światowej spaliło się całe wnętrze, później budynek pełnił funkcję magazynu zboża, obecnie został rozebrany.

Kaplica pod wezwaniem św. Trójcy Przenajświętszej w Czernie – potocznie jest zwana „Jasną Górką”, pochodzi z XVII wieku, wybudował ją Szwarzenberg, ówczesny właściciel Czerna, pochodzący ze Szwajcarii (spoczywa wraz z małżonką w podziemiach kaplicy).

Kopiec w Gorzkowicach – pozostałość po dawnym zamku, który stał w tym miejscu; jest wpisany do rejestru zabytków jako fortalicja. Prawdopodobnie około 1655 roku rozpoczęła się budowa pałacu in fortezza czyli pałacu posiadającego cechy obronne. Fundatorami powstania tej budowli była rodzina Koniecpolskich albo Walewskich. W ramach modernizacji kopca, uporządkowano teren, odtworzono częściowo fosę, wybudowano murki i palisady oraz scenę wraz z widownią. Całość prac zakończono w 2011 roku, obiekt jest atrakcją turystyczną gminy, miejscem wydarzeń kulturalnych i spotkań mieszkańców. Projekt został nagrodzony przez oddział Towarzystwa Urbanistów Polskich za najlepiej zagospodarowaną przestrzeń publiczną w województwie łódzkim oraz wyróżniony w konkursie „Modernizacja Roku 2011”, nad którym patronat objął prezydent RP.

Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa w Gorzkowicach – parafia powstała prawdopodobnie jeszcze przed 1335 rokiem. Wcześniej istniała świątynia pod innym wyznaniem – św. Katarzyny. Zanim wybudowano obecny kościół istniały jeszcze dwa drewniane; daty powstania pierwszego nie znamy, drugi natomiast powstał w latach 1771–1773, a spłonął w 1895 roku od iskrzy parowozu kolejowego, za co wspólnota otrzymała odszkodowanie w wysokości 25.000 rubli. Za pieniądze z odszkodowania pobudowano obecny kościół, który powstał w latach 1896–1899,

według projektu Konstantego Wojciechowskiego, a konsekrowany został w 1902 roku. Kościół wybudowano w stylu gotyckim, jest trzynawowy z pięcioma ołtarzami. We wnętrzu warto zobaczyć ołtarze z marmuru, białą chrzcielnicę z marmuru kararyjskiego, organy osiemnastogłosowe, rigeriowskie, rzeźbioną ambonę oraz figurę św. Piotra w okowach. Polichromie w kościele wykonał Noskowski.

Dwór w Cieszanowicach – dwór wzniesiony w XIX wieku, dawniej należał do rodziny Pasarskich, a później Zarembów. Wcześniej mieściła się tu szkoła podstawowa, obecnie dworek jest odrestaurowany i jest własnością prywatną. Całość otacza zabytkowy park dworski założony w XIX wieku.

Sale konferencyjne, punkty gastronomiczne:

Sale konferencyjne:

Dom Kultury
97-350 Gorzkowice, ul. Cmentarna 5a
tel. 44 681 81 01, e-mail: bibliotekagorzgowice@o2.pl

Punkty gastronomiczne:

Restauracja Galaxy
97-350 Gorzkowice, ul. Przedborska 1
tel. 44 681 81 04, tel. 691 222 265
Restauracja KIM
97-350 Gorzkowice, ul. Zielona 49
tel. 44 680 80 28, 604 204 058, 608 281 412
e-mail: k_korytkowska@poczta.onet.pl

Fot. 1. Park dworski w Szczepanowicach

Fot 2. Kościół w Gorzkowicach

Fot. 3. Kompleks rekreacyjno-sportowy „Kopiec” w Gorzkowicach - nocą

Fot. 1. Dwór Cieszanowice wraz z parkiem

Obiekty sportowo - rekreacyjne i rozrywkowe:

Stadiony i boiska:

Boisko Orlik
97-350 Gorzkowice, ul. Szkolna 8
tel. 44 681 80 06, e-mail: gmina@gorzkowice.pl

Stadion piłkarski
97-350 Gorzkowice, ul. Cmentarna
tel. 44 681 80 06, e-mail: gmina@gorzkowice.pl

Hale sportowe:

Hala Sportowa przy Szkole Podstawowej w Gorzkowicach
97-350 Gorzkowice, ul. Kościelna 26
tel. 44 681 80 04, e-mail: spgorzkowice@wp.pl

Obiekty rekreacyjno-rozrywkowe:

Kompleks rekreacyjno - sportowy Kopiec
97-350 Gorzkowice, ul. Przedborska 1
tel. 44 681 80 04, e-mail: spgorzkowice@wp.pl

Plac zabaw
97-350 Gorzkowice, ul. Św. Wojciecha
tel. 44 681 80 04, e-mail: spgorzkowice@wp.pl

Plac zabaw
97-350 Gorzkowice, ul. Przemysłowa
tel. 44 681 80 04, e-mail: spgorzkowice@wp.pl

Plac zabaw
97-350 Gorzkowice, Gorzkowiczki
tel. 44 681 80 04, e-mail: spgorzkowice@wp.pl

Plac zabaw
97-350 Gorzkowice, Sobakówek
tel. 44 681 80 04, e-mail: spgorzkowice@wp.pl

Plac zabaw
97-350 Gorzkowice, Bujniczki
tel. 44 681 80 04, e-mail: spgorzkowice@wp.pl

Plac zabaw przy SP Krzemieniewice
97-350 Gorzkowice, Krzemieniewice
tel./fax. 44 681 80 35, e - mail: szpkrzemieniewice@wp.pl

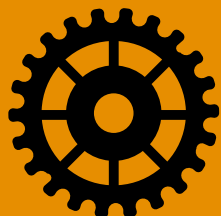
Plac zabaw
97-350 Gorzkowice, Szczukocice
Plac zabaw
97-350 Gorzkowice, Plucice

Plac zabaw przy Przedszkolu Samorządowym
97-350 Gorzkowice, ul. Kwiatowa 4a
tel. 44 681 81 24, e-mail: ps@gorzkowice.pl

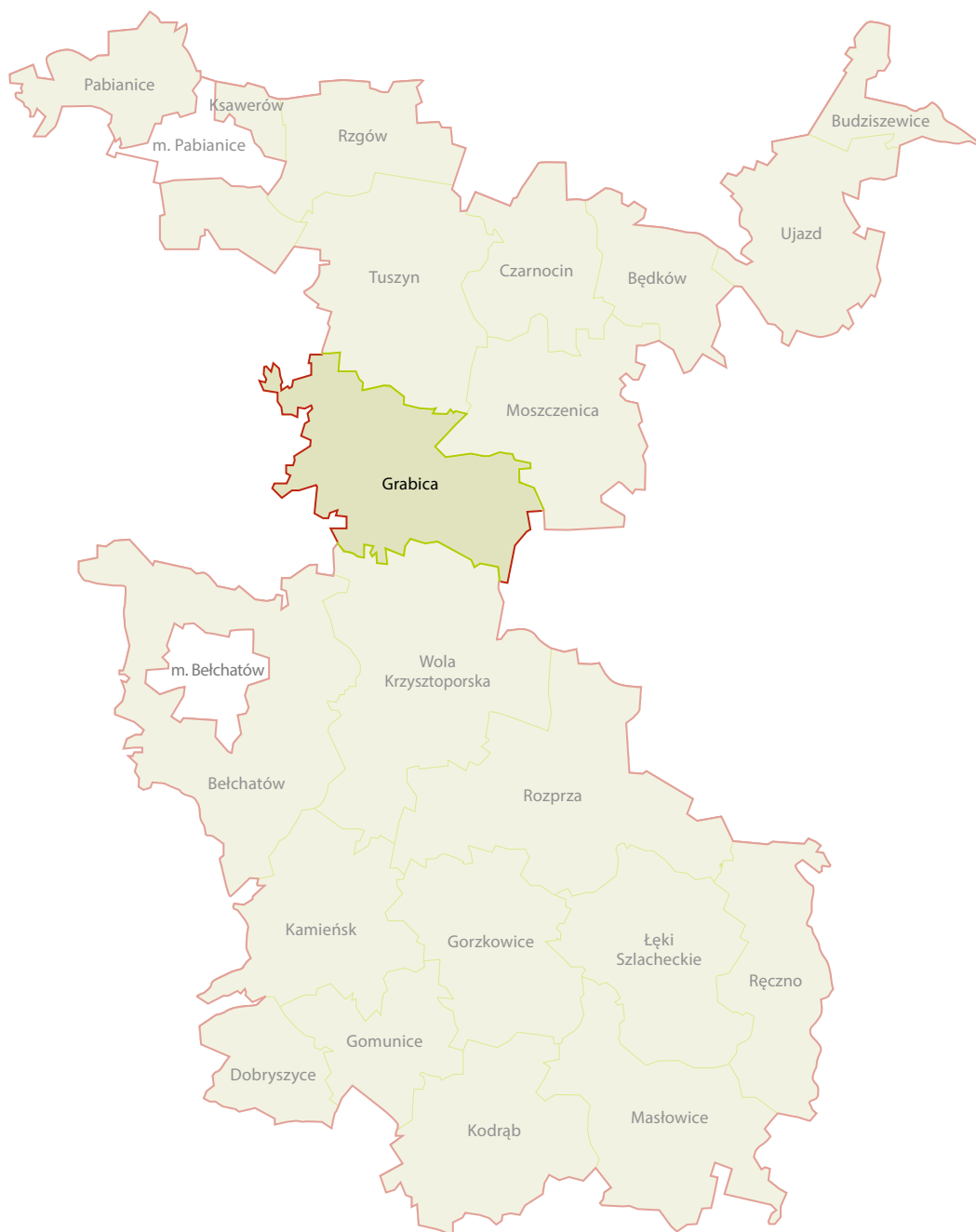
Fot. 1. Kompleks rekreacyjno-sportowy
„Kopiec” w Gorzkowicach

Fot. 2. Park przy dworze w Cieszanowicach

Gmina Grabica

Gmina Grabica

Urząd Gminy w Grabicy

Grabica 66
 97-306 Grabica
 tel. 44 616 11 25
 fax. 44 616 11 88
 e-mail: urzadgminy@grabica.pl
www.gminagrabica.pl

Położenie:

Gmina Grabica leży w centralnej części województwa łódzkiego, w północno-zachodniej części powiatu piotrkowskiego. Gmina składa się z 30 sołectw: Boryszów, Brzoza, Cisowa, Dziewuliny, Grabica, Gutów Duży, Kafar, Kamocin, Kamocinek, Kobyłki, Krzeczów, Lubanów, Lubonia, Lutosławice Rządowe, Majdany, Majków-Folwark, Majków Mały, Majków Średni, Olendry, Ostrów, Papieże, Polesie, Rusociny, Szydłów Wieś, Kolonia Szydłów, Twardosławice, Zaborów, Żądło, Żeronie, Żychlin. Grabica to gmina rolnicza – użytki rolne stanowią tu około 86% powierzchni, lasy natomiast zajmują 10%. Przez tereny te przepływa rzeka Grabia, która bierze swój początek w rejonie Lutosławic Szlacheckich, oraz rzeki: Brzezia w Krzeczowie i Wierzejka w Szydłowie.

Przez gminę przebiegają szlaki:

– **rowerowy - Węgla Brunatnego – kolor niebieski**
 Jest jedną z części Szlaku Ziemi Sieradzkiej, który składa się z czterech odcinków: szlak św. Maksymiliana Kolbego, szlak skarbów Ziemi Sieradzkiej, szlak Osad Braci Czeskich oraz szlak Węgla Brunatnego. Szlak Węgla Brunatnego rozpoczyna się w Kleszczowie, prowadzi przez Bełchatów do Tuszyń, szlak ma ponad 70 kilometrów długości. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez gminy: Grabica, Tuszyn, Bełchatów, Wola Krzysztoporska.

Fot. 1. Kapliczka w Dziwłach

Fot. 2. Kościół w Krzeczowie Starym

Quest – „Spacer z przyrodą po Dziewulinach” – prowadzi szlakiem historyczno – przyrodniczym. Na trasie można spotkać żurawie, sarny i inne zwierzęta. Czas przejścia: około 2 godzin pieszo lub rowerem około 1 godziny 15 minut. Więcej informacji oraz ulotka do pobrania na stronie www.budujrazem.questing.pl

Warto zobaczyć:

Grabica – pierwsza wzmianka na temat Grabicy pochodzi z 1511 roku. We wsi znajduje się drewniana kaplica pod wezwaniem św. Piotra, która pierwotnie stała w Bujnach Szlacheckich, a została przeniesiona w 1946 roku. Powstała w 1826 roku, o czym świadczy data na belce tęczowej. W parku wiejskim znajduje się kilka pomników przyrody: dwie lipy drobnolistne, trzy jesiony wyniosłe, jeden buk pospolity, dwa dęby szypułkowe.

Kościół pod wezwaniem św. Wojciecha Biskupa i Męczennika w Krzeczowie Starym – parafia została erygowana w 1526 roku przez arcybiskupa gnieźnieńskiego Jana Łaskiego. Obecny kościół jest trzecim, który powstał w miejscu poprzedników w latach 1720–1750. Świątynia jest murowana w stylu barokowym, we wnętrzu warto zobaczyć ołtarz główny, który pochodzi z kościoła Pijarów w Piotrkowie. W ołtarzu obraz św. Weroniki, z Ukrzyżowanym Jezusem i figurą Matki Bożej Bolesnej. Warto też zwrócić uwagę na obrazy znajdujące się w ołtarzach bocznych: św. Antoniego i Matki Bożej Nieustającej Pomocy oraz św. Jadwigi i św. Wojciecha.

Zespół dworsko - parkowy w Szydłowie, składający się z zabytkowego dworu (murowanego) oraz parku wiejskiego z połowy XIX w.

Dzwile – zespół dworsko-parkowy – powstał w XVIII/XIX wieku. Dzisiejszy dwór został przebudowany i nie należy do zabytków, natomiast na terenie posiadłości znajduje się zabytkowy murowany spichlerz napoleoński powstały w XIX wieku. W bliskiej odległości dworu, znajduje się kaplica neogotycka pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela, powstała w 1938 roku.

Kościół pod wezwaniem Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski i św. Jana Vianneya w Woli Kamockiej – parafia została erygowana 1929 roku przez biskupa łódzkiego Wincentego Tymienieckiego. Plany kościoła sporządził Stanisław Kowalski. We wnętrzu warto zwrócić uwagę na obraz Matki Boskiej Łaskawej oraz obraz św. Michała, oba pochodzące z XVIII wieku.

Kościół pod wezwaniem Matki Boskiej Częstochowskiej w Żeroniach – parafia powstała w 1929 roku, nowy kościół został zaprojektowany przez arch. inż. Macieja Zatorskiego. Świątynia została ukończona w 1986 roku, a poświęcona 1989 roku. Swoim stylem nawiązuje do góralskich kościołów. We wnętrzu warto zobaczyć ołtarz główny w stylu neobarokowym z 1929 roku.

Cegielnia w Ostrowie – murowano-drewniana cegielnia powstała około 1915 roku, później przebudowywana. Całość otacza zabytkowy park podworski z XIX wieku o powierzchni 3 hektarów. W parku piękna aleja z jesionów wyniosłych, lip drobnolistnych, kasztanowców białych, robinii akacjowych i wiązów polnych, znajdują się tu pomniki przyrody, takie jak: dwa jesiony wyniosłe, wiąz szypułkowy, kasztanowiec biały.

Pozostałe pomniki przyrody znajdują się we Wsi Wola Kamocka: dwie lipy drobnolistne i dąb szypułkowy oraz

we wsi Brzoza: brzoza brodawkowata, siedem dębów szypułkowych, dwie olsze czarne, trzy topole czarne, lipa drobnolistna.

W gminie Grabica jest sześć parków zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków: Brzoza, Rusociny, Szydłów, Wola Bykowska, Ostrów, Dziwle, ponadto na terenie gminy znajdują się parki wiejskie zlokalizowane we wsiach: Boryszów, Kamocin, Majków Średni, Szydłów, Wola Kamocka, Żeronie.

Sale konferencyjne, punkty gastronomiczne, obiekty noclegowe:

Sale konferencyjne:

Centrum Sportowo - Rekreacyjne „Ptak”
Gutów Mały 3, tel. 44 616 11 90
email: info@pilka.ptak.com.pl

Punkty gastronomiczne:

Centrum Sportowo - Rekreacyjne „Ptak”
Gutów Mały 3
tel. 44 616 11 90, email: info@pilka.ptak.com.pl

Fot. 1. Dwór w Dziwłach
Fot. 2. Dwór w Szydłowie
Fot. 3. Park przy dworze w Szydłowie

Fot. 1. Kościół w Żeroniach
Fot. 2. Kościół w Woli Kamockiej

Obiekty noclegowe:

Stacja Paliw Grabica

Centrum Sportowo - Rekreacyjne „Ptak”

Gutów Mały 3

tel. 44 616 11 90, email: info@pilka.ptak.com.pl

Obiekty sportowo -rekreacyjne i rozrywkowe:

Stadiony i boiska:

Centrum Sportowo - Rekreacyjne „Ptak”

Gutów Mały 3

tel. 44 616 11 90, email: info@pilka.ptak.com.pl

Stadion Sportowy

Szkoła Podstawowa w Szydłowie

tel. 44 617 10 26, email: spwitos@op.pl

Boisko sportowe

Szkoła Podstawowa w Woli Kamockiej

tel. 44 616 11 10, email: spwolka@op.pl

Boisko sportowe

Szkoła Podstawowa w Boryszowie

tel. 44 616 11 18, email: spboryszow@wp.pl

Hale sportowe:

Hala sportowa

Szkoła Podstawowa w Szydłowie

tel. 44 617 10 26, email: spwitos@op.pl

Hala sportowa

Szkoła Podstawowa w Boryszowie

tel. 44 616 11 18, email: spboryszow@wp.pl

Hala sportowa

Szkoła Podstawowa w Brzozie

Hala sportowa

Gimnazjum w Szydłowie

Korty tenisowe:

Centrum Sportowo - Rekreacyjne „Ptak”

Gutów Mały 3

tel. 44 616 11 90, email: info@pilka.ptak.com.pl

Obiekty rekreacyjno rozrywkowe:

Centrum Sportowo - Rekreacyjne „Ptak”

Gutów Mały 3

tel. 44 616 11 90, email: info@pilka.ptak.com.pl

Fot. 1. Kościół w Krzeczowie Starym

Fot. 2. Drewniana kapliczka w Grabicy

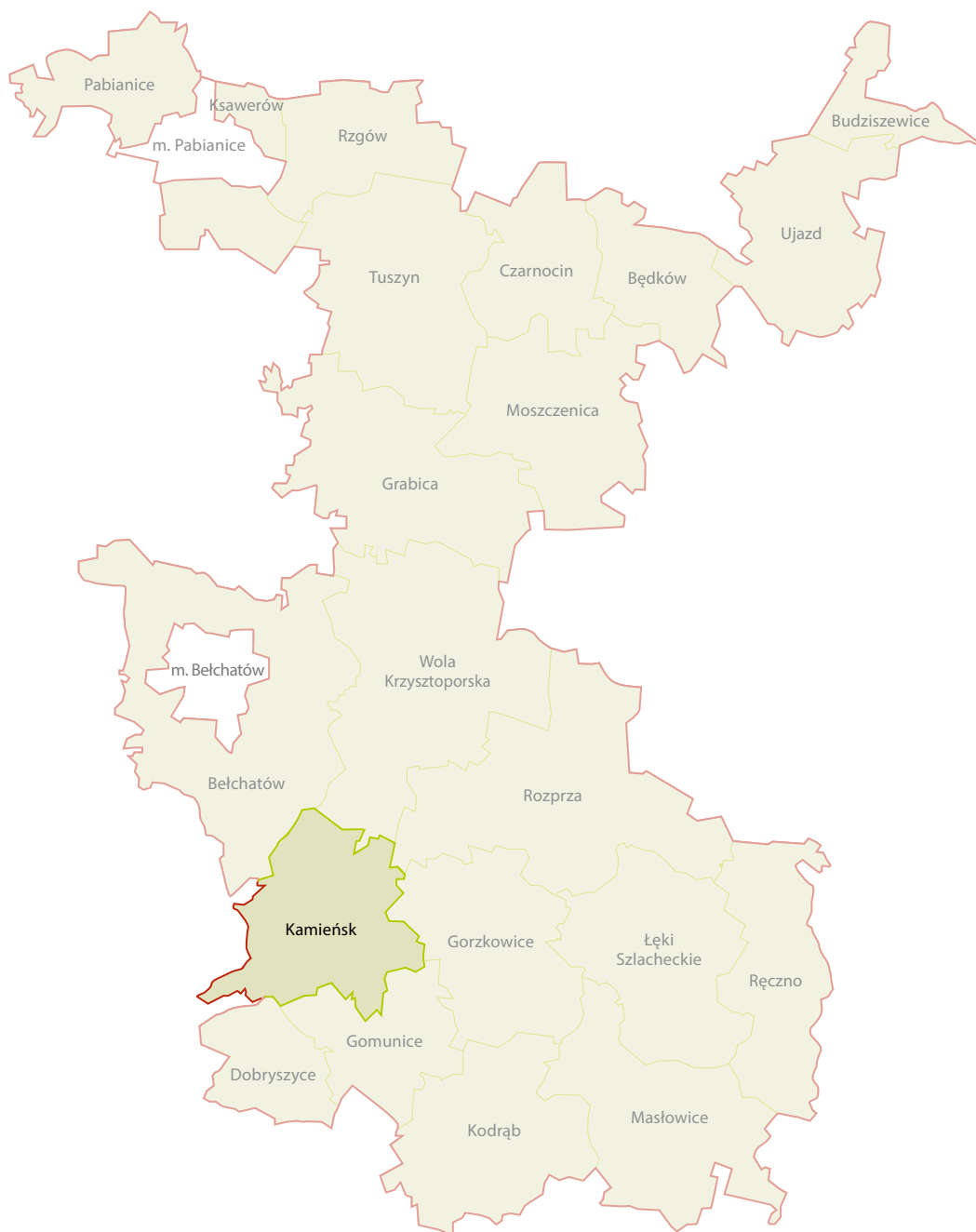
Fot. 3. Fragment parku dworskiego
w Dziwłach

Fot. 4. Dwór w Dziwłach

Gmina Kamieński

Gmina Kamięnsk

Urząd Miejski Kamięnsk

ul. Wieluńska 50
97-360 Kamięnsk
tel. 44 681 71 23
fax. 44 681 71 53
e-mail: um@kamiensk.pl
www.kamiensk.pl

Położenie:

Gmina Kamięnsk leży w południowej części województwa łódzkiego, w powiecie radomszczańskim. W skład gminy wchodzi 13 sołectw: Aleksandrów, Barczkowice, Dąbrowa, Danielów, Gałkowice Stare, Gorzędów, Huta Porajska, Ochocice, Koźniewice, Podjezioro, Pytowice, Szpinalów, Włodzimierz. Użytki rolne stanowią tu około 57% powierzchni, lasy natomiast 33%. Przez teren gminy przepływają rzeki Kamionka i Jeziorka, będące prawym dopływem Widawki, oraz Widawka stanowiąca naturalną granicę południowo-zachodnią gminy. Do Widawki odprowadzane są wody głębinowe odwodnienia odkrywkowej „Belchatów”.

Przez gminę przebiegają szlaki:

- **konny** - **Łódzki Szlak Konny** - kolor **pomarańczowy** - powstał w ramach projektu „Turystyka w siodle, infrastruktura innowacyjnego i unikatowego produktu turystycznego”. Oznakowano ponad 2000 km szlaku tworząc najdłuższy szlak konny w Europie. W okolicach szlaku powstały 22 punkty postojowe. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez tereny gmin: Belchatów, Kamięnsk, Tuszyn, Rozprza, Ręczno, Czarnocin, Dobryczyce, Będków, Gomunice, Wola Krzysztoporska.

Trzy trasy rowerowe na Górze Kamięnsk:

- **czerwona** - najdłuższa i najtrudniejsza – 18 km
- **żółta** - trudna – 7 km
- **niebieska** - łatwa – 12 km.

Mapa tras rowerowych na stronie www.gorakamiensk.info

Fot. 1. Kamięnsk z lotu ptaka

Fot. 2. Jezioro Ochockie

Fot. 3. Wnętrze kościoła parafialnego w Kamięnsku

Quest „Wędrówka kamięnskimi szlakami” – prowadzi ciekawymi zaułkami Kamięnska, poznać można postacie związane z miastem, a także lokalną historię. Czas przejścia około 1 godziny. Więcej informacji oraz ulotka do pobrania na stronie: www.budujrazem.questing.pl

Warto zobaczyć:

Kamięnsk – pierwsza wzmianka pochodzi z 1291 r., położony jest nad rzeką Kamionką, od której prawdopodobnie pochodzi nazwa. Posiada średnio-wieczny układ przestrzenny. Na rynku stoi pomnik Tadeusza Kościuszki, zbudowany w 1917 roku, z tablicą murowaną z napisem „Tadeuszowi Kościuszce, bohaterowi narodu polskiego, bojownikowi o wolność Ojczyzny i prawa ludu w 100 rocznicę śmierci”.

Kamięnsk odzyskał prawa miejskie w 1994 roku, utracił je w 1870 roku na mocy ukazu carskiego po prawie 500 latach.

Kościół pod wezwaniem Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Kamięnsku – parafia istniała już w 1291 roku, kiedy to była pierwszy raz wzmiankowana. Wcześniej istniały jeszcze dwa kościoły: drewniany i murowany. Ten drugi z uwagi na rozrastającą się parafię został rozebrany, a na jego miejscu powstał w latach 1899–1904 nowy kościół w stylu neoromańskim z użyciem form renesansowych, według projektu architekta Feliksa Nowickiego. Powstał staraniem wiernych i księdza proboszcza Ignacego Jankowskiego. Kościół został konsekrowany w 1904 roku przez biskupa Stanisława Żdzitowieckiego, który urodził się w pobliskiej wsi Barczkowice. We wnętrzu warto zwrócić uwagę na zabytkową ambonę, organy firmy Ottona Rygiera oraz renesansowy nagrobek Mikołaja Przerębskiego z XVI wieku przedstawiający postać śpiącego zmarłego, który wspiera się na przedramieniu, a w dłoniach trzyma miecz i buławę. Pomnik wykonany jest z piaskowca. Obok kościoła stoi wikarówka, która prawdopodobnie była siedzibą kolegium misjonarskiego w XVI wieku. Budynek był kilkakrotnie przebudowywany.

Góra Kamięnsk – to najwyższe wzniesienie w centralnej Polsce, liczące ponad 400 metrów n.p.m., a jednocześnie najwyższa hałda powstała ze złoża KWB „Bełchatów”. Stok ma długość 760 metrów i szerokość 150 metrów, i jest to jedyne miejsce dostosowane do uprawiania sportów zimowych w regionie – zostało uruchomione w 2005 roku. Na miejscu znajdziemy niezbędną do tego infrastrukturę: wypożyczalnię sprzętu, hotel, restauracje itp. Latem Góra Kamięnsk zmienia się w raj dla rowerzystów, dla których przygotowane są tu trasy o różnym poziomie trudności. Trasa niebieska (łatwa – 12 kilometrów), żółta (trudna – 7 kilometrów), czerwona (najtrudniejsza – 18 kilometrów), dla profesjonalistów przygotowano ekstremalną trasę downhillową. Turyści mogą skorzystać również z toru saneczkowego (620 metrów toru zjazdowego), kartingowego oraz skorzystać z wyciągu (o długości 760 metrów), który jest czynny również latem.

Kościół pod wezwaniem Świętego Józefa Oblubieńca i Najświętszej Maryi Panny w Gorzędowie – powstał w 1858 roku, na miejscu dawnej kaplicy. Kościół oszalowany jest deskami. Wewnątrz warto zobaczyć złożone relikwiarze z XVIII wieku. Obok świątyni znajduje się przydrożna kapliczka murowana z cegły z przełomu XVIII/XIX wieku.

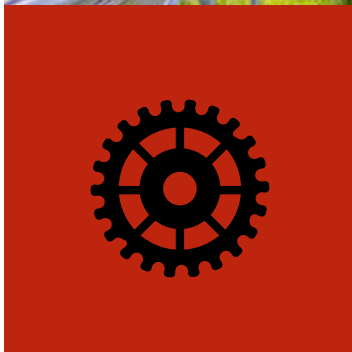
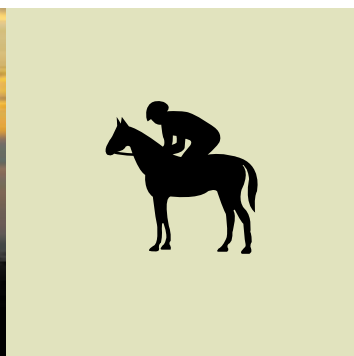
Lamus w Gorzędowie – pochodzi z XVIII wieku, jest to budowla murowana z cegły, pozostałości dawnego zespołu podworskiego Zarembów z otaczającym go parkiem znajdują się przy ulicy Mickiewicza. Nad właściwym lamusem znajduje się sklepienie kolebkowe z lunetami.

Fot. 1. Kościół parafialny w Kamięnsku
Fot. 2. Kościół parafialny w Gorzędowie

Fot. 1. Zabytkowy park i lamus w Gorzędowie

Park dworski w Pytowicach – pozostałości parku dworskiego z XIX wieku, o dawnej świetności parku świadczą pomniki przyrody znajdujące się na tym terenie: trzy lipy drobnolistne, dwa więzy górskie oraz dąb szypułkowy.

Pozostałe pomniki przyrody:

- dąb szypułkowy (leśnictwo Adamów)
- trzy dęby szypułkowe – teren prywatny w Szpinalowie.

Sale konferencyjne, punkty gastronomiczne i noclegowe:

Napoleońska Zagroda, Aneta Ostrowska
Napoleonów 6/7, 97-360 Kamieńsk
tel. 609 450 764

Boisko sportowe w Gorzędowie

Hale sportowe:

Sala gimnastyczna przy Zespole Szkół
Ponadgimnazjalnych
ul. Szkolna, 97-360 Kamieńsk
tel. 44 681 75 26

Sala gimnastyczna
przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Kamieńsku
ul. Sportowa 3, 97-360 Kamieńsk,
tel. 44 681 72 01

Korty tenisowe:

Kort tenisowy przy ZSP w Kamieńsku
tel. 44 681 71 23

Sala bankietowa „Wrzosowa”
ul. Wrzosowa 1, 97-360 Kamieńsk, tel. 609 611 304
Ośrodek Sportu i Rekreacji „Góra Kamieńsk”
Huby Ruszczyńskie, 97-360 Kamieńsk
tel. 44 733 07 77

Stadniny konne i ośrodki jazdy konnej:

Napoleońska Zagroda, Aneta Ostrowska
Napoleonów 6/7, 97-360 Kamieńsk
tel. 609 450 764

Obiekty sportowo - rekreacyjne i rozrywkowe:

Stadiony i boiska:

Stadion Sportowy im. mjr Antoniego Maszewskiego
w Kamieńsku
ul. Sportowa 3, 97-360 Kamieńsk
email: swit@kamiensk.pl

Fot. 1./4. Góra Kamieńsk

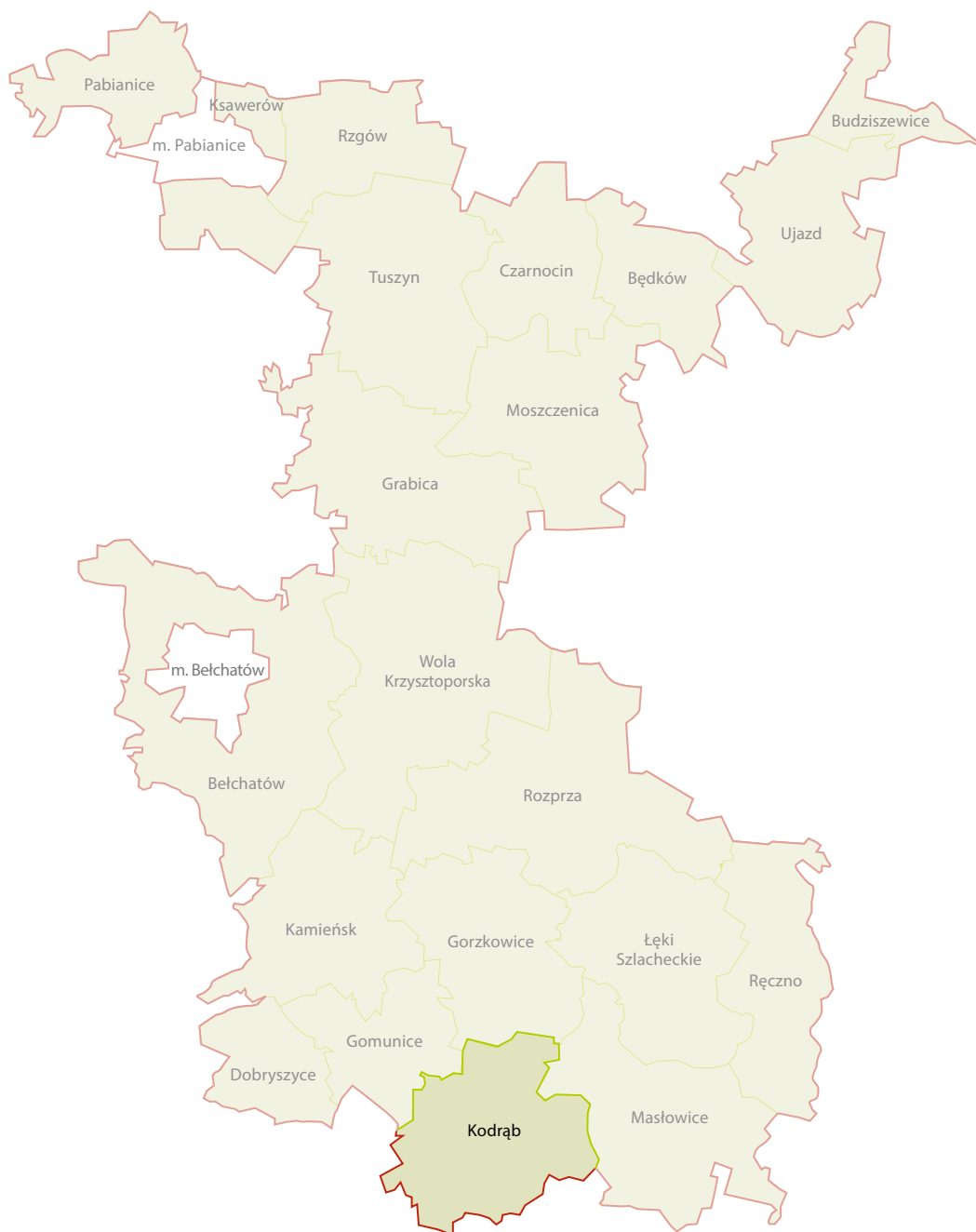
Fot. 5. Góra Kamieńsk - Ośrodek Sportu
i Rekreacji

Fot. 6. Jezioro Ochockie

Gmina Kodrąb

Gmina Kodrąb

Urząd Gminy Kodrąb

ul. 22 lipca 7

97-512 Kodrąb

tel. 44 681 93 25

fax. 44 681 93 25

e-mail: ugkodrab@op.pl

www.kodrab.akcessnet.net

Położenie:

Gmina Kodrąb leży w województwie łódzkim, w powiecie radomszczańskim. W jej skład wchodzi 19 sołectw: Bugaj–Antopol, Dmenin, Feliksów, Florentynów, Gośławice, Józefów, Klizin, Kodrąb, Konradów, Kuźnica, Lipowczyce, Łagiewniki, Rzejowice, Smotryszów, Widawka, Wola Malowana, Zakrzew, Zapolice, Żencin. Ponad 75% powierzchni terenu stanowią tu użytki rolne, lasy natomiast jedynie 17%. Przez gminę przepływają rzeki Świętojanka i Widawka, która ma tu swoje źródła.

Przez gminę przebiegają szlaki:

– **pieszy – Partyzancki imienia majora Henryka Dobrzańskiego „Hubala” – kolor czerwony**

- szlak noszący imię majora Henryka Dobrzańskiego „Hubala” rozpoczyna się od na stacji PKP w Radomsku, następnie biegnie przez Kobile Wielkie, Chełmo, Przedbórz, Sulejów, Polichno, Tomaszów Mazowiecki, Spałę, Inowódz, Anielin, Poświętne, Brudzewice kończąc się na cmentarzu pod Skarbową Górą. Szlak liczy ponad 200 km i jest jednym z najdłuższych szlaków pieszych w regionie łódzkim. Prowadzi przez tereny, na których trwały walki partyzanckie podczas II wojny światowej. Henryk Dobrzański „Hubal” był dowódcą pierwszego oddziału partyzanckiego, zginął w Anielinie. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez gminy: Kodrąb, Masłowice, Ręczno.

Fot. 1. Kościół w Rzejowicach

Fot. 2. Zalew w Kodrąbie

Fot. 3. Dwór w Zakrzewie

Warto zobaczyć:

Kodrąb – pierwsza wzmianka pochodzi z 1384 roku, a nazwa od przezwiska Kłodrab lub od nazwy miejsca kultu Kłodorąb. Choć sama miejscowość istniała prawdopodobnie wcześniej, na terenie plebanii znaleziono fragment glinianego naczynia ze śladami toczenia na kole garncarskim, pochodzącego z XI wieku.

Kościół pod wezwaniem św. Jadwigi Śląskiej w Kodrębie – to murowany kościół, przebudowany w stylu późnogotyckim z elementami renesansowymi. Pochodzi z 1517 roku, został ufundowany przez Mikołaja Kodrębskiego herbu Poraj. Kościół, postawiony został na miejscu poprzedniego – drewnianego, powstałego w 1448 roku, ufundowanego przez rodzinę Kodrębskich. Pierwotnie patronkami świątyni były św. Małgorzata Panna Męczennica i św. Jadwiga Śląska. Data powstania kościoła widnieje na odrzwiach z ornamentem, napisem, datą „517” oraz herbem Poraj. We wnętrzu warto zwrócić uwagę na chrzcielnicę z XVI wieku, krucyfiks oraz zabytkowe monstrancje, ornaty.

Kościół pod wezwaniem św. Szymona i Judy Apostołów w Dmeninie – parafia powstała już w 1398 roku, pierwotnie istniały jeszcze dwa kościoły, do ruin świątyni z XV wieku dobudowano nawę obecnego budynku, który ostatecznie został ukończony w 1748 i konsekrowany w tym samym roku przez biskupa Franciszka Kobielskiego (fundatora kościoła). We wnętrzu znajduje się tablica upamiętniająca fundatora, warto zobaczyć też drewnianą chrzcielnicę. W parafii znajdują się relikwie Krzyża Świętego, przechowywane w relikwiarzu z 1773 roku. Obok kościoła stoi dzwonnica z XVIII wieku.

Kościół pod wezwaniem św. Leonarda w Bugaju – to drewniany kościół zbudowany w XVIII wieku. W czasie odrestaurowywania w 1862 roku dobudowano wieżę murowaną. We wnętrzu warto zobaczyć ołtarz główny z obrazem Chrystusa i Matki Bożej oraz dwa ołtarze boczne: z XVIII i XIX wieku.

Kościół pod wezwaniem Wszystkich Świętych w Rzejowicach – powstał w 1711 roku ze składek parafian dzięki staraniom księdza Macieja Wilczyńskiego kanonika kurzelewskiego. Świątynia została konsekrowana w 1735 roku przez biskupa Konstantego Muszyńskiego. Kościół jest jednonawowy, orientowany, konstrukcji zrębowej. We wnętrzu warto zobaczyć dwa ołtarze barokowe oraz kamienną chrzcielnicę z XVIII wieku. Obok kościoła stoi murowana dzwonnica z XIX wieku.

Zespół dworski w Smotryszowie – murowany dwór powstał w 1880 roku, dziś już nie istnieje. Całość otaczał zabytkowy park dworski z XIX wieku, który w bardzo dobrym stanie zachował się do dziś.

Zespół dworski w Zakrzewie – to murowany z cegły, neorenesansowy dwór z XIX wieku. Całość otacza zabytkowy park dworski. Przy murze otaczającym park znajduje się kapliczka z XIX wieku. Dworek znajduje się w rękach prywatnych.

Wapienniki w Smotryszowie i Widawce – okoliczne tereny sprzyjały wydobywaniu i przetwarzaniu skał wapiennych, na terenie gminy znajdują się więc liczne złoża skał kredowych i jurajskich, zalegających płytko pod powierzchnią ziemi. Technologię na te tereny przynieśli Cystersi oraz osadnicy niemieccy. Pierwszy piec znajduje się w Smotryszowie, drugi – „Helena” nad rzeką Widawką, należy do rodziny Wilkoszewskich, których przodkiem był Florian Szary herbu Jelita – rycerz Władysława Łokietka.

Fot. 1. Kościół w miejscowości Kodrąb

Fot. 2. Kościół w Dmeninie

Punkty informacji turystycznej:

Gminne Centrum Informacji
Dmenin 124, 97-512 Kodrąb
tel. 44 738 34 82, email: gcikodrab@wp.pl

Salę konferencyjne:

Urząd Gminy w Kodrębie
ul. 22 lipca 7, 97-512 Kodrąb
tel. 44 681 93 25, email: ugkodrab@op.pl
Gminne Centrum Informacji
Dmenin 124, 97-512 Kodrąb
tel. 44 738 34 82, email: gcikodrab@wp.pl

Obiekty sportowe - rekreacyjne i rozrywkowe:

Stadiony i boiska:

Boisko wielofunkcyjne, ogólnodostępne w Dmeninie
Dmenin 124, 97-512 Kodrąb
tel. 44 738 34 82, email: gcikodrab@wp.pl

Zespół Szkolno-Gimnazjalny w Kodrębie
ul. Leśna 2, 97-512 Kodrąb
tel. 44 681 93 26, email: zsgkodrab@wp.pl
Publiczna Szkoła Podstawowa w Rzejowicach
Rzejowice 91, 97-512 Kodrąb
tel. 44 681 90 76, email: psprzejowice@wp.pl

Hale sportowe:

Zespół Szkolno-Gimnazjalny w Kodrębie
ul. Leśna 2, 97-512 Kodrąb
tel. 44 681 93 26, email: zsgkodrab@wp.pl

Stadniny konne i ośrodki jazdy konnej:

Stadnina Koni Huculskich w Antoniowie
Antonów 5, 97-512 Kodrąb
tel. 781 997 553, email: mat-1992@o2.pl

Fot. 1. Kościół w Bugaju

Fot. 2. Wapiennik Smotryszów

Fot. 3. Kościół w Rzejowicach

Fot. 4. Dwór w Zakrzewie

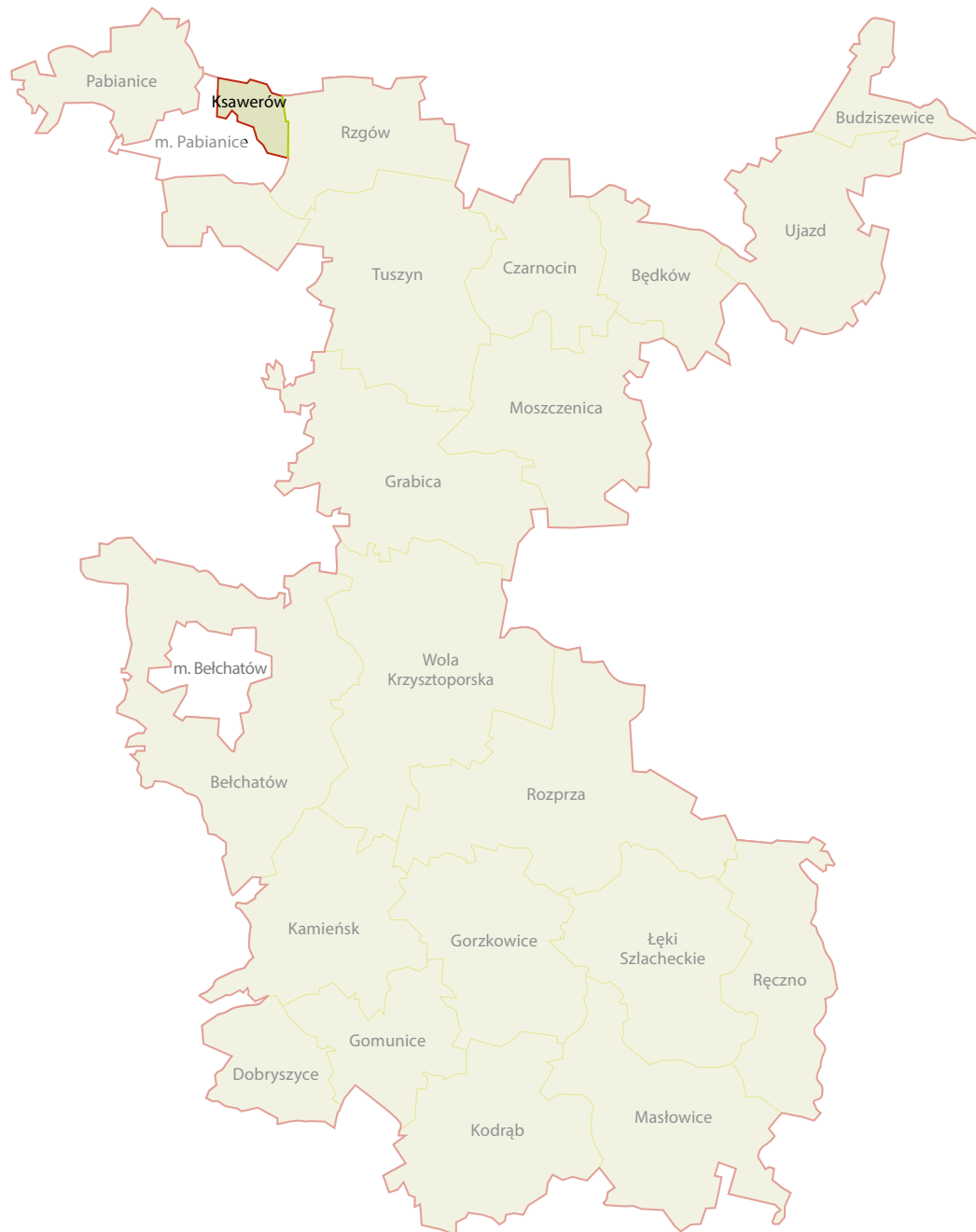
Fot. 5. Park w Smotryszowie

Gmina Ksawerów

Gmina Ksawerów

Urząd Gminy w Ksawerowie

ul. Kościuszki 3h
95-054 Ksawerów
tel. 42 213 80 50
fax. 42 213 80 02
e-mail: sekretariat@ksawerow.com
www.gmina.ksawerow.com

Położenie:

Gmina Ksawerów leży w centralnej części województwa łódzkiego, w powiecie pabianickim. Składa się na nią 6 sołectw: Ksawerów-Południe, Ksawerów-Północ, Ksawerów-Wschód, Ksawerów-Zachód, Wola Zaradzyńska, Nowa Gadka. Jest to najmniejsza obszarowo gmina województwa łódzkiego; użytki rolne stanowią tu około 74% powierzchni gminy, lasy z kolei 14%. Przez obszar ten przepływa rzeka Gadka, która ma jedynie 4,7 kilometra, a jej źródła znajdują się we wsi Nowa Gadka.

Przez gminę przebiegają szlaki:

- **rowerowy - Świętego Maksymiliana Kolbe**
- **kolor niebieski** - jest to jedna z części Szlaku Ziemi Sieradzkiej, który składa się z czterech odcinków znakowanych kolorem niebieskim, szlak św. Maksymiliana Kolbego, szlak skarbów Ziemi Sieradzkiej, szlak Osad Braci Czeskich oraz szlak Węgla Brunatnego. Szlak św. Maksymiliana Kolbe liczy ponad 62 km długości i rozpoczyna się w Łodzi i prowadzi przez Pabianice, Łask, Zduńską Wolę. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega tylko przez gminę Ksawerów.

Quest - „Ksawerów szlakiem wielkich czynów”

- quest historyczno - przyrodniczy dotyczący II Wojny Światowej, inspirowane do poszukiwania swoich korzeni,

Fot. 1. Kamień z pamiątkową tablicą
15 pp. Wilków

Fot. 2. Budynek Szkoły Rolniczej

a także poznania lokalnej historii. Czas przejścia: około 45 minut. Więcej informacji oraz ulotka do pobrania na stronie www.budujrazem.questing.pl

Warto zobaczyć:

Ksawerów – powstał w XIX wieku, kiedy to utworzono osadę dla przędników – była to osada fabryczna. Pierwsza wzmianka pochodzi z 1824 roku, w dokumentach widnieje jako „Xawerów”.

Willa Hoffmana w Ksawerowie – pierwotny budynek był budowlą parterową, która została rozbudowana przez ówczesnych właścicieli Jana i Antoninę Masickich. W 1910 roku zakupiona została przez Rudolfa Hoffmana dyrektora zakładów bawełnianych Izraela Poznańskiego w Łodzi. Po wojnie mieścił się w tym budynku urząd gminy, później przychodnia, a obecnie właścicielem jest gmina i znajduje się tu Gminny Dom Kultury z Biblioteką. Całość otacza odrestaurowany park o powierzchni 0,7 hektara.

Pałac Oskara Kindlera na Widzewie (zupełnie inne miejsce niż dzielnica miasta Łodzi) – powstał na terenie dawnego folwarku, który w 1873 roku nabył Rudolf Kindler. Jego syn Oskar odkupił od ojca majątek i w 1889 roku wznosił pałac na miejscu dawnego dworu. Pałac powstał w stylu neorenesansu – francuskiego chateau i kosztował 120.000 rubli. Projektantem był Ignacy Markiewicz, autor m.in. pałacu w Łagiewnikach. Oprócz pałacu istniały inne zabudowania, jak dom właściciela, dom ogrodnika, dom dla służby, domy fernali oraz karczma. Po śmierci Oskara Kindlera w 1918 roku, majątek odziedziczyły córki: Helena Herse oraz Zofia Loth. Helena, żona właściciela domu mody w Warszawie, zajęła się administrowaniem majątkiem, a Zofia – mama Stanisława Lotha, operatora filmowego z USA (autora zdjęć „Nocy i dni”) – zajmowała się ogrodem i szkółką drzew. Majątek miał zostać rozparcelowany, ale wybuch wojny wszystko powstrzymał, a okoliczne tereny były miejscem stacjonowania Lwowskiego Dywizjonu Myśliwskiego wchodzącego w skład Armii Łódź. Po wojnie pałac przejęło państwo, znajdowała się tam szkoła rolnicza.

Obecnie pałac znajduje się w rękach prywatnych, został odrestaurowany i pełni nową funkcję – centrum konferencyjno-bankietowego, a w przyszłości również hotelu.

Sale konferencyjne, punkty gastronomiczne i noclegowe:

Sale konferencyjne:

Pałac Ksawerów
ul. Szkolna 12, Ksawerów
tel. 42 279 70 70, 42 279 70 75, fax 42 279 70 77, 503 010 302

Punkty gastronomiczne:

HYPER PIZZA
ul. Nowotki 1, 95-054 Ksawerów
tel. 42 212 84 67

Obiekty noclegowe:

Zajazd Tymianek
ul. Tymiankowa 9, 95-054 Ksawerów
tel. 42 215 82 98, 609 814 353, fax. 42 213 88 55

Obiekty sportowo - rekreacyjne:

Stadiony i boiska:

Stadion Sportowy Gminy Ksawerów
w Woli Zaradzyńskiej
ul. Mjr Hubala 55
tel. 531 126 558, 95-054 Ksawerów

Fot. 1. Willa Hoffmana w Ksawerowie
Fot. 2./3. Wnętrze pałacu w Ksawerowie

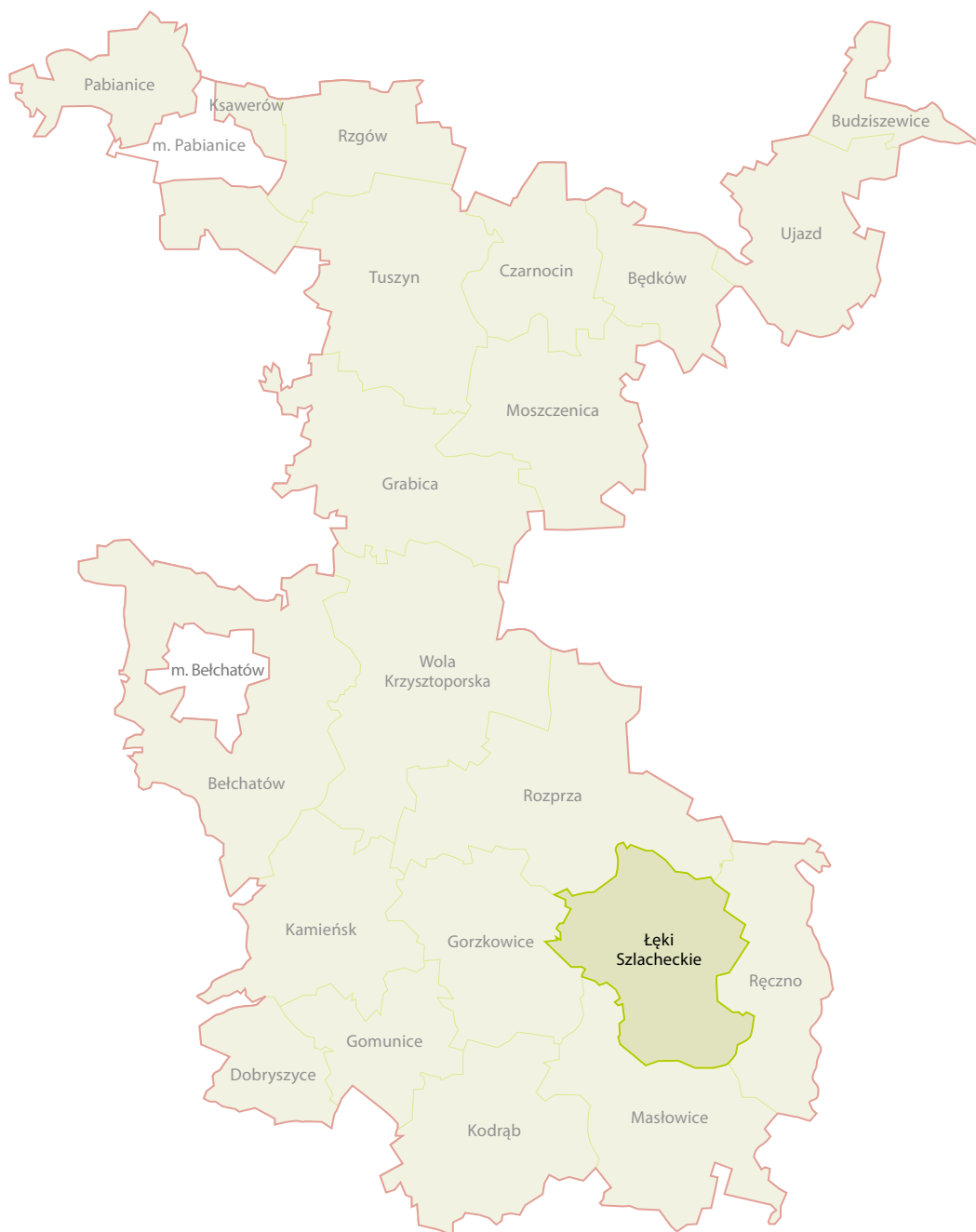

Fot. 1. Pałac Oskara Kindlera

Gmina Łęki Szlacheckie

Gmina Łęki Szlacheckie

Urząd Gminy w Łękach Szlacheckich

Łęki Szlacheckie 13 D
97-352 Łęki Szlacheckie
tel. 44 787 53 25
fax. 44 787 53 15
e-mail: sekretariat@lekiszlacheckie.pl
www.lekiszlacheckie.pl

Położenie:

Gmina Łęki Szlacheckie położona jest w województwie łódzkim, w południowo-wschodniej części powiatu piotrkowskiego. Tworzy ją 19 sołectw: Adamów, Bęczkowice, Cieśle, Dobrenice, Dobreniczki, Doroszyn, Felicja, Górale, Huta, Lesiopole, Łęki Szlacheckie, Ogrodzona, Piwaki, Podstole, Teklin, Tomawa, Trzepnica, Trzepnica Kolonia, Żerechowa. Gmina charakteryzuje się dużą lesistością, wynoszącą około 37% powierzchni. Przepływa tu rzeka Luciąża, stanowiąca lewy dopływ Pilicy.

Warto zobaczyć:

Łęki Szlacheckie – pierwsza wzmianka o łękach pochodzi z 1312 roku; nazwa wywodzi się prawdopodobnie od słowa „łęk” – części siodła, natomiast miano „szlacheckie” określało ludzi wolnych, podległych tylko królowi. Miejscowość była znana z hodowli koni a od XVI wieku także z kowalstwa, kołodziejstwa, siodlarstwa. Do XIX wieku należała do opactwa Norbertynów z Witowa. Do rozwoju łęk przyczynił się Jakub Szpilfogieli, który przejął cały majątek. W 1973 roku została wydzielona gmina Łęki Szlacheckie.

Fot. 1. Zbiornik wodny Cieszanowice

Fot. 2. Kościół w Bęczkowicach

Fot. 3. Wnętrze dworku w Trzepnicy

Dwór w Łękach Szlacheckich – budynek powstał w XIX wieku wraz z dawną karczmą oraz otaczającym obiekty zabytkowym parkiem dworskim. W dworze w Łękach Szlacheckich, w czasie gdy jego właścicielem był dziedzic Węgliński przebywał ojciec Marii Konopnickiej po przejściu na emeryturę. W tej miejscowości zmarł i został pochowany.

Dwór w Trzepnicy – powstał w XIX wieku w stylu klasycystycznym, jest to budynek murowany, parterowy. W latach 1568–1569 tworzył tutaj Andrzej Frycz Modrzewski, obecny patron szkoły, która mieści się teraz we dworze. Jednym z właścicieli był hrabia Jerzy Skarbek, ojciec Krystyny Skarbek – kurierki tatrzańskiej, agentki brytyjskiej tajnej służby SOE (Special Operations Executive), znanej pod pseudonimem Christine Granville, zmarłej tragicznie w 1952 roku. Jako agentka zajmowała się konspiracją wspólnie z Andrzejem Kowerskim (pseudonim Andrew Kennedy), przyjaciele i swoją wielką miłością. Pochowana została na cmentarzu

St. Mary w Kensal Green w Londynie obok Kowerskiego. Za swoją działalność otrzymała najwyższe odznaczenia od rządu brytyjskiego i francuskiego. Warto wspomnieć, że Krystyna Skarbek była pierwowzorem Vesper Lynd – kochanki Jamesa Bonda w powieści „Casino Royale” Ian Fleming, autor książki, znał Krystynę – przez rok mieli romans. Zapewne słuchając jej opowieści, z łatwością stworzył podobną postać.

Fot. 1. Dwór w Łękach Szlacheckich

Fot. 2. Dworek w Trzepnicy

Fot. 3. Mała Kalwaria

Fot. 4. Wnętrze dworcu w Trzepnicy

Kościół pod wezwaniem Ducha Świętego w Bęczkowicach – najprawdopodobniej nazwa miejscowości pochodzi od imienia Bächtla lub Bäch, stąd Bączkowice, dziś Bęczkowice. Pochodzenie nazwy trudno ustalić, w wielu źródłach historycznych była różnie pisana. Pierwszy kościół ufundował w 1312 roku Bartłomiej Odrowąż ze Sprowy, później były jeszcze trzy. Obecny, trzynawowy z transeptem, został konsekrowany w 1920 roku. W 2000 roku świątynia została podniesiona do rangi Sanktuarium Maryjnego. We wnętrzu znajduje się słynący łaskami obraz Matki Bożej Pocieszenia, pochodzący z XVI wieku. Na obrazie tym w XIX wieku namalowano wizerunek Niepokalanej; podczas prac konserwatorskich w 2003 roku odkryto dawne dzieło. By nie utracić jednego dzieła kosztem drugiego, wykonano kopię Niepokalanej, którą umieszczono w kaplicy, która znajduje się niedaleko – w Pociesznej Górcie. Obraz Matki Bożej Pocieszenia został koronowany w 2007 roku. Obecnie znajduje się w kaplicy bocznej kościoła.

Pocieszna Górka – miejsce pielgrzymkowe, wiążące się z licznymi cudami i legendami, położone na pagórkach niedaleko zbiornika Cieszanowskiego. Legenda mówi, że bardzo dawno temu, szedł pod ziemią dzwon i było słychać jego głos, za którym w procesji szli wierni z księdzem, śpiewając pobożne pieśni. Kiedy doszli w miejsce zwane dziś Pocieszną Górką, dzwon zatrzymał się, i dał się słyszeć głos mówiący, że kiedyś, po latach, jakiś dobry człowiek będzie kopał studnię i wykopie dzwon. W tym też miejscu postawiono pierwszą kapliczkę. Od setek lat przybywali tu czciciele Matki Bożej Pocieszenia, by modlić się do Maryi. W 2000 roku zostały poświęcone stacje Drogi Krzyżowej, tzw. Mała Kalwaria. Nieopodal kaplicy znajduje się studzienka z uzdrawiającą wodą, a zapiski głoszą, że, gdy była ogromna susza, wznoszono modlitwy do Matki Bożej i za kaplicą wytrysnęło źródło, w którym pielgrzymi przemylali chore miejsca. Dziś tamto źródło wyschło (choć ślady pozostały do dziś), lecz nieopodal wytrysnęło

Fot. 1. Pocieszna Górka (fot. Michał Szelest)
Fot. 2. Kaplica w Pociesznej Górcie

nowe (obecnie studzienka) i teraz pielgrzymi korzystają z tego, wierząc w jego uzdrawiającą moc.

Zbiornik Cieszanowice – pierwotnie był to zbiornik retencyjny, który w dużej mierze miał służyć do nawadniania rolnictwa. Dawniej, w latach 60-tych, pobliskie tereny były zagłębieniem mleczarskim z mnóstwem łąk i wtedy zdecydowano o powstaniu zbiornika. Budowa rozpoczęła się w 1986 roku, a ukończona została w 1998 roku. Jednak, już po wybudowaniu zbiornika, to rekreacja stała się główną funkcją tego miejsca, a w chwili obecnej trwają prace nad przygotowaniem strzeżonego kąpieliska. Zbiornik leży na terenie trzech gmin: Rozprzry, Gorzkowic oraz Łęki Szlacheckich. Jego powierzchnia wynosi około 200 hektarów; poza amatorami słońca i kąpeli, zbiornik służy również wędkarzom, można tu spotkać takie ryby jak: szczupak, karp, płoć, karaś, leszcz. Jest to również znakomite miejsce do uprawiania sportów wodnych.

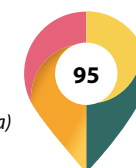
Sale konferencyjne:

Urząd Gminy
Łęki Szlacheckie 13D, tel. 44 787 53 25

Obiekty sportowo - rekreacyjne i rozrywkowe:

Hale sportowe:

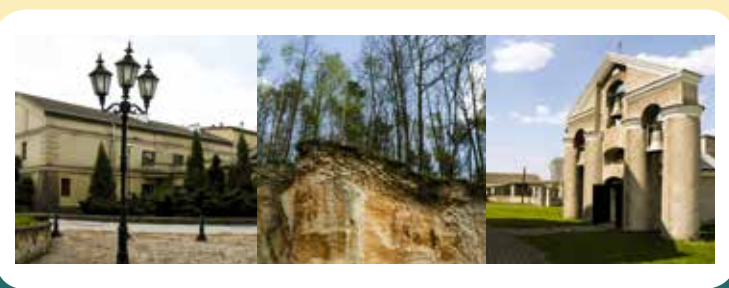
Szkoła Podstawowa
Łęki Szlacheckie 60, tel. 44 787 53 06

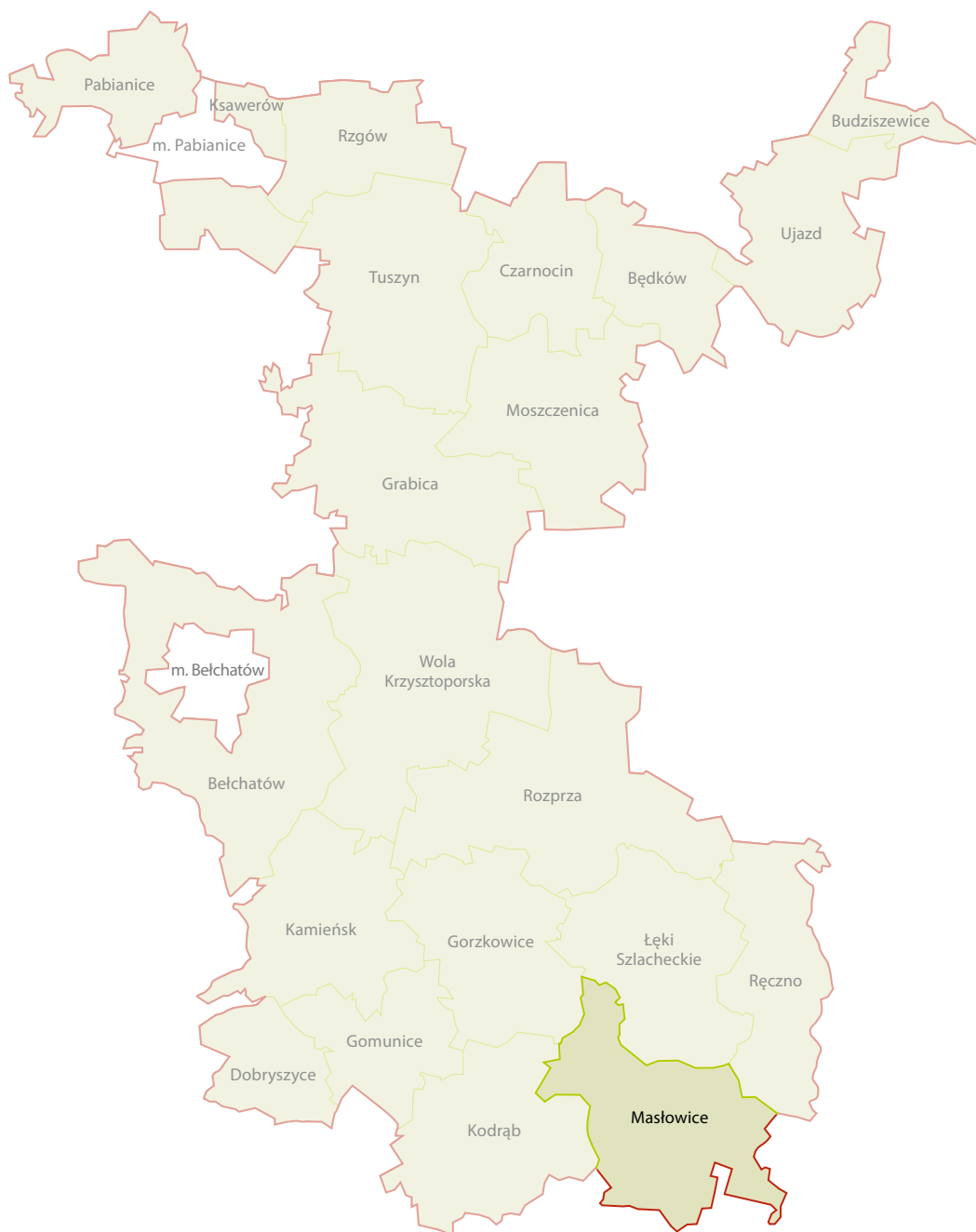

Fot. 1. Zalew Cieszanowice (fot. B. Z. Chojęta)

Gmina Mastowice

Gmina Masłowice

Urząd Gminy w Masłowicach

Masłowice 4
 97-515 Masłowice
 tel. 44 787 46 16
 fax. 44 787 46 15
 e-mail: maslowice@zgwrp.org.pl
 www.maslowice.pl

Położenie:

Gmina Masłowice położona jest w południowej części województwa łódzkiego, w powiecie radomszczańskim. Tworzy ją 17 sołectw: Bartodzieje, Borki, Chełmo, Granice, Huta Przerębska, Kalinki, Kawęczyn, Koconia, Kortyno, Kraszewice, Łączkowiec, Masłowice, Ochotnik, Przerąb, Strzelce Małe, Tworowice, Wola Przerębska. Użytki rolne stanowią na tym obszarze 72% powierzchni a lasy 16%. Przez teren ten przepływają Masłowicka Struga i Luciąża, która ma tu swoje źródła, a na terenie gminy płynie przez prawie 14 kilometrów.

Przez gminę przebiegają szlaki:

– pieszy – **Partyzancki imienia majora Henryka Dobrzańskiego „Hubala” – kolor czerwony**
 - szlak noszący imię majora Henryka Dobrzańskiego „Hubala” rozpoczyna się od na stacji PKP w Radomsku, następnie biegnie przez Kobile Wielkie, Chełmo, Przedbórz, Sulejów, Polichno, Tomaszów Mazowiecki, Spałę, Inowódz, Anielin, Poświętne, Brudzewice kończąc się na cmentarzu pod Skarbową Górą. Szlak liczy ponad 200 km i jest jednym z najdłuższych szlaków pieszych w regionie łódzkim. Biegnie przez tereny na których trwały walki partyzanckie podczas II wojny światowej. Henryk Dobrzański „Hubal” był dowódcą pierwszego oddziału partyzanckiego, zginął w Anielinie.

Fot. 1. Wnętrze kościoła w Chełmie

Fot. 2. Kościół w Chełmie

Fot. 3. Pomnik i park w miejscowości Bartodzieje

Fot. 1. Kościół w Chełmie

Fot. 2. Pałac w Chełmie

Fot. 3. Zabudowania na terenie Pałacu

Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez gminy: Kodrąb, Masłowice, Ręczno.

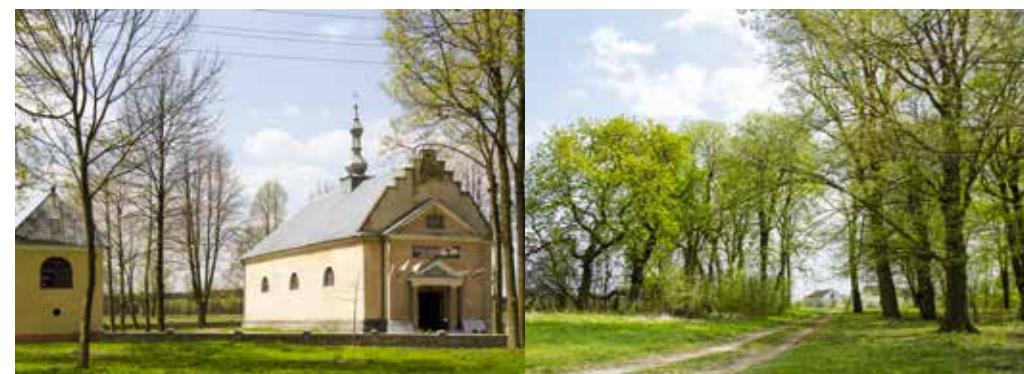
Warto zobaczyć:

Kościół pod wezwaniem św. Mikołaja w Chełmie – parafia istniała już w 1389 roku. W 1573 roku, na miejscu drewnianego kościoła wybudowano nowy, ufundowany przez Jana Leżeńskiego. Ze względu na zły stan część rozebrano i w 1847 roku dobudowano obecny kościół, przebudowany w 1889 roku. We wnętrzu warto zwrócić uwagę na nagrobek renesansowy Jana Leżeńskiego z XV wieku, którego autorem jest Jan Michałowicz z Urzędowa, wybitny rzeźbiarz epoki polskiego renesansu. Na pobliskim cmentarzu znajduje się murowana kaplica mszalna z 1863 roku, w której znajdują się grobowce rodziny Siemieńskich.

Pałac w Chełmie – zbudowany w XVII wieku, przeznaczony był na pałac myśliwski dla króla Jana Kazimierza. Pierwotnie wybudowany był jako dwór obronny przez rodzinę Leżeńskich, przebudowany w XVIII wieku, przekształcił się w neorenesansowy pałac. Całość jest odrestaurowana i stanowi własność prywatną wraz z otaczającym parkiem dworskim ze stawami, zabudowaniami gospodarczymi i osiedlem mieszkaniowym. Pałac jest pięknie odrestaurowany we wnętrzu.

Góra Chełmo – to wzniesienie sięgające 323 metrów n.p.m., zbudowane z piaskowa kredowego, najwyższy punkt Wzgórz Radomszczańskich. Na szczycie zachowały się pozostałości grodu obronnego z X/XI wieku, otoczonego dobrze zachowanymi w przestrzeni trzema pierścieniami wałów obronnych z bloków wapiennych sięgających 5 metrów. Na północnym stoku znajdują się kamieniołomy, których ściany sięgają do 10 metrów. Piaskowiec był pozyskiwany już od XVII wieku, część elementów architektonicznych na Jasnej Górze w Częstochowie zbudowanych jest z tego materiału. Całość stanowi rezerwat leśno-archeologiczny

Góra Chełmo, wzgórze porasta las wielogatunkowy (świerk, dąb, buk, jodła, klon zwyczajny, grab, jawor, lipa drobnolistna), na szczególną uwagę zasługują lipy szerokolistne oraz dęby w wieku około 230 lat. Rezerwat powstał w 1967 roku i zajmuje obszar blisko 42 hektarów, powstał w celu ochrony wzgórze. Z Górą Chełmo, wiąże się wiele legend, najbardziej

rozpowszechnione wersje mówią o wojsku uśpionym w górze. Według jednej z wersji opowiedzianej autorce I. Lechowej „[...] trzysta lat temu na górze Chełmskiej stał zamek, w którym mieszkał bogaty pan z córką. Posiadał on dużo wojska, które broniło jego posiadłości. Kiedyś na zamek napadł nieprzyjaciel, a pan, chcąc uratować rodzinę i wojsko od silniejszego liczebnie wroga, wymówił zaklęcie, na skutek którego wszystko zapadło się pod ziemię. Śpiące wojsko czeka we wnętrzu góry, aby w oznaczoną wigilię Bożego Narodzenia powstać na rozkaz pana i podbić cały świat”¹

Inna legenda głosi, że był to zamek św. Jadwigi ze Śląska i że to jej rycerze ukrywają się we wnętrzu góry.

Kościół pod wezwaniem św. Rozalii w Przerąbie

– zbudowany około 1830 roku, później przebudowany. Pierwotnie był dworską suszarnią tytoniu. We wnętrzu warto zwrócić uwagę na ołtarz główny z XIX wieku z rokokowym tabernakulum oraz obrazy przedstawiające św. Rozalię z XVIII wieku. Obok świątyni znajduje się murowana dzwonnica.

¹ I. Lechowa, op. cit., s. 106.

Park dworski w Bartodziejach – park stanowi pozostałość po dawnym zespole dworsko-parkowym. Na terenie wsi znajduje się także pomnik upamiętniający poległych w walce z okupantem w 1944 roku.

Pomniki przyrody:

- jeden dąb szypułkowy (wieś Koconia),
- dwie topole białe (wieś Masłowice),
- jedna topola drobnolistna (wieś Masłowice),
- jedna lipa (wieś Strzelce Małe).

Na terenie gminy Masłowice znajdują się Obszary Natura 2000: Łąka w Bęczkowicach (obejmująca torfowisko znajdujące się w dolinie Luciąży) oraz Dolina Górnej Pilicy.

Sale konferencyjne:

Urząd Gminy Masłowice

Masłowice 4, 97 - 515 Masłowice

tel. 44 787 46 25, email: maslowice@zgwrp.org.pl

Fot. 1. Kościół w miejscowości Przerąb

Fot. 2. Pomnik i park w Bartodziejach

Punkty gastronomiczne:

Strzelce Małe 34, tel. 502 380 974

Obiekty sportowo - rekreacyjne i rozrywkowe:

Stadiony i boiska:

Masłowice

tel. 44 787 46 25, email: maslowice@zgwrp.org.pl

Hale sportowe przy szkołach:

Strzelce Małe 33, 97 - 515 Masłowice

Przerąb 61, 97 - 515 Masłowice

Korty tenisowe:

Masłowice

tel. 44 787 46 25, email: maslowice@zgwrp.org.pl

Stadniny konne i ośrodki jazdy konnej:

"Stajnia Kawęczyn"

Kawęczyn 15, tel. 608 293 625

Szkoła Jeździecka „Ankarat”

Kolonia Przerąb 10a

tel. 44 787 62 46, 602 816 489

Gospodarstwa agroturystyczne:

Gospodarstwo agroturystyczne

Kawęczyn 15, tel. 608 293 625

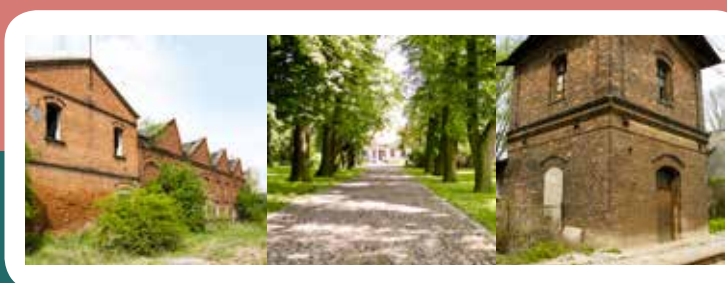
Fot. 1. Kamieniołom Góra Chełmo

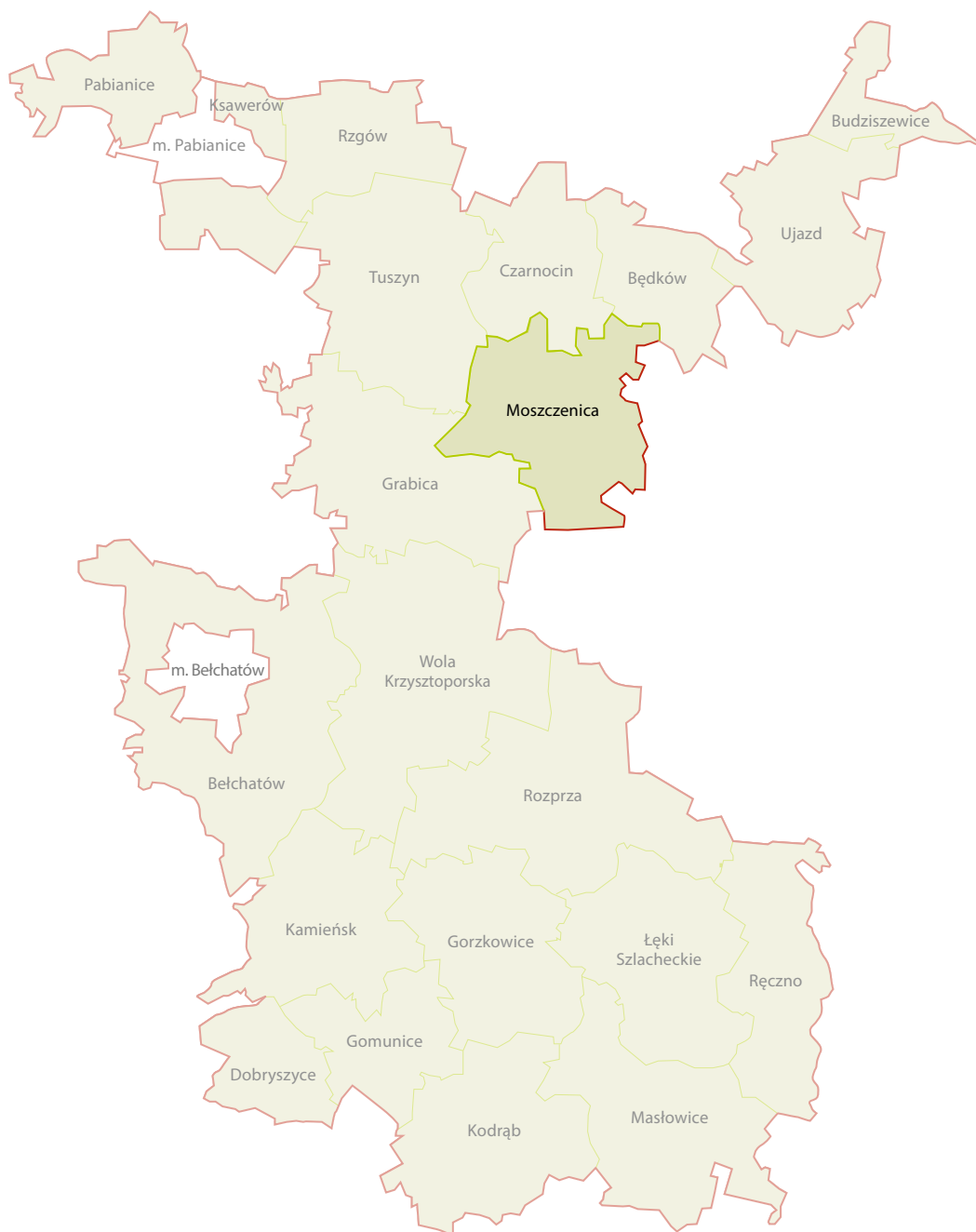
Fot. 2. Góra Chełmo

Fot. 3./5. Kamieniołom Góra Chełmo

Gmina Moszczenica

Gmina Moszczenica

Urząd Gminy w Moszczenicy

ul. Kosowska 1
97-310 Moszczenica
tel. 44 616 96 25
fax. 44 616 96 87
e-mail: ug@moszczenica.pl
www.moszczenica.pl

Położenie:

Gmina Moszczenica położona jest w centralnej części województwa łódzkiego, w powiecie piotrkowskim. W jej skład wchodzi 23 sołectwa: Baby, Białkowice, Dąbrówka, Gajkowice, Gazomia Stara, Gazomia Nowa, Gościmowice Pierwsze, Gościmowice Drugie, Jarosty, Karlin, Kielczówka, Kosów, Michałów, Moszczenica, Wola Moszczenicka, Podolin, Pomyków, Powężyny, Raciborowice, Raków, Rękoraj, Sierosław, Srock. Gmina ma charakter rolniczy: użytki rolne stanowią około 81% powierzchni a lasy około 12%. Przez ten teren przepływają rzeki: Wierzejka, Moszczanka Właściwa, Moszczanka Lewa oraz Młynówka Moszczanka.

Przez gminę przebiegają szlaki:

- **rowerowy** - **Łódzka Magistrala Rowerowa W-E** – liczący 192 km długości, oznakowany kolorem czerwonym, który łączy ma Niemcy, Polskę i Ukrainę. Prowadzi przez powiaty sieradzki, zduńskowolski, łaski, pabianicki, łódzki wschodni, tomaszowski i opoczyński. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez gminy: Rzgów, Moszczenica, Czarnocin, Pabianice.

- **Quest** – „**Spacerkiem po Moszczenicy**” – trasa po malowniczym pałacowo-parkowym zespole w Moszczenicy. Czas przejścia: około 45 minut. Więcej informacji oraz ulotka do pobrania na stronie www.budujrazem.questing.pl

Fot. 1. Wieża ciśnieniowa w Babach

Fot. 2. Dawny młyn

Warto zobaczyć:

Moszczenica – pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 1392 roku, kiedy to została użyta w księdze ziemi sieradzkiej. Należała do rodu Kossowskich herbu Jelita. Rozwój Moszczenicy wiąże się z postacią Teodora Endera, który kupił część okolicznych dóbr i w krótkim czasie rozwinął gospodarczo ten obszar. Wybudował tutaj duży zakład włókienniczy składający się z przędzalni i tkalni bawełny, cegielnię, młyn parowy, a także bocznice kolejową w miejscowości Baby, gdzie przeładowywano towary dostarczane koleją (Kolej Warszawsko-Wiedeńska).

Fabryka włókiennicza w Moszczenicy – powstała w 1900 roku, składała się z przędzalni i tkalni bawełny. Do 1944 roku należała do rodziny Enderów i funkcjonowała pod nazwą Moszczenicka Manufaktura T. Ender i Spadkobiercy. W 1945 roku zakład został upaństwowiony, działał pod zmienionymi nazwami do 1997 roku, kiedy to zostały zamknięte. Budynek położony jest przy linii kolejowej.

Cegielnia parowa w Moszczenicy – to jeden z ważniejszych zakładów jaki był na terenie gminy, w ciągu roku produkowała około 2 500 000 sztuk cegieł. Z czerwonych cegieł powstały pobliskie osiedla robotników. Cegielnię założyła rodzina Enderów, którzy byli właścicielami majątku do 1898 roku. Do dziś zachowała się duża część budynków, m.in.: budynek główny, w którym wypalano cegły z olbrzymim piecem Hoffmanna, przechowalnia, gdzie przechowywano wypalone cegły, a także przygotowalnia, gdzie przygotowywano dostarczoną glinę z glinianek, które znajdują się w pobliżu cegielni.

Ruiny pałacu w Moszczenicy – wybudowany w XIX wieku przez Karola Endera według projektu Karola Sparmana (późniejszy dyrektor ogrodu botanicznego w Warszawie), który zaprojektował również otaczający park. Pałac jest dwukondygnacyjny, z bocznymi skrzydłami parterowymi, ze śladami istniejącego tarasu widokowego; na murze pałacu widnieje data 1877 rok – prawdopodobnie rok ukończenia budowy. Po pożarze w 2007 roku oraz długich latach wcześniejszego nieużytkowania, pałac jest bardzo zniszczony.

Otoczający pałac park ze stawem to jeden z ciekawszych parków w regionie, powstały w tym samym czasie co pałac, w stylu naturalistycznym z bardzo bogatym drzewostanem: klon srebrny, dąb szypułkowy, świerk biały, sosna wejmutka, buki, modrzew japoński itp., wszystko to na powierzchni 13 hektarów. Wiek najstarszego drzewostanu można określić w przybliżeniu na 140 lat.

Kościół parafialny pod wezwaniem Podwyższenia Świętego Krzyża w Moszczenicy – parafia erygowana w XV wieku przez arcybiskupa gnieźnieńskiego Mikołaja Trąbę. Obecny kościół został wybudowany w 1769 roku, po pożarze poprzedniego (drewnianego). Na jego miejscu wybudowano murem w stylu wczesnego klasycyzmu, na planie prostokąta. Kościół ufundował marszałek Trybunału Koronnego, referendarz wielki koronny, marszałek Sejmu Czteroletniego Stanisław Małachowski herbu Nałęcz. Kościół był przebudowywany kilkakrotnie,

ostatnia tego typu inwestycja miała miejsce w 1973 roku, kiedy to ówczesny proboszcz ks. Mieczysław Paluszka wydłużył kościół o 12,5 metra, zachowując przy tym architekturę starego kościoła. We wnętrzu warto zobaczyć: ołtarz z XVII wieku, chrzcielnicę rokokową z XVIII wieku, tabernakulum, kropielnicę gotycką z XV wieku, monstrancję późnobarokową z XVIII wieku. Obok kościoła znajduje się zabytkowa dzwonnica, wybudowana w XVIII wieku, tak jak kościół również przebudowywana i remontowana.

Gorzelnia – budynek powstał w XIX wieku, na planie prostokąta; w środku nie zachował się żaden

Fot. 1. Gmina Moszczenica z lotu ptaka
Fot. 2. Dawna cegielnia w Moszczenicy
Fot. 3. Ruiny pałacu w Moszczenicy

Fot. 1. Kościół w Moszczenicy

śląd produkcji, a jedynie oryginalna więźba dachowa konstrukcji stolarskiej z XVIII wieku. W chwili obecnej w budynku gorznelni znajdują się mieszkania prywatne i gminne.

Rękoraj – niedaleko rzeki Moszczanki, na mocno zadrzewionym terenie, znajduje się grodzisko, którego zbadania podjęła się w latach 80. XX wieku Aldona Chmielewska pod kierownictwem Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Obiekt ma 0,5 hektara powierzchni i składa się z pierścienia zamkniętego wałem o wysokości do 4 metrów. Wzniesiono je na planie owalu z podwójnym wałem. Pomiedzy wałami od strony najbardziej odsłoniętej były również głębokie fosy. Podczas prac archeologicznych natrafiono na ułamki ceramiki, co pozwoliło datować grodzisko na okres od IX do XII wieku.

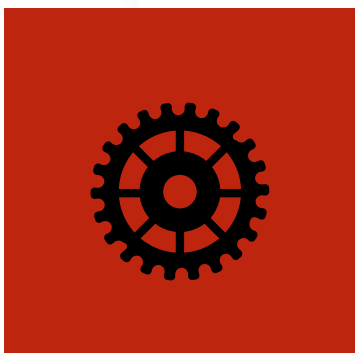
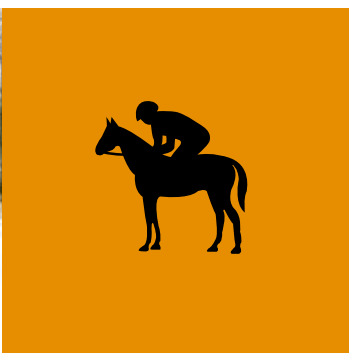
Kościół parafialny pod wezwaniem św. Benedykta i św. Anny w Sroczku – parafia erygowana w XV wieku, obecny kościół powstał w latach 1764–1766, został ufundowany przez marszałka Sejmu Czteroletniego Stanisława Małachowskiego.

Przebudowany został w latach 1909–1913, według projektu Konstantego Wojciechowskiego, który wprowadził elementy zaczerpnięte z palladiańskiego klasycznego renesansu włoskiego. Nad głównym wejściem umiejscowiony jest skrótny D.O.M. z datą 1766 roku. We wnętrzu warto zobaczyć kamienną chrzcielnicę z 1575 roku oraz rokokowe konfesjonały.

Kaplica pod wezwaniem św. Mikołaja w Sroczku – obok kościoła na placu znajduje się murywana kaplica z 1627 roku, którą ufundował Mikołaj Sośnicki. W ścianie południowej wmurowana jest płyta nagrobna z piaskowca z zatartym napisem. Po obu stronach wejścia do kaplicy widać tablice nagrobne: M. Jasińskiej i A. Dzwonkowskiej. We wnętrzu warto obejrzeć ołtarz z obrazem z XVII wieku przedstawiającym św. Mikołaja.

Fot. 1. Kulig

Fot. 2. Zakłady przemysłowe w Moszczenicy

Inne atrakcje turystyczne:

Parki podworskie:

- park w Raciborowicach – powstał w XIX wieku,
- park w Rękoraju – powstał w II połowie XIX wieku,
- park w Kielczówce – powstał w połowie XIX wieku.

Wieża ciśnień:

- Baby – kolejowa wieża ciśnień z 1873–1895 roku, wszystkie elementy wewnątrz zostały usunięte.
- Moszczenica – wieża ciśnień powstała przy dawnej Fabryce Bawełnianej w XIX/XX wieku.

Pomniki przyrody:

Pomniki przyrody występujące w gminie Moszczenica: dwie lipy drobnolistne, dwanaście lip szerokolistnych, sześć jesionów wyniosłych, pięć dębów szypułkowych, jeden klon pospolity.

Punkty gastronomiczne:

Pizzeria ROCCO,
Moszczenica, ul. Kosowska 8, tel. 795 669 595

Sycema – restauracja
Moszczenica, ul. Piotrkowska 15a, tel. 44 616 85 37

Ilona Malasińska Gospoda GORZELNIA
Moszczenica, ul. Dworcowa 2

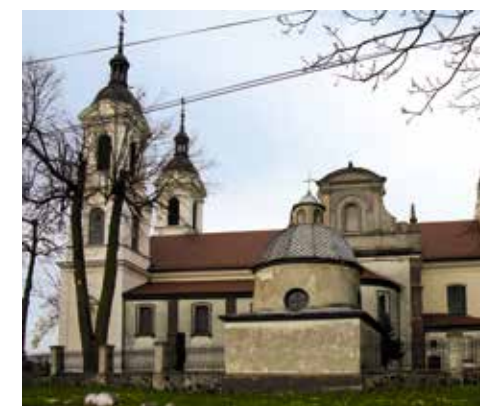
Obiekty sportowo – rekreacyjne i rozrywkowe:

Stadiony i boiska:

Dwa stadiony sportowe
Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Moszczenicy
tel. 44 616 9454, email: sekretariat@gokis.moszczenica.eu

Hale sportowe:

Gminno-szkolna Hala Sportowa im. Romana
Kaźmierczaka w Moszczenicy
ul. Spacerowa
Gminny Ośrodek Kultury i Sportu
w Moszczenicy
tel. 44 616 94 54
email: sekretariat@gokis.moszczenica.eu

Fot. 1. Dawna cegielnia w Moszczenicy

Fot. 2. Kościół w Sroczku

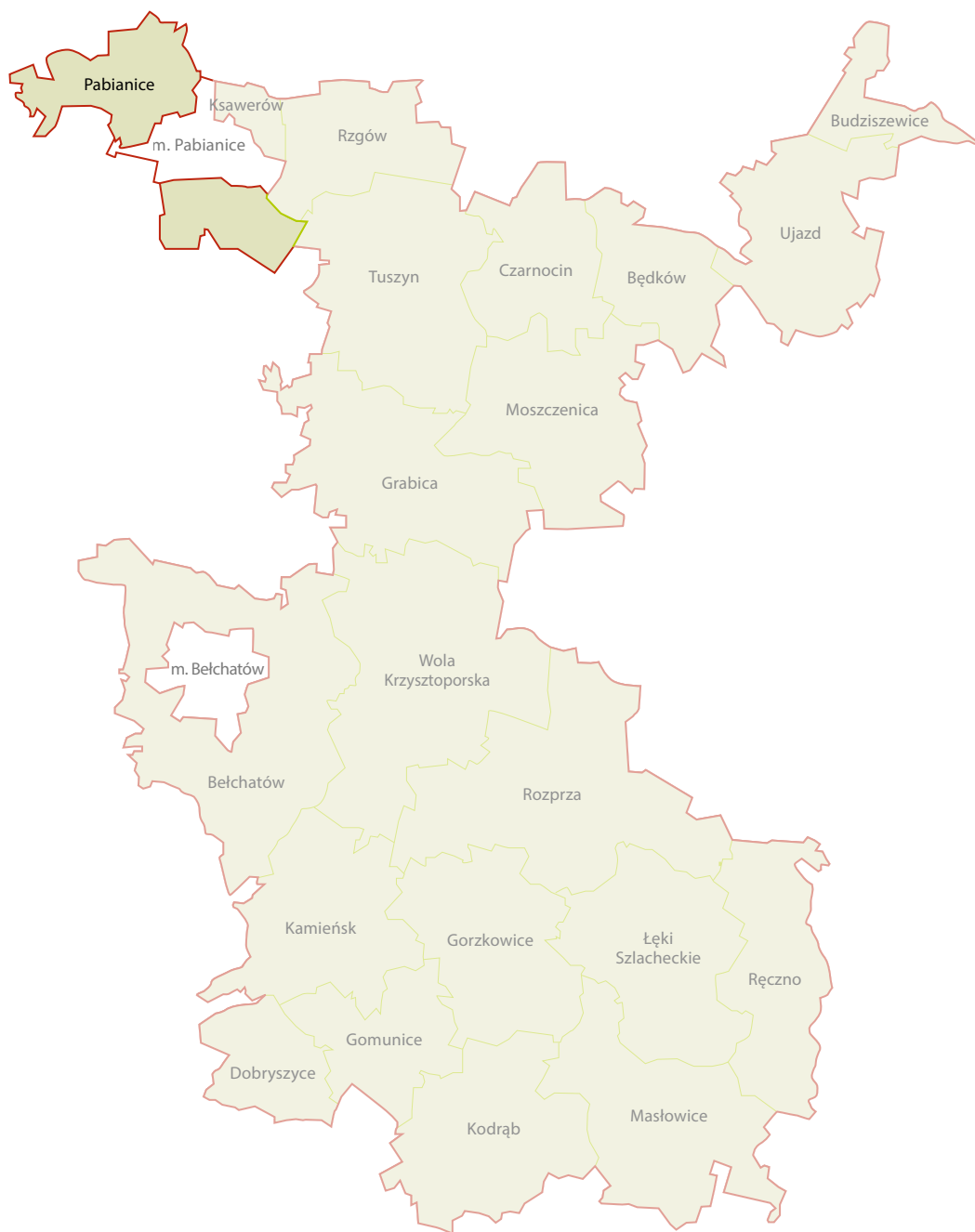
Fot. 3. Zespół dworski w Raciborowicach

Gmina Pabianice

Gmina Pabianice

Urząd Gminy Pabianice

ul. Torowa 21

95-200 Pabianice

tel. 42 213 56 52

fax. 42 213 96 76

e-mail: gmina@pabianie.gmina.pl

www.pabianice.gmina.pl

Położenie:

Gmina Pabianice położona jest w centralnej części województwa łódzkiego, w powiecie pabianickim. Gminę tworzy 18 sołectw: Bychlew, Gorzew, Górka Pabianicka, Hermanów, Jadwinin, Janowice, Konin, Kudrowice, Pawlikowice, Petrykozy, Piątkowisko, Porszewice, Rydzyn, Szynkielew, Świątniki, Terenin, Wola Żytowska, Żytowice, a składa się ona z dwóch odrębnych części położonych na południe i północ od miasta Pabianice. Jest to gmina wiejska, której około 72% zajmują użytki rolne, a lasy zajmują 16% powierzchni terenu. Przepływają tu rzeki: Ner, Dobrzyńka, Pabianka i Wrząca.

Przez gminę przebiegają szlaki:

– **rowerowy - Łódzka Magistrala Rowerowa N-S - kolor czerwony** - liczący 200 km długości. Biegnie przez powiaty łęczycki, zgierski, pabianicki, belchatowski i radomszczański, aż do województwa śląskiego. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez gminy: Dobryczyce, Pabianice, Belchatów.

– **rowerowy - Łódzka Magistrala Rowerowa W-E** - transeuropejski szlak rowerowy liczący 192 km długości, oznakowany kolorem czerwonym, który łączyć ma Niemcy, Polskę i Ukrainę. Prowadzi przez powiaty sieradzki, zduńskowolski, łaski, pabianicki,

Fot. 1. Kościół w Górce Pabianickiej

Fot. 2. Cmentarz ewangelicki w Rydzynach

Fot. 3. Cmentarz wojenny z okresu I wojny światowej w Porszewicach

łódzki wschodni, tomaszowski i opoczyński. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez gminy: Rzgów, Moszczenica, Czarnocin, Pabianice.

- **pieszy - Okolic Łodzi – kolor czerwony** - jeden z niewielu szlaków pieszych na terenie województwa łódzkiego. Część szlaku przebiega przez tereny Tuszyń, Poddębiny i Rydzyn. Trasa jest oznakowana na czerwono lub czarno (łączniki). Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez teren gminy Pabianice, Rzgów oraz Tuszyń.

- **pieszy - Pabianice – Łask – kolor zielony**

- **pieszy - Pabianice – Chechło – kolor niebieski**

- **konny - Łódzki Szlak Konny – kolor pomarańczowy** - powstał w ramach projektu „Turystyka w siodle, infrastruktura innowacyjnego i unikatowego produktu turystycznego”. Oznakowano ponad 2000 km szlaku tworząc najdłuższy szlak konny w Europie. W okolicach szlaku powstały 22 punkty postojowe. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez tereny gmin: Bełchatów, Kamieński, Tuszyń, Rozprza, Ręczno, Czarnocin, Dobryszycy, Będków, Gomunice, Wola Krzysztoporska.

Warto zobaczyć:

Kościół pod wezwaniem św. Marcina i św. Marii Magdaleny w Górcze Pabianickiej – zbudowany w latach 1872–1875 w stylu neogotyckim, według projektu Tadeusza Mankiewicza. Położony jest na wzniesieniu, z którego rozciąga się widok na okoliczne tereny. Parafia istnieje już przeszło 650 lat, pierwszy kościół był najstarszą świątynią w dobrach kapituły Pabianickiej. We wnętrzu warto zobaczyć feretron rokokowy z obrazem św. Marii Magdaleny oraz rokokowy krucyfiks.

Kościół pod wezwaniem Józefa Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny i Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Pawlikowicach

– budowla powstała w latach 1929–1932 w stylu neogotyckim.

Cmentarz z I wojny światowej w Pawlikowicach

– znajduje się w lesie, przy drodze do Ślądkowic. Zapomniany cmentarz żołnierzy niemieckich i rosyjskich, których pochowano na nim około tysiąc. W okolicy walczyła 24 dywizja piechoty i II Korpus Syberyjski 5 Armii Rosyjskiej.

Willa Steinerta w Porszewicach

– dawna letnia willa łódzkiego fabrykanta z 1912 roku. Steinertowie to jedna z najstarszych rodzin fabrykantów łódzkich, swoje zakłady mieli przy ul. Tymienieckiego. Na fasadzie budynku od strony południowej znajduje się łaciński napis „Ora et Labora” („Módl się i pracuj!”). Kiedyś mieściła się tutaj szkoła, obecnie budynek jest własnością prywatną.

Kuźnia w Porszewicach

– została przeniesiona do skansenu znajdującego się pod Łęczycą. Pochodzi z XIX wieku.

Park wiejski w Porszewicach

– to teren o powierzchni 31 hektarów, powstał w XX wieku. Jest to największy park wiejski w województwie łódzkim. W parku jest dużo pomników przyrody: lipa drobnolistna „Sława” o obwodzie 450 centymetrów, klon srebrzysty „Srebrnik” (330 centymetrów), choina kanadyjska „Hydra”, kasztanowiec zwyczajny „Leon” (275 centymetrów), imponujących rozmiarów topola „Szeregowy Lindler”. W 2011 roku powstały ścieżki dendrologiczne im. Międzynarodowego Roku Lasu 2011. Trasy liczą 2,1 kilometra oraz 0,6 kilometra.

W gminie Pabianice są jeszcze dwa zabytkowe parki wiejskie znajdujące się w Piątkowicach.

Fot. 1. Kościół w Górcze Pabianickiej
Fot. 2. Cmentarz z okresu I wojny światowej w Pawlikowicach
Fot. 3. Willa Steinerta w Porszewicach

Fot. 1. Kościół w Pawlikowicach
Fot. 2. Dzwonnica w Pawlikowicach

Zespół willowy w Porszewicach – tworzą go drewniane wille „Lipy”, „Jaskółka”, „Jutrzenka”, „Orlęta”, „Zgoda”; imiona zostały nadane przez dzieci, które zamieszkiwały wille zaadaptowane po wojnie na Dom Dziecka. Wille z elementami secesyjnymi zostały wybudowane przez łódzkich fabrykantów pochodzenia niemieckiego.

Cmentarz Ewangelicki w Rydznach – znajduje się przy drodze do Prawdy, założony został przez ludność niemiecką zamieszkującą na tym terenie. Najstarszy zachowany nagrobek Johanna Gottlieba Pudryckiego pochodzi z 1886 roku. Zachowało się kilkadziesiąt obiektów.

Młyn w Szynkielewie – młyn wodno-elektryczny, wzniesiony w okresie międzywojennym na rzece Dobrzyńce.

Obiekty sportowe – rekreacyjne i rozrywkowe:

Hale sportowe:

Sala Gimnastyczna w Szkole Podstawowej w Bychlewie

Sala Gimnastyczna w Gimnazjum w Piątkowisku

Boiska sportowe:

Gimnazjum im. A. Mickiewicza w Piątkowisku

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Piątkowisku

Szkoła Podstawowa im. Ch. Andersena w Petrykozach

Szkoła Podstawowa im. K. Makuszyńskiego w Bychlewie

Szkoła Podstawowa im. M. Skłodowskiej Curie w Pawlikowicach

Fot. 1. Zespół willowy w Porszewicach

Fot. 2. Lato

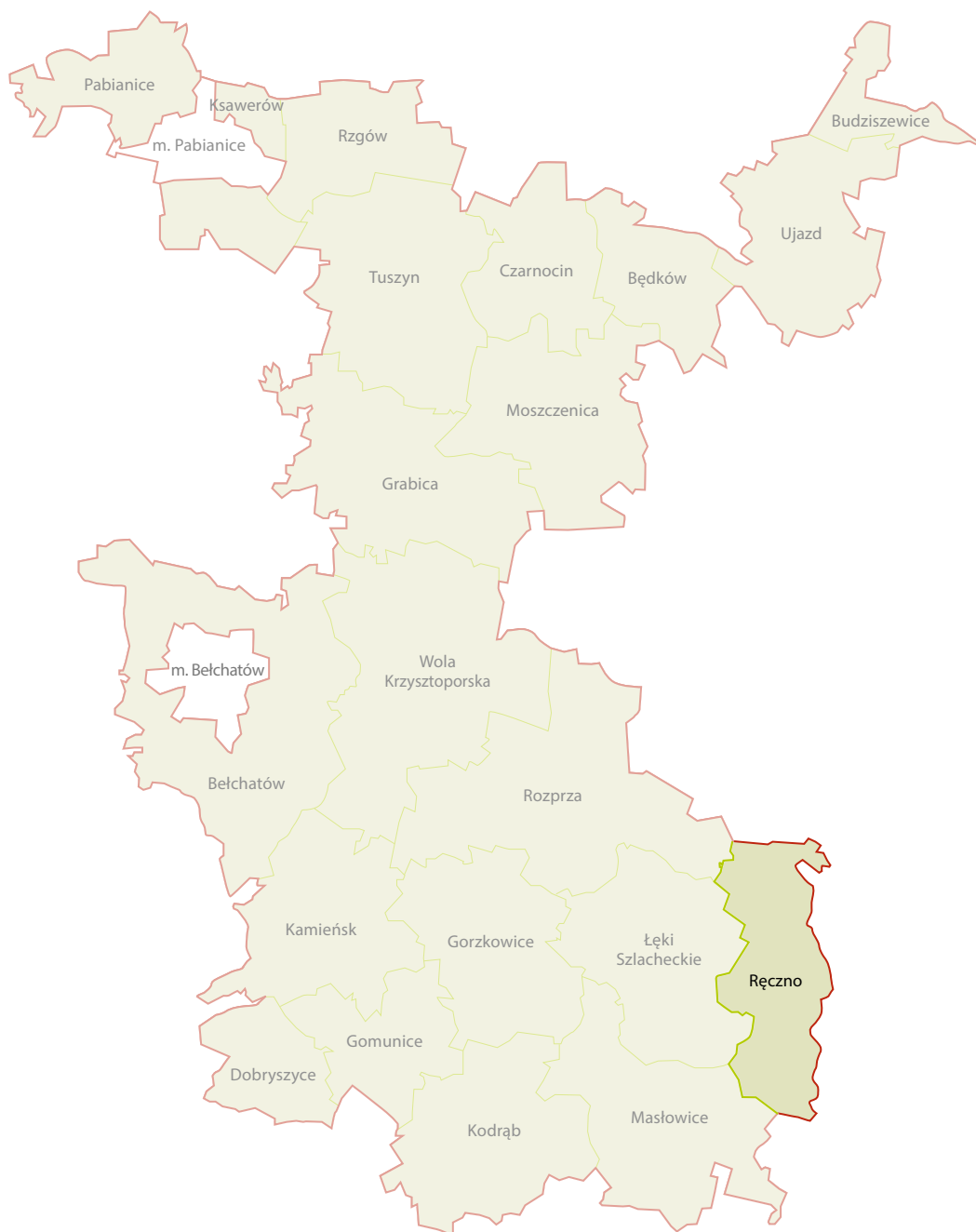
Fot. 3. W lesie

Fot. 4. Cmentarz ewangelicki w Rydznach

Gmina Ręczno

Gmina Ręczno

Urząd Gminy w Ręcznie

ul. Piotrkowska 5
97-510 Ręczno
tel. 44 781 32 69
fax. 44 781 32 69
e-mail: ug@reczno.pl
www.reczno.pl

Położenie:

Gmina Ręczno położona jest w południowej części województwa łódzkiego, w powiecie piotrkowskim. Tworzy ją 14 sołectw: Bąkowa Góra, Będzyn, Dęba, Kolonia Ręczno, Łęg Ręczniński, Łęki Królewskie, Majkowice, Nowinki, Paskrzyn, Ręczno, Stobnica, Stobnica-Piła, Wielkopole, Zbyłowice. Użytki rolne stanowią tu 54,5%, a tereny leśne zajmują 37%. Przez teren gminy przepływają rzeki Stobienka i Struga Pruchnicka, które są dopływami Pilicy.

Przez gminę przebiegają szlaki:

– **pieszy - Partyzancki imienia majora Henryka Dobrzańskiego „Hubala”** – kolor czerwony – noszący imię majora Henryka Dobrzańskiego „Hubala” rozpoczyna się od na stacji PKP w Radomsku, następnie biegnie przez Kobile Wielkie, Chełmo, Przedbórz, Sulejów, Polichno, Tomaszów Mazowiecki, Spałę, Inowódz, Anielin, Poświętne, Brudzewice kończąc się na cmentarzu pod Skarbową Górą. Szlak liczy ponad 200 km i jest jednym z najdłuższych szlaków pieszych w regionie łódzkim. Biegnie przez tereny na których trwały walki partyzanckie podczas II wojny światowej. Henryk Dobrzański „Hubal” był dowódcą pierwszego oddziału partyzanckiego, zginął w Anielinie. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez gminy: Kodrąb, Masłowice, Ręczno.

– **pieszy – Pielgrzymkowy** – kolor fioletowy (nie oznakowany w terenie).

Fot. 1. Ruiny zamku w Majkowicach

– **konny - Łódzki Szlak Konny – kolor poma-rańczowy** - powstał w ramach projektu „Turystyka w siodle, infrastruktura innowacyjnego i unikatowego produktu turystycznego”. Oznakowano ponad 2000 km szlaku tworząc najdłuższy szlak konny w Europie. W okolicach szlaku powstały 22 punkty postojowe. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez tereny gmin: Bełchatów, Kamieńsk, Tuszyń, Rozprza, Ręczno, Czarnocin, Dobryczyce, Będków, Gomunice, Wola Krzysztoporska.

Warto zobaczyć:

Ręczno – pierwsza wzmianka pochodzi z 1211 roku i została zawarta w bulli papieża Innocentego III jako „Rocno”. Powstanie nazwy miejscowości wiąże się z tym, iż były tu ubogie wsie, w których pracowało tylko kilka rąk – osób. Nazwano je od wyrazu „ręka”, który w gwarze oznacza działek osady chłopskiej, składającej się zaledwie z kilku rąk. Dzieliący się gruntem otrzymywali udział wzdłuż każdej ręki, stąd też wzięło się powiedzenie „każda ręka = w każdym poletku”.

Kościół Świętego Stanisława Biskupa Męczennika w Ręcznie – parafia wzmiankowana jest po raz pierwszy w 1399 roku. Kościół został wybudowany w 1618 roku, a poświęcony w 1724 roku. Był wielokrotnie przebudowywany, a konsekrowany w 1901 roku. We wnętrzu można podziwiać kopię obrazu Matki Boskiej Jasnogórskiej, umieszczoną w ołtarzu głównym. Obok kościoła znajduje się dzwonnica bramna w stylu neogotyckim z 1911 roku. Znajduje się w niej dzwon z 1657 roku z przedstawieniem Matki Boskiej i Ukrzyżowania oraz herbem Nałęcz.

Majkowice – pierwsza wzmianka pochodzi z 1398 roku, kiedy to wymieniana jest jako „Moykouicze” własność Nagodzciców-Jelitczyków, sama nazwa pochodzi od imienia Mojek. W Majkowicach znajdują się ruiny renesansowego dworu obronnego z XVI wieku (zwane są zamkiem). Dwór należał do rodziny Majkowskich i był już trzecią z kolei rezydencją obronną w tej miejscowości. Poprzednie dwa miejsca ciężko odszukać. Pierwsze to kopiec zarośnięty krzewami, znajdujący się kilkaset metrów od ruin w kierunku Pilicy; drugie znajduje się

nad brzegiem rzeki, to dawny zamek, który należał do słynnego rycerza Floriana Szarego herbu Jelita (zamek był zwany Surdęga). Dwór zbudowany jest z kamienia i cegły, do dziś najciekawszym elementem zachowanym jest narożna baszta, w której możemy zobaczyć ciekawe detale architektoniczne (kluczowe otwory strzelnicze, opaski okien). Całość otacza park dworski wielkości 3,5 hektara, podzielony na dwie części przez drogę biegnącą z Ręczna do Będzyna. W części wschodniej, która jest ogrodzona, znajduje się pomnik przyrody – dąb szypułkowy o obwodzie 610 centymetrów.

Bąkowa Góra – znajdują się tu ruiny budowli obronnej z XV wieku, określanej mianem zamku lub zameczku. Powstał na miejscu dawnego drewnianego założenia, wzniesiony przez Zbigniewa Bąka herbu Zador. Budynek powstał z piaskowca, miał pięć pomieszczeń z centralnie położoną izbą główną; posiada dwa ryzality, jeden z nich był wyższy i pełnił funkcję wieży mieszkalno-obronnej czyli donżon. Całość jest pięknie położona na wzniesieniu (282 metrów n.p.m.). W chwili obecnej znajduje się w prywatnych rękach – można oglądać z zewnątrz. Z Bąkową Górą wiąże się także legenda, która mówi, że jest połączona podziemnym tunelem z Górą Chełmo.

Dwór w Bąkowej Górze – obok ruin dworu obronnego zachował się dwór należący do rodu Małachowskich herbu Nałęcz, właściciele pobliskich Majkowic. Dwór powstał w XVII wieku, w stylu barokowym jako siedziba szlachecka. Jest to parterowy budynek, kryty gontem tzw. polskim. W XVIII wieku słynął z hucznie obchodzonych zabaw, suto zakrapianych, organizowanych przez Adama Małachowskiego, starostę przedborskiego, marszałka Trybunału Koronnego. Gospodarz od progu witał gościa pucharem zwanym „Corda Fidelium” wypełnionego po brzegi trunkiem, którego mogło być ponad pół litra. Gość musiał wypić podany kielich i dopiero wtedy przechodzono do właściwej biesiady, którą nazywano trzydniówką. Dwór otoczony jest pozostałością parku podworskiego z drzewostanem przeszło 200-letnim. Do najwspanialszych okazów należy dąb szypułkowy (385 centymetrów obwodu pnia), lipa drobnolistna (390 centymetrów obwodu pnia) oraz dwa jesiony wyniosłe (315 i 310 centymetrów w obwodzie pnia).

Fot. 1. Kładka na rzece Pilicy w miejscowości Stobnica
Fot. 2. Kościół w Ręcznie
Fot. 3. Kościół w Bąkowej Górze

Fot. 1. Ruiny zamku w Bąkowej Górze

Fot. 1. Dwór Małachowskich przy zamku w Bąkowej Górze

Fot. 2. Zamek Majkowice – okno

Fot. 3. Na łonie natury

Kościół pod wezwaniem Przenajświętszej Trójcy w Bąkowej Górze – parafia istniała już od 1398 roku. Obecny kościół jest trzecią budowlą, najpierw wybudowano gotycką kaplicę w XIV wieku, którą to przebudowano na renesansową, dobudowano również nawę, która stanowi prezbiterium kościoła. We wnętrzu warto zobaczyć ołtarz główny ufundowany w 1904 roku przez Stanisława Żdźitowieckiego, zabytkowe chrzcielnice z 1510 roku i 1616 roku oraz epitafia rodziny Małachowskich. Obok kościoła znajduje się dzwonnica z XVII wieku. Jednym z proboszczów był ksiądz Antoni Kraszewski – stryjeczny brat Józefa Ignacego Kraszewskiego. W pobliżu świątyni rośnie aleja wierzbowa, wiek drzew szacowany jest na przeszło 100 lat. Warto odszukać kapliczkę świętego Floriana wzniesioną na podmurówce, krytą gontowym dachem.

Góra Czartoria – znajduje się na zachód od Ręczna, wnosi się na 267 metrów n.p.m., zbudowana została z piaskowca kredowego. Na szczycie znajduje się stary kamieniołom, który opisał w swojej serii książek „Pan Samochodzik” Zbigniew Nienacki (w „Uroczysku” – swoim debiucie literackim).

Rezerwat Wielkopole – powstał w 1984 roku i obejmuje obszar 42 hektarów. Znajduje się u podnóża góry Czartoria. Chroni cenny fragment naturalnego stanowiska jodły, najstarsze osiągnęły wiek 150 lat i wysokość 40 metrów. Rosną tu także 150-letnie sosny i dęby. Na terenie rezerwatu chronione są wroniec widlasty i kokoryczka okółkowa.

Rezerwat Jawora – powstał w 1987 roku, obejmuje obszar 88 hektarów. Znajduje się niedaleko Bąkowej Góry. Chroni bogatą florę o dużym zróżnicowaniu ekologicznym. Obejmuje fragment lasu, w którym znajduje się grąd. Do najcenniejszych gatunków należą: tajeża jednostronna, zimoziół północny, parzydło leśne, buławnik wielokwiatowy, pełnik europejski.

Stobnica – w pobliżu szkoły rośnie okazała lipa drobnolistna (468 centymetrów w obwodzie), zaś w Stobnicy-Pile znajdziemy pomniki przyrody: dęby szypułkowe (od 340 do 470 centymetrów) i piękny jesion wyniosły (400 centymetrów).

Trzy Morgi – we wsi rosną cztery dorodne lipy drobnolistne, najokazalsza ma 460 centymetrów w obwodzie.

Punkty informacji turystycznej:

Gminna Biblioteka Publiczna
Ręczno, ul. Piotrkowska 7, tel. 44 781 32 14

Sale konferencyjne, obiekty noclegowe:

Sale konferencyjne:

Ośrodek Sportowo – Szkoleniowy LZS
ul. Piotrkowska 16, tel. 44 781 32 84

Gmina Ręczno
ul. Piotrkowska 7, tel. 44 781 32 69

Obiekty noclegowe:

Ośrodek Sportowo – Szkoleniowy LZS
Ręczno, ul. Piotrkowska 16, tel. 44 781 32 84

Gajówka Pilica Agroturystyka
Łęg Ręcznyński 45, 97-510 Ręczno, tel. 694 408 885

Gospodarstwo Agroturystyczne Renata i Marek Kręglewscy, Majkowice 74, 97-510 Ręczno
tel. 44 781 33 77, 661 934 585, 603 566 394

Obiekty sportowo-rekreacyjne i rozrywkowe:

Stadiony i boiska:

Boisko Orlik 2012
Ręczno, ul. Główna 21

Ośrodek Sportowo – Szkoleniowy LZS
Ręczno, ul. Piotrkowska 16, tel. 44 781 32 84

Wypożyczalnia sprzętu wodnego:

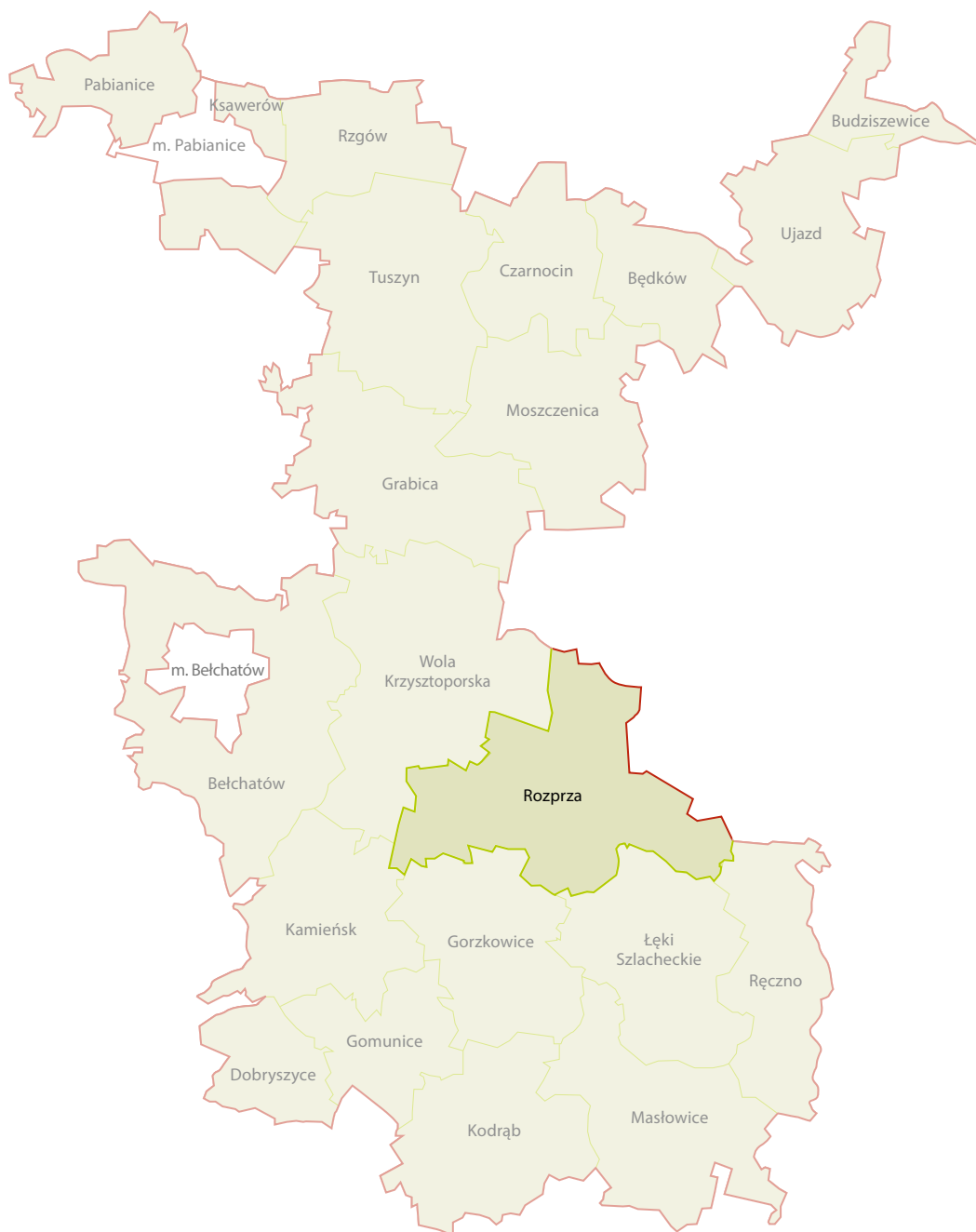
Wypożyczalnia kajaków „Kajaki Adama” Adam Ożerek
ul. Główna 25, tel. 609 391 932, www.kajakireczno.pl

Wypożyczalnia kajaków Danuta Broszkowska
Ręczno ul. Piotrkowska 11, tel. 607 444 248

Gmina Rozprza

Gmina Rozprza

Urząd Gminy w Rozprze

Al. 900-lecia 3
 97-340 Rozprza
 tel. 44 615 80 54, 615 80 68, 615 80 71
 fax. 44 615 80 06
 e-mail: ug@rozprza.pl
 www.rozprza.pl

Położenie:

Gmina Rozprza leży w województwie łódzkim, w powiecie piotrkowskim. Tworzą ją 34 sołectwa: Bagno, Bazar, Biała Róża, Białocin, Bryszki, Budy, Cekanów, Cieślin, Ignaców, Janówka, Kęszyn, Kisiele, Longinówka, Lubień, Łazy Duże, Łochyńsko, Magdalenka, Mierzyn, Milejowiec, Milejów, Niechcice, Nowa Wieś, Pieńki, Rajsko Duże, Rajska Mała, Romanówka, Rozprza, Stara Wieś, Wola Niechcicka Stara, Straszów, Świerczyńsko, Truszczanek, Wroników, Zmożna Wola oraz Osiedle Przylesie w miejscowości Niechcice. Gmina ma charakter rolniczy, powierzchnia użytków rolnych wynosi 67%, lasy zajmują 26% powierzchni. Przepływa tu rzeka Luciąża wraz ze swoimi dopływami: Prudką, Bogdanówką oraz Strugą Rajską.

Przez gminę przebiegają szlaki:

- **konny - Łódzki Szlak Konny - kolor pomarańczowy** - powstał w ramach projektu „Turystyka w siodle, infrastruktura innowacyjnego i unikatowego produktu turystycznego”. Oznakowano ponad 2000 km szlaku tworząc najdłuższy szlak konny w Europie. W okolicach szlaku powstały 22 punkty postojowe. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez tereny gmin: Belchatów, Kamieńsk, Tuszyn, Rozprza, Ręczno, Czarnocin, Dobrzychy, Będków, Gomunice, Wola Krzysztoporska.

Fot. 1. Rajd rowerowy

Fot. 2. Quest

Fot. 3. Kamienny lew

Quest – „Rozprza – śladami II wojny światowej”

– spacer z Kapralem Władysławem Barskim, pozwoli zapoznać się z wydarzeniami związanymi z bohaterską obroną ziemi rozprzańskiej. Czas przejścia: około 1 godzina. Więcej informacji oraz ulotka do pobrania na stronie www.budujrazem.questing.pl

Warto zobaczyć:

Rozprza – pierwsze wzmianki o miejscowości pochodzą z IX–XI wieku. Od XI wieku pełniła funkcję grodu kasztelańskiego. Teren dawnego grodziska pierścieniowego znajduje się przy trasie do Łochyńska. Istniała tutaj komora celna, karczmy i młyny, odbywały się targi. Dzięki dogodnemu położeniu, stała się ważnym ośrodkiem, uzyskała prawa miejskie w XIV wieku, tracąc je w 1870 roku. Nazwa pochodzi prawdopodobnie od słowa „rozprza”, które tłumaczy się jako przedmiot sporu. Wiąże się to z miejscem, gdzie odbywały się rozprawy sądowe, a taką właśnie funkcję pełniła kasztelania wczesnośredniowieczna Rozprza. Swoje znaczenie utraciła wskutek szybkiego rozwoju Piotrkowa Trybunalskiego. Dla upamiętnienia 900-lecia powstania grodu, w 1965 roku na terenie grodziska ustawiono pamiątkowy głaz oraz tablicę z wyrytymi datami: 1065–1965. W 2015 roku Rozprza obchodzi swoje 950-lecie.

Sanktuarium Najświętszej Maryi Panny

Życia w Rozprzy – parafia istnieje prawdopodobnie od XI wieku, obecny kościół powstał według projektu Feliksa Nowickiego w 1922 roku. Poprzednia świątynia powstała w latach 1763–1767 na miejscu dawnej, drewnianej z XV wieku. Wybudował go kasztelan sieradzki Szymon Zaremba. We wnętrzu warto zobaczyć obraz Najświętszej Marii Panny, który został подарowany przez Jana Puskowskiego w 1676 roku, a umieszczony w ołtarzu głównym. Od tego czasu подарowano liczne wota do obrazu m.in.: srebro na koronę, sukienkę na obraz Maryi.

Pałac w Niechcicach – powstał po 1872 roku dla Adolfa Krugera, jest to eklektyczny pałac, który znajduje się na terenie zakładu przemysłowego. Wspomnieć trzeba, że w 1860 roku w Niechcicach powstała pierwsza w Europie, a druga na świecie drożdźownia, założona przez K. Strzeleckiego. Następny właściciel – August Patsche, zbudował browar w 1865 roku. Zakład miał kilku właścicieli; ostatecznie produkcji drożdży zaprzestano w 2005 roku. Całość otacza zabytkowy park dworski, który założył Adolf Kruger po przejściu zakładów, w którym znajduje się pomnik przyrody. Obecnie obiekt stanowi własność prywatną.

Kościół pod wezwaniem św. Mikołaja

w Mierzynie – parafia powstała prawdopodobnie przed 1399 rokiem. Pierwotny kościół był drewniany na jego miejscu wzniesiono murowany, najstarsza część prezbiterium pochodzi z XV wieku, druga została dobudowana w 1825 roku po zawaleniu się nawy kościoła. Następnie kościół przebudowano w 1925 roku. We wnętrzu warto zwrócić uwagę na płytę nagrobną Mikołaja Cieszanowskiego z XVI wieku (pierwotnie spoczywała na posadzce), przedstawiającą postać rycerza w zbroi, z umieszczonymi obok małymi figurkami, wmurowaną w ścianę kruchty. Na uwagę zasługują też chrzcielnica z 1609 roku, obrazy Madonny z XVII wieku i św. Anny Samotrzczej z XVIII wieku, umieszczone w ołtarzach bocznych. Przy wejściu do starej plebani stoją dwa lwy z XII–XIII wieku, pierwotnie strzegły wjazdu do drewnianego dworu, który już nie istnieje.

Kościół pod wezwaniem św. Józefa, Świętej

Marii Magdaleny i Aniołów Stróżów w Milejowie – parafia została erygowana w XIII, obecny budynek wzniesiono na miejscu poprzedniego, drewnianego. Wybudowany został w latach 1897–1902 w stylu gotyku nadwiślańskiego, projektantem był Konstanty Wojciechowski. We wnętrzu warto zobaczyć ołtarz główny z elementami gotyckimi, w którym znajduje się słynący łaskami obraz Matki

Fot. 1. Pałac w Niechcicach

Fot. 2. Stary młyn w Miejscowości Wroników (fot. Elena Whuk)

Fot. 3. Kościół w Lubieniu p.w. N.M.P. Królowej Polski

Fot. 1. Kościół w Rozprzy

Fot. 2. Figura Matki Boskiej (fot. Aleksandra Michalczuk)

Bożej Milejowskiej oraz obraz Świętej Rodziny i rzeźby św. Stanisława, św. Wojciecha oraz Boga Ojca.

Obok kościoła znajduje się cmentarz, na którym stoi pomnik, upamiętniający 631 polskich żołnierzy poległych w II wojnie światowej w bitwie pod Piotrkowem Trybunalskim.

Kościół pod wezwaniem Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w Lubieniu – parafia została erygowana w 1919 roku. Pierwotnie stał tu drewniany kościół, który spłonął w 1930 roku, na jego miejscu wzniesiono murowany. We wnętrzu warto zobaczyć obrazy i freski wykonane przez polskiego malarza Józefa Mehoffera ucznia Jana Matejki. Wykonał m.in.: polichromie na skarbcu katedry wawelskiej, katedry we Lwowie czy też witraże we Fryburgu. W Lubieniu namalował sceny biblijne oraz anioły, których doliczono się 134. Józef Mehoffer jest również autorem obrazu św. Huberta z 1943 roku, który znajduje się w kościele.

Park w Straszowie – park założył Strzelecki według projektu Karola Malczewskiego. Znajdował się tam również dwór, który spłonął, a w miejscu oddalonym o kilkanaście metrów wzniesiono nowy, podobny do poprzedniego; został rozebrany w 2002 roku. Pełnił funkcję szkoły, którą założyła Zofia Grzybowska właścicielka dworu oraz parku. W szkole tej sama uczyła. W chwili obecnej właścicielem parku jest szkoła, której nowy budynek został wybudowany w 1994 roku. W parku znajdują się dwa dęby szypułkowe będące pomnikami przyrody, do których można trafić, korzystając z powstałej ścieżki dydaktycznej.

Zespół dworsko-parkowy w Milejowie – zarówno dwór, jak i otaczający go park powstały w XVIII wieku. Całość stanowi własność prywatną.

Park podworski w Mierzynie – powstał w XIX wieku, wcześniej istniał tutaj dwór, który spłonął 1947 roku, oprócz parku zachowały się pozostałości zabudowań

folwarcznych (spichlerz). Przy bramie stały lwy, które opisane są w opisie kościoła w Mierzynie.

Biura turystyczne:

PPHU i TT „WENUS” Joanna Dukowska
ul. Piotrkowska 11, 97-340 Rozprza
tel. 693 539 275, 691 125 689
email: biuro@wenus-travel.pl

Sale konferencyjne, punkty gastronomiczne i obiekty noclegowe:

Sale konferencyjne:

Gminne Centrum Kultury
ul. Kościuszki 6, 97-340 Rozprza
tel. 44 755 70 22, email: biblioteka.rozprza@gmail.com
Dom Weselny „MAXIM” Piotr Duszyński
ul. Świerczewskiego 23a, 97-340 Rozprza
tel. 501 075 813, 691 125 689, email: salamaxim@wp.pl

Punkty gastronomiczne:

restauracja „KASZTELANKA” Joanna Dukowska
ul. Piotrkowska 11, 97-340 Rozprza
tel. 693 539 275, 691 125 689
email: biuro@wenus-travel.pl

Dom Weselny „MAXIM” Piotr Duszyński
ul. Świerczewskiego 23a, 97-340 Rozprza
tel. 501 075 813, 691 125 689, email: salamaxim@wp.pl
Dwór Kasztelan Żaneta Wowek-Bielińska
Stefanówka 4, 97-340 Rozprza

Obiekty noclegowe:

Dom Weselny „MAXIM” Piotr Duszyński
ul. Świerczewskiego 23a, 97-340 Rozprza,
tel. 501 075 813, 691 125 689, email: salamaxim@wp.pl

Obiekty sportowe – rekreacyjne i rozrywkowe:

Stadiony i boiska:

Mierzyn, Mierzyn 146, 97-340 Rozprza
Niechcice, ul. Sportowa 1A, 97-340 Rozprza
Rozprza, ul. Sportowa 7A, 97-340 Rozprza

Fot. 1. Kościół w Milejowie
Fot. 2. Fresk Józefa Mehoffera w kościele w Lubieniu

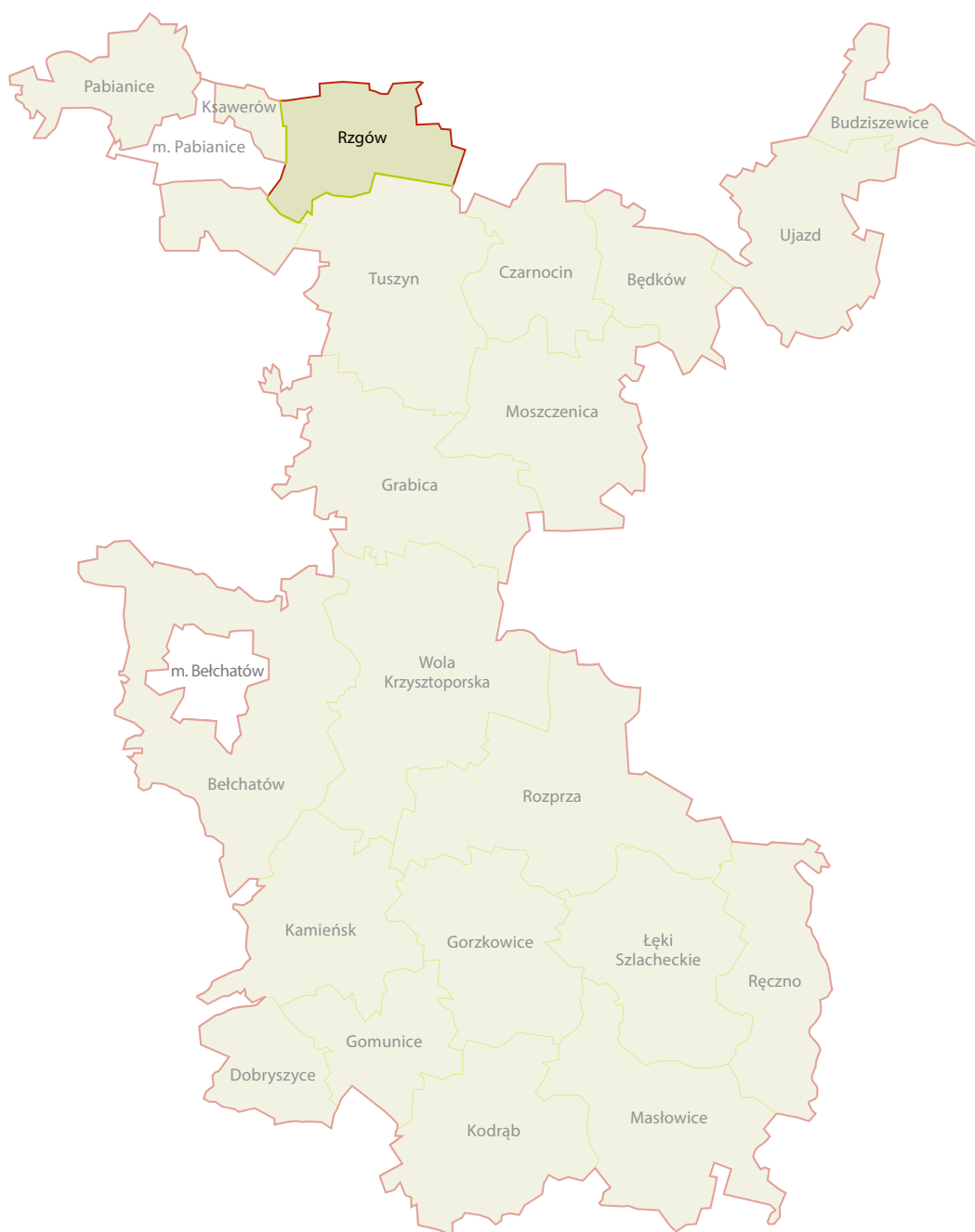

Fot. 1. Dwór w Milejowie
Fot. 2. Cmentarz w Milejowie

Gmina Rzgów

Gmina Rzgów

Urząd Miejski Rzgów

Plac 500-lecia 22
95-030 Rzgów
tel. 42 214 12 10
fax. 42 214 12 07
e-mail: sekretariat@rzgow.pl
www.rzgow.pl

Położenie:

Gmina Rzgów leży w centralnej części województwa łódzkiego, w powiecie łódzkim wschodnim. Tworzy ją 14 sołectw: Bronisin Dworski, Czyżeminek, Gospodarz, Grodzisko-Konstantyna, Guzew-Babichy, Huta Wiskicka-Tadzin, Kalinko, Kalino, Prawda, Romanów, Rzgów I, Rzgów II, Stara Gadka, Starowa Góra. Użytki rolne zajmują tu 82,6% powierzchni a lasy 5,3%. Przez teren gminy przepływają rzeki Ner i Dobrzyńka.

Przez gminę przebiegają szlaki:

- **rowerowy - Łódzka Magistrała Rowerowa W-E - kolor czerwony** - transeuropejski szlak rowerowy liczący 192 km długości, oznakowany kolorem czerwonym, który łączyć ma Niemcy, Polskę i Ukrainę. Prowadzi przez powiaty sieradzki, zduńskowolski, łaski, pabianicki, łódzki wschodni, tomaszowski i opoczyński. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez gminy: Rzgów, Moszczenica, Czarnocin, Pabianice.

- **pieszy - Okolic Łodzi - kolor czerwony** - jeden z niewielu szlaków pieszych na terenie województwa łódzkiego. Część szlaku przebiega przez tereny Tuszyna, Poddębiny i Rydzynek. Trasa jest oznakowana na czerwono lub czarno (łączniki). Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez teren gminy Pabianice, Rzgów oraz Tuszyn

- **Quest „Odkrywamy tajemnice Rzgowa”** - propozycja dla aktywnych odkrywców, którzy w małych miejscowościach potrafią dostrzec piękno i odkryć

Fot. 1. Kościół p.w. św. Stanisława w Rzgowie

Fot. 1. Rajd rowerowy
Fot. 2. Cmentarz wojenny
w miejscowości Gatka Stara
Fot. 3. Centrum Handlowe

niejedną tajemnicę; dla zainteresowanych historią architektury w pigułce; dla miłośników quizów i zagadek. Czas przejścia: około 60 minut. Więcej informacji oraz ulotka do pobrania na stronie www.budujrazem.questing.pl

Warto zobaczyć:

Rzgów – powstał jako osada rycerska, a dzięki dogodnemu położeniu otrzymał prawa miejskie, nadane w 1467 roku przez króla Kazimierza Jagiellończyka. Do dziś zachował się tu układ przestrzenny, czworoboczny rynek i szachownica ulic. Dawniej Rzgów słynął z przemysłu sukienniczego oraz furmaństwa, wożono wapno z Sulejowa do Łodzi. W latach 1916–1978 posiadał linię tramwajową relacji Łódź – Tuszyń. Do 1927 roku linię obsługiwały parowozy. Obecnie Rzgów kojarzony jest z największym w Europie centrum handlu odzieżą i tekstyliami.

Kościół parafialny pod wezwaniem św. Stanisława w Rzgowie – został wybudowany w 1630 roku z cegły i kamienia polnego, w stylu późnorenesansowym. We wnętrzu warto zwrócić uwagę na barokowy ołtarz główny z XVIII wieku, ołtarze boczne z obrazami, ambonę z XVIII wieku, organy z XIX wieku. W 2009 roku za obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej odkryto inny obraz, pochodzący z XVII wieku. Obok kościoła znajdują się dwa pomniki przyrody: lipa drobnolistna i buk zwyczajny.

Zespół parkowo-folwarczny w Gospodarzu – folwark od 1938 roku należał do rodziny Grohmanów, później do K. Endera. Po wojnie został znacjonalizowany i zamieniony na PGR, działała w nim szkółka ogrodnicza; obecnie budynki są w ruinie. W katalogu zabytków wymieniony jest pałacyk z 1918 rok, dom ogrodnika z 1910 rok, kuźnia z 1918 rok, chlewnia, stajnia, obora i czworaki z 1920 rok. Całość otoczona jest parkiem o powierzchni 94 hektarów, w którym znajduje się 14 pomników przyrody (5 dębów szypułkowych, 5 wiązów, 4 klony srebrzyste).

Cmentarz wojenny w Gadce Starej – jeden z większych cmentarzy wojennych w pobliżu Łodzi.

Pochowano na nim około 2 000 żołnierzy niemieckich, poległych w walkach pod Rzgowem w dniach 21–24 listopada 1914 roku. Cmentarz zlokalizowano na wzniesieniu, którego bronili Rosjanie. Poległych chowano bezpośrednio po bitwie w miejscach ich śmierci, przez co cmentarz zachował unikalny charakter pola bitwy. Niemcy umieścili na szczycie wzgórza monument z napisem „Pro Patria”, zwieńczony krzyżem. Cmentarz jest ogrodzony murem z elementami żelaznych krzyży. Cmentarzem opiekuje się Stowarzyszenie Rekonstruktorów „Żelazny Orzeł”. W 2012 roku umieszczono tablicę z informacjami o walkach z 1914 roku i historii nekropolii. Zachodnia część gminy Rzgów znajduje się w granicach malowniczego „Tuszyńsko-Dłutowsko-Grabiańskiego” obszaru chronionego krajobrazu. Teren ten obejmuje grunty wsi: Czyżeminek, Prawda, Gospodarz, Guzew i Babichy.

Sale konferencyjne, punkty gastronomiczne i obiekty noclegowe:

Sale konferencyjne:

PHU „EDEN” s.c., ul. Letniskowa 11/13
PPHU „LUSIA”, Gospodarz, ul. Cegielniana 3

Punkty gastronomiczne:

„A-POL” Krystyna Kałamarz, Rzgów, ul. Tuszyńska 72/74
„WIR” Spółka z o.o., ul. Długa 23, Rzgów
Amrest Spółka z o.o., ul. Katowicka 103, Rzgów
Mała Gastronomia Marek, ul. Grodziska 35, Rzgów
Gospoda „STARÓWKA”, ul. Centralna 40, Starowa Góra
Restauracja „M&J” s.c., ul. Przejazd 1, Rzgów
Bar „RARYTAS”, Gospodarz 11, gm. Rzgów
Scarabeusz A. Gumola Sp. J.
ul. Rzemieślnicza 35, Rzgów, Hala C
Scarabeusz A. Gumola Sp. J.
ul. Rzemieślnicza 35, Rzgów, Hala G
Mała Gastronomia Beata
ul. Rzemieślnicza 35 Pasaż wsch. Nr 16A

Przedsiębiorstwo „CORONA CD” Sp. z o.o.,
ul. Rzemieślnicza 35, Rzgów, karczma „Pod Strzechą”
Gościniec „JURAND” s.c., ul. Tuszyńska 73, Rzgów
PHU „EDEN” s.c., ul. Letniskowa 11/13
„LUCY” Agnieszka Wierzbicka, Pl. 500-Lecia 5, Rzgów
Firma Handlowo Usługowa Adam Fisiak
ul. Katowicka 126, Rzgów
Mała Gastronomia MINI-BAR s.c.
ul. Rzemieślnicza 35, Rzgów

Obiekty noclegowe:

Hotel Gościniec „JURAND” s.c., ul. Tuszyńska 73, Rzgów
Hotel FHU „EDEN” s.c., ul. Letniskowa 11/13, Rzgów
„WIR” Spółka z o.o., ul. Długa 23, Rzgów
Firma Handlowo Usługowa Adam Fisiak
ul. Katowicka 126, Rzgów
Agroturystyka „POD LIPĄ”, Romanów 60, gm. Rzgów

Obiekty sportowo-rekreacyjne i rozrywkowe:

Stadiony i boiska:

Stadion Zawisza Rzgów, ul. Tuszyńska 36, 95-030 Rzgów
Zespół boisk ORLIK, ul. Szkolna 3, 95-030 Rzgów

Hale sportowe:

Hala sportowa w Rzgowie, ul. Szkolna 3, 95-030 Rzgów
Hala sportowa przy szkole w Rzgowie
ul. Szkolna 3, 95-030 Rzgów
Hala sportowa przy szkole w Guzowie
Guzew 21c, 95-030 Rzgów
Hala sportowa przy szkole w Kalinie
Tadzin 24, 95-030 Rzgów

Obiekty rekreacyjno-rozrywkowe:

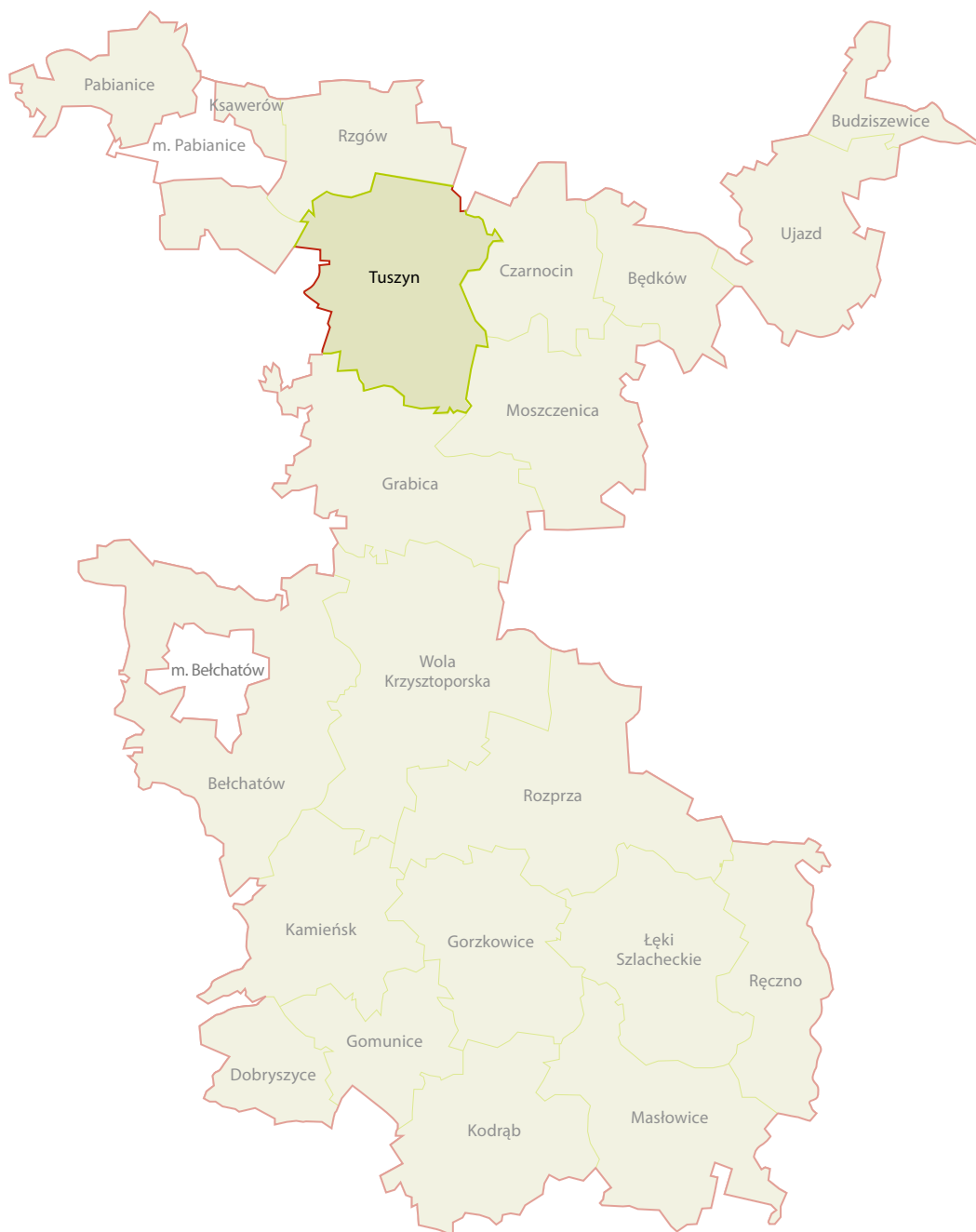
Scatepark, Rzgów, przy rzece Ner

Gmina Tuszyn

Gmina Tuszyn

Urząd Miasta w Tuszynie

ul. Piotrkowska 2/4

95-080 Tuszyn

tel. 42 614 30 69

fax. 42 614 30 69

e-mail: tuszyn@tuszyn.info.pl

www.tuszyn.org.pl

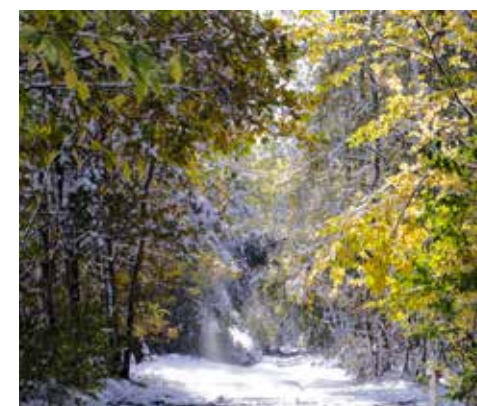
Położenie:

Gmina Tuszyn położona jest w środkowej części województwa łódzkiego, w powiecie łódzkim wschodnim; składa się z trzech dzielnic: Tuszyn Stare Miasto, Tuszyn-Las, i Tuszyn-Szpital oraz z 20 sołectw: Bądzyń, Dylew, Garbów, Głuchów, Górki Duże, Górki Małe, Jutroszew, Kruszów, Mąkoszyn, Modlica, Rydzynki, Syski, Szczukwin, Tuszynek Majoracki, Wodzin Majoracki, Wodzin Prywatny, Wodzinek, Wola Kazubowa, Zofiówka, Żeromin. Jest to gmina miejsko-wiejska z miastem Tuszyn, obszary rolne zajmują tu około 62,3% powierzchni a użytki leśne 24,7%.

Przepływają przez ten obszar rzeki:

- Dobrzyńka, która swoje źródła ma na granicy wsi Górki Małe – Grabów,
- Dłutówka – dopływ Grabi, który swoje źródła ma w Górkach Dużych,
- Mała Widawka, która bierze początek w rejonie Szczukwina,
- Wolbórka, źródła ma na północy gminy w lasach, które objęte są ochroną rezerwatową (Rezerwat Wolbórka),
- Moszczanka – bierze swój początek w rejonie Wodzina Prywatnego.

Gmina jest bardzo dobrze skomunikowana z całym województwem, ponieważ leży pomiędzy dwoma dużymi ośrodkami miejskimi: Łodzią i Piotrkowem Trybunalskim.

Fot. 1. Strażacka sikawka konna

Fot. 2. Droga przez las
(fot. Renata Jagodzińska)

Fot. 3. Ośrodek Wypoczynkowy „Młynek”
(fot. archiwum MOK w Tuszynie)

Przez gminę przebiegają szlaki:

– rowerowy - Łódzka Magistrala Rowerowa W-E

- transeuropejski szlak rowerowy liczący 192 km długości, oznakowany kolorem czerwonym, który łączy ma Niemcy, Polskę i Ukrainę. Prowadzi przez powiaty sieradzki, zduńskowolski, łaski, pabianicki, łódzki wschodni, tomaszowski i opoczyński. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez gminy: Rzgów, Moszczenica, Czarnocin, Pabianice.

– rowerowy - Szlak Węgla Brunatnego

- jest jedną z części Szlaku Ziemi Sieradzkiej, który składa się z czterech odcinków znakowanych kolorem niebieskim, szlak św. Maksymiliana Kolbego, szlak skarbów Ziemi Sieradzkiej, szlak Osad Braci Czeskich oraz szlak Węgla Brunatnego. Szlak Węgla Brunatnego rozpoczyna się od Kleszczowa, prowadzi przez Bełchatów do Tuszyna, szlak ma ponad 70 km długości. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez gminę Grabica, Tuszyn Bełchatów, Wola Krzysztoporska.

– rowerowy - Szlak im. J. Domowicza

- znakowany jest zielonym prostokątem na białym tle, powstał w 2007 roku, dzięki współpracy Gimnazjum nr 1 w Tuszynie z Urzędem Miasta w Tuszynie. Nazwa pochodzi od patrona szkoły. Szlak prowadzi przez ciekawe tereny gminy, m.in.: Zofiówkę, Rezerwat Molenda.

– pieszy - Szlak Okolic Łodzi – kolor czerwony

Jeden z niewielu szlaków pieszych na terenie województwa łódzkiego. Część szlaku przebiega przez tereny Tuszyna, Poddębiny i Rydzynki. Trasa jest oznakowana na czerwono lub czarno (łączniki). Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez teren gminy Pabianice, Rzgów oraz Tuszyn.

– **Trasa 1.4.** przez teren gminy przebiega odcinek Modlica – Kępica – Młynek – Tuszyn (znakowanie

czerwone). Szlak łącznikowy o długości 3 kilometrów Modlica – rezerwat Wolbórka; następnie do trasy nr 1. Trasa wiedzie przez tereny równinne, na których malowniczo meandruje rzeka Wolbórka. W okolicach Tuszyna występują wydmy porośnięte suchym lasem sosnowym.

– **Trasa 1.5.** Tuszyn – droga do wsi Górki Małe – cmentarz z I wojny światowej – Szpital w Tuszynku – Poddębina – rezerwat Molenda – Rydzynki; następnie przez Prawdę do Pabianic. Znaczna część trasy wiedzie przez las, w którym znajduje się rezerwat Molenda.

- konny - Łódzki Szlak Konny – kolor pomarańczowy

- powstał w ramach projektu „Turystyka w siodle, infrastruktura innowacyjnego i unikatowego produktu turystycznego”. Oznakowano ponad 2000 km szlaku tworząc najdłuższy szlak konny w Europie. W okolicach szlaku powstały 22 punkty postojowe. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez tereny gmin: Bełchatów, Kamieński, Tuszyn, Rozprza, Ręczno, Czarnocin, Dobryszycy, Będków, Gomunice, Wola Krzysztoporska.

- konny – Lokalny Atrakcyjny Szlak

(Między Mrogą a Pilicą) powstał w wyniku współpracy trzech lokalnych grup działania (LGD) „Bud-Uj Razem”, „MROGA” i „DOLINA PILICY”. Szlak stanowi część pętli zewnętrznej Łódzkiego Szlaku Konnego. Lokalny Atrakcyjny Szlak (akronim LAS) łączy dolinę rzeki Mrogi z doliną rzeki Pilicy. W południowej części rozwidła się na dwie odnogi. Wschodnia odnoga dociera do doliny Pilicy w Spale, zachodnia odnoga osiąga wieś Wolę Kutową w okolicach Tuszyna. Szlak w większości wiedzie przez tereny wiejskie, natomiast zagęszczenie terenów leśnych występuje na północ od Tomaszowa Mazowieckiego. Odcinek ten łączy dwa parki krajobrazowe. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez tereny gmin: Tuszyn, Czarnocin, Będków, Ujazd i Budziszewice

- Quest „Dzieje Tuszyna – szlakiem zabytków”

– poznamy najciekawsze zakątki Tuszyna. Czas przejścia: 60 minut. Więcej informacji oraz ulotka do pobrania na stronie www.budujrazem.questing.pl

Warto zobaczyć:

Tuszyn – miasto powstało w 1416 roku, kiedy to Władysław Jagiełło nadał rycerzowi Dobko Kobyle z Żar prawo lokacyjne. Z powstaniem miasta wiąże się również legenda: kiedy Władysław Jagiełło gościł w karczmie, która niegdyś się tu znajdowała, zaginął mu syn; odnalazł go jeden z rycerzy, wołając „Królu – tu syn!”. Na pamiątkę tego wydarzenia król miał założyć miasto Tusyn, która to nazwa z czasem przekształciła się w Tuszyn. Miasto swoją historię związaną ma z handlem (organizowanie targów i jarmarków) oraz rzemiosłem; na polowania przyjeżdżał tu Kazimierz Jagiellończyk. W czasie pełnego rozkwitu miasta odbywało się tu 12 jarmarków rocznie, rozwój pobliskiej Łodzi przyhamował jednak rozwój Tuszyna.

Do niewątpliwych walorów miasta należą lasy tuszyńskie, liczące blisko 1000 hektarów powierzchni. Między tymi lasami w 1928 roku otworzony został przez doktora Stanisława Justmana (który wydzierżawił teren) Specjalistyczny Szpital Gruźliczy i Chorób Płuc. Mikroklimat okolicznych lasów ma ogromny wpływ na leczenie pacjentów, które odbywa się tam do dziś. O jakości leczenia może świadczyć fakt, iż podczas II wojny światowej do sanatorium przyjeżdżali licznie Niemcy.

W 1928 roku zdecydowano o powstaniu miasta-ogrodu z uwagi na położenie Tuszyna wśród lasów, a także na wzniesienia polodowcowe nazwane Pagórkami Tuszyńskimi. Projektantem był Andrzej Kotrasirski, a wykonał wszystko na założeniach koncepcji Ebenezerza Howarda. Było to miejsce, gdzie swoje drewniane wille budowali łódzcy fabrykanci. Część z nich zachowała się do dziś (głównie przy ulicach: Prusa, Sienkiewicza i Mickiewicza), choć stan techniczny wielu z nich jest zły.

W centrum Tuszyna znajduje się pamiątkowy głaz poświęcony Władysławowi St. Reymontowi, który mieszkał przez jakiś czas w tej miejscowości. Pierwowzorem Tymowa z powieści „Chłopi” był właśnie Tuszyn. Obecnie Tuszyn słynie z bazaru, który powstał 1989 roku i nadal się rozwija; wraz ze Rzgowem i Głuchowem stanowi ważny punkt handlowy na mapie Polski.

Fot. 1. Kościół w Tuszynie

Fot. 2. Obelisk Władysława Reymonta
w Tuszynie

Fot. 3. Szpital w Tuszynku

Zofiówka i Rydzynki – obecnie bardzo atrakcyjne wsie letniskowe, gdzie swoje domy buduje wielu mieszkańców pobliskich miast. Tradycja wypoczynkowa tych miejsc sięga okresu międzywojennego, kiedy to mieszkańcy wynajmowali pokoje letnikom. Dziś jest już ponad 1500 działek wypoczynkowych.

Kościół św. Witalisa Męczennika w Tuszynie

– powstał na miejscu starej drewnianej świątyni w XIX wieku. We wnętrzu warto zobaczyć obraz patrona kościoła z XVII wieku.

Dwór w Kruszowie – wzniesiony został w II połowie XVIII wieku, przez pułkownika wojsk koronnych Michała Ostrowskiego herbu „Korab”. W chwili obecnej jest odnowiony; charakterystyczny jest dach wykonany z gontów i ganek. Wokół rozciąga się zabytkowy park, w którym znajdują się pomniki przyrody: trzy dęby szypułkowe, trzy lipy drobnolistne, jeden jesion wyniosły, jedna lipa drobnolistna o czterech pniach rosnących obok siebie w formie altany. Dwór stanowi własność prywatną.

Dwór w Górkach Małych – pierwotny dwór już nie istnieje, został rozebrany ze względu na zły stan techniczny. Na jego miejscu wzniesiono budynek murowany, nawiązujący wyglądem do starego dworu, całość otoczona jest zabytkowym parkiem. Zachowały się również zabudowania folwarczne (spichlerz). Obiekt stanowi własność prywatną.

Dwór w Żerominie – po pożarze dwór jest ruiną, pozostały jeszcze budynki gospodarcze: dom rządcy gorzelni, stodoły podworskie, czworaki, obora, stajnia, wozownia. W chwili obecnej wyremontowano czworaki. Całość otoczona jest zabytkowym parkiem z pomnikiem przyrody w postaci dębu szypułkowego. Obiekt jest własnością prywatną.

Stawy w Żerominie – powstałe w wyniku spiętrzenia wód Wolbórki, otoczone są pięknymi lasami o powierzchni 100 hektarów. Akweny mają charakterystyczne nazwy: Parzydło, Staw Wojenny czy Zero Dolne, są ostoją dzikiego ptactwa.

Ośrodek wypoczynkowy „Młynek” – bardzo popularny obszar wypoczynku miejscowej ludności. Zajmuje obszar 11 hektarów, z czego sam zbiornik to 3 hektary z piaszczystą plażą.

Do Tuszyna na początku XX wieku prowadziła linia tramwajowa, która powstała 18 kwietnia 1916 roku – z Rudy Pabianickiej do Tuszyna (pierwsza krańcówka była na pl. Reymonta). Przez ponad 10 lat obsługiwały ją parowozy. W 1956 roku oznaczenie linii uzyskało numer 42, wcześniej na tej linii kursował tramwaj pod numerem 80. Linia 42 kursowała do 1978 roku, przyczyną zaprzestania były zmiany administracyjne, w związku z którymi Tuszyn został włączony do ówczesnego województwa piotrkowskiego, i konflikt z nowymi władzami.

Rezerwat Jodłowy Molenda – powierzchnia 147,12 hektarów, utworzony został w 1959 roku, w celu zachowania fragmentu pierwotnego lasu (dawnej Puszczy Łódzkiej) z jodłą pospolitą, bukiem zwyczajnym i świerkiem pospolitym, które to występują tutaj w pobliżu północnej granicy ich zasięgu. W rezerwacie rosną okazałe, ponad 150-letnie jodły pospolite o maksymalnym obwodzie 3 metrów, dęby szypułkowe i sosny.

Rezerwat Wolbórka – powierzchnia 37,23 hektarów, utworzony został w 1959 roku w celu ochrony źródła rzeki Wolbórki oraz lasu olszowego i łęgowego z rzadkim motylem szlaczkiem borówkowcem. Teren obfituje w liczne źródlika, nad których powierzchnią wody pojawiają się zimorodki, a na torfowiskach brodzą bociany czarne.

Biura turystyczne:

Biuro Podróży Jamajka
ul. Zwierzyńskiego 6A, Tuszyn, tel. 48 42 211 09 41

Sale konferencyjne, punkty gastronomiczne i obiekty noclegowe:

Sale konferencyjne:
Hotel „Grzegorzewski”
ul. 3-go Maja 59, Tuszyn, tel. 502 794 200, 512 675 958

Fot. 1. Młynek w Tuszynie

Fot. 2. Rezerwat Wolbórka

Motel „Bukowiecki”

ul. J. Pawła II 89, Tuszyn, tel. 508 283 060, 42 614 38 75

Dwór w Kruszowie

ul. Wolborska 3, Kruszów, tel. 42 232 13 13

Punkty gastronomiczne:

Hotelik Bej

ul. Wschodnia 5, Tuszyn, tel. 503 093 377

Motel „Bukowiecki”

ul. J. Pawła II 89, Tuszyn, tel. 508 283 060, 42 614 38 75

Dwór w Kruszowie

ul. Wolborska 3, Kruszów, tel. 42 232 13 13

Karczma „Czarci Ruszt”

ul. Wolborska 3, tel. 48 42 614 43 81

Karczma „We młynie”

ul. Starościańska 1, Tuszynek Majoracki, tel. 605 552 540

Pizzeria

ul. Źródłana 8, Tuszyn, tel. 42 614 33 33

Scarabeusz

ul. Jana Pawła II 113 a, Tuszyn, tel. 42 614 25 52

Bar „Wiki”

ul. Noworzgowska 20 (przy pływalni „OCEANIK”)

Pizzeria Central Park

ul. Władysława Reymonta 4, tel. 42 226 50 22

Sujecki Stanisław

ul. Główna 144, Zofiówka

Bar BOHUN, ul. Wesoła 2, Zofiówka

Pizzeria

ul. 3-go Maja 22, Tuszyn, tel. 782 598 018

Oberża Złoty Młyn, Przedsiębiorstwo Rolne „Narratow”

ul. Szkolna 2, Kruszów, tel. 601 569 892

Kępska Joanna, ul. R. Kocha 4, Tuszyn

„U Janka”, ul. Jana Pawła II 92, 88 Bazar

Gajdzicka Ilona

ul. Jana Pawła II 88, Tuszyn targowisko

Bar Lotos Paliwa

ul. Wolborska 3/5, Kruszów, przy stacji paliw

Grzywacz Krzysztof, ul. J. Pawła II 49, Tuszyn

Jaś i Małgosia, ul. Jana Pawła II 72/74, Tuszyn

Pizzeria Berent Anita, ul. Południowa 13, tel. 731 945 995

Gul Agnieszka, ul. Trybunalska 4, targowisko

Hejniak Beata

Kruszów Bazar MEDAXU rząd XIV nr A,B

Ciemcioch Teresa

ul. Krzywa 3 targowisko „AFIXU” Kruszów

„MIŚ”, ul. J. Pawła II 70, Tuszyn

Wierzejski Krzysztof

Głuchów Targowisko „AFIXU” rząd 29 miejsce 2E

Bar „KOALA”, ul. Gołygowska 63 A

Snycerz Elżbieta, ul. Graniczna 14, Wola Kazubowa

Obiekty noclegowe:

Zajazd Leśny, ul. Chrobrego 1, Tuszyn, tel. 42 614 35 19

Karczma „We młynie”

ul. Starościańska 1, Tuszynek Majoracki, tel. 605 552 540

Pokoje Gościnne „Piast”

ul. Polna 21, Tuszyn, tel. 42 614 33 82

Wynajem Pokoi „Gościniec”

ul. Rzgowska 86, Tuszyn, tel. 42 614 43 01

Wynajem Pokoi „Sonia”

ul. 3-go Maja 54, Tuszyn, tel. 601 363 523

Wynajem Pokoi

ul. Tadeusza Kościuszki 4, Tuszyn, tel. 602 468 212

Wynajem Pokoi

ul. Tadeusza Kościuszki 1, Tuszyn, tel. 42 614 35 67

Wynajem Pokoi „U Marka”

ul. 3-go Maja 68, Tuszyn, tel. 606 261 046

Wynajem Pokoi „Rancho w Dolinie”

ul. Graniczna 14, Wola Kazubowa

tel. 502 202 809, 42 614 47 37

Wynajem Pokoi „Chrobry”

ul. Chrobrego 4, Tuszyn, tel. 501 033 404

Motel „Bukowiecki”

ul. J. Pawła II 89, Tuszyn

tel. 508 283 060, 42 614 38 75

Hotelik Bej, ul. Wschodnia 5, Tuszyn, tel. 503 093 377

Hotel „Grzegorzewski”

ul. 3-go Maja 59, Tuszyn, tel. 502 794 200, 512 675 958

Obiekty sportowo -rekreacyjne i rozrywkowe:

Baseny kryte i odkryte:

Miejskie Centrum Sportu i Wypoczynku

ul. Noworzgowska 20, Tuszyn, tel. 42 614 44 62

Stadiony i boiska:

Moje Boisko Orlik 2012

ul. Noworzgowska 30, Tuszyn, tel. 42 614 44 62

Stadion Miejski

ul. Poniatowskiego 13, Tuszyn, tel. 42 614 44 62

Boisko wielofunkcyjne, ul. Szpitalna, Tuszyn

Hale sportowe:

Hala solidarności

ul. Tysiąclecia 8, Tuszyn, tel. 42 614 44 62

Korty tenisowe:

Korty Tenisowe w Hotelu „Grzegorzewskim”

ul. 3-go Maja 59, Tuszyn, tel. 502 794 200, 512 675 958

Stadniny konne i ośrodki jazdy konnej:

„Rancho w Dolinie”

ul. Graniczna 14, Wola Kazubowa

tel. 502 202 809, 42 614 47 37

Stadnina Koni, ul. Graniczna, Wola Kazubowa

Tuszyński Klub Jeździecki

Garbówek 20, tel. 42 614 31 58

Ośrodek jazdy konnej

ul. Główna 98, Zofiówka, tel. 691 142 780

Przystanie łowieckie:

Koło Łowieckie „Tur”, ul. Garbówek 30, Garbów

Obiekty rekreacyjno rozrywkowe:

Grota solna

ul. Noworzgowska 20 przy pływalni „OCEANIK”

tel. 42 614 44 62

Sauna

ul. Noworzgowska 20 przy pływalni „OCEANIK”

tel. 42 614 44 61

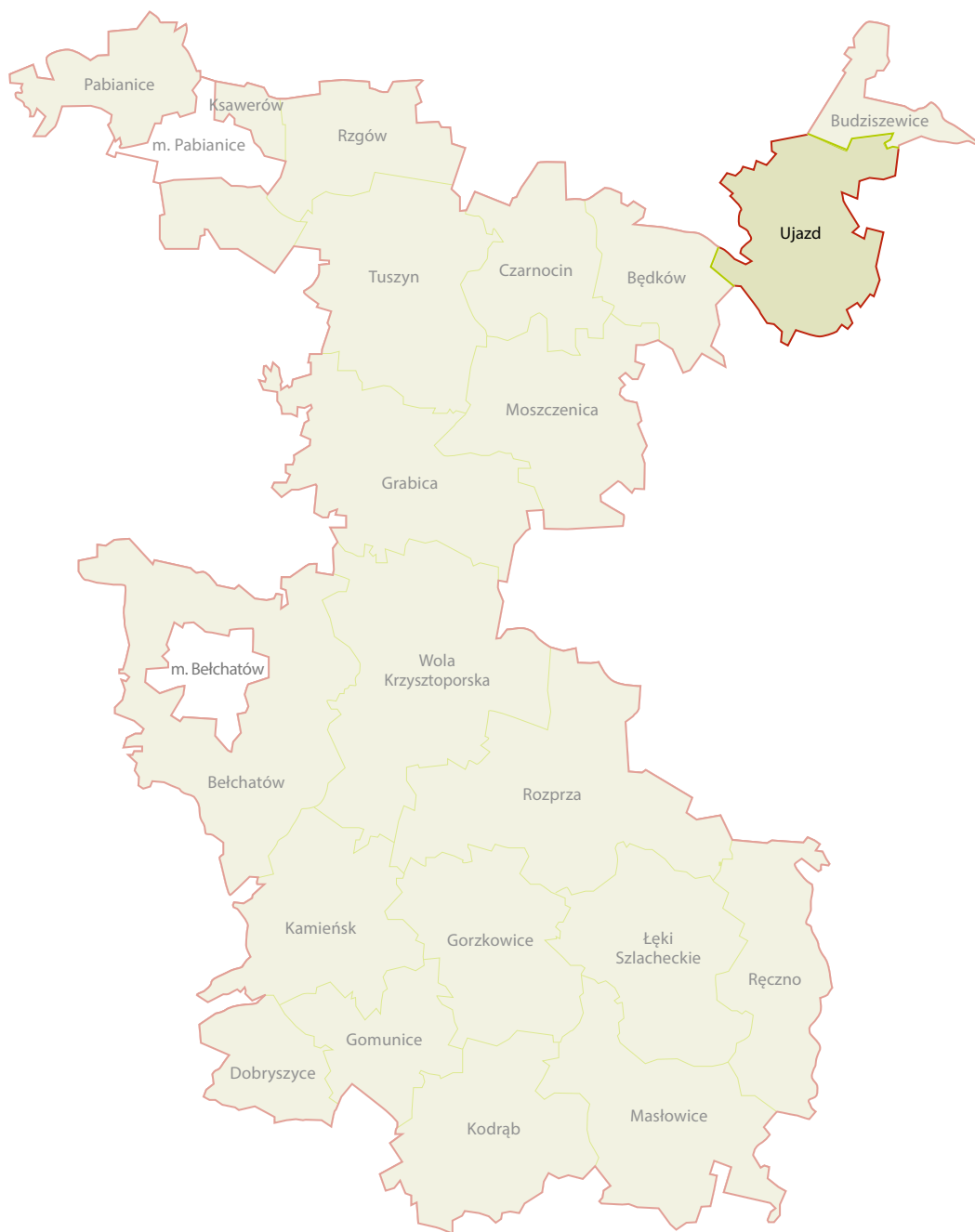
Fot. 1. Dworek w Kruszowie

Gmina Ujazd

Gmina Ujazd

Urząd Gminy Ujazd

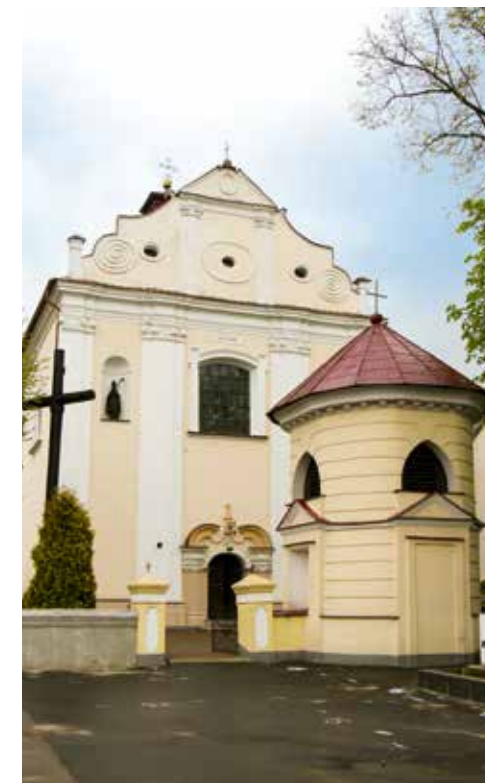
ul. Plac Kościuszki 6
97-225 Ujazd
tel. 44 719 21 29
fax. 44 719 21 29
e-mail: ugujazd@ujazd.com.pl

Położenie:

Gmina Ujazd leży w południowo-wschodniej części województwa łódzkiego, w zachodniej części powiatu tomaszowskiego. Zajmuje 96,96 km² powierzchni. Dominującą powierzchnię obszaru zajmują użytki rolne (60,6%) na drugim miejscu znajdują się lasy (31,7%). Na gminę składa się 40 miejscowości znajdujących się w 22 sołectwach: Bielina, Bronisławów - Marszew, Buków, Ciosny, Dębniak, Helenów, Józefin, Lipianki, Łominy, Maksymów, Niewiadów, Ojrzanów, Olszowa, Osiedle Niewiadów, Przesiadłów, Sangrodz, Skrzyńki, Stasiolas, Ujazd, Wólka Krzykowska, Wykno, Zaosie. Przez teren ten przepływają rzeki Piasecznica i Bielina (zwana w dalszym biegu Czarną), które stanowią lewy dopływ Wolbórki zasilającej Pilicę.

Przez gminę przebiegają szlaki:

– **rowerowy - Szlak Grunwaldzki – kolor czerwony** - powstał dla upamiętnienia 600 rocznicy Bitwy pod Grunwaldem, stanowi część ogólnopolskiego szlaku kulturowego, biegnącego historyczną trasą przemarszu wojsk Władysława Jagiełły udających się w kierunku Grunwaldu. Szlak długości 180 km oznakowany jest kolorem czerwonym. Trasa powstała w oparciu o zapiski Jana Długosza, który w Kronikach dokładnie opisał trasę przemarszu wojsk z Krakowa przez Kielecczynę, Żarnów, Sulejów, Wolbórz, Lubochnię, Wysokienice i Samice. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez gminy: Budziszewice i Ujazd.

Fot. 1. Kościół w Ujeździe

– rowerowy - Szlak Łącznikowy Łódzkiej Magistrali Rowerowej Czarnocin – Ujazd - konny – Lokalny Atrakcyjny Szlak

Lokalny Atrakcyjny Szlak (Między Mrogą a Pilicą) powstał w wyniku współpracy trzech lokalnych grup działania (LGD) „Bud-Uj Razem”, „MROGA” i „DOLINA PILICY”. Szlak stanowi część pętli zewnętrznej Łódzkiego Szlaku Konnego. Lokalny Atrakcyjny Szlak (akronim LAS) łączy dolinę rzeki Mrogi z doliną rzeki Pilicy. W południowej części rozwidla się na dwie odnogi. Wschodnia odnoga dociera do doliny Pilicy w Spale, zachodnia odnoga osiąga wieś Wolę Kutową w okolicach Tuszyna. Szlak w większości wiedzie przez tereny wiejskie, natomiast zagęszczenie terenów leśnych występuje na północ od Tomaszowa Mazowieckiego. Odcinek ten łączy dwa parki krajobrazowe. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez tereny gmin: Tuszyn, Czarnocin, Będków, Ujazd i Budziszewice

Quest – „Dworski Ujazd” – szlak pozwoli poznać lokalną historię. Czas przejścia: 45 minut. Więcej informacji oraz ulotka do pobrania na stronie www.budujrazem.questing.pl

Warto zobaczyć:

Ujazd – wieś położona nad rzeką Piasecznicą, uzyskała prawa miejskie w 1428 roku, pierwsza wzmianka o wsi rycerskiej miała miejsce w 1283 roku, kiedy Racibor, ówczesny właściciel, kupił wieś Niewiadów. Nazwa pochodzi prawdopodobnie od starych zwyczajów prawnych dotyczących rozgraniczania własności ziemi. Ujazd to obszar, którego granice zostały wyznaczone przez objazd na koniu w ciągu jednego dnia. Na przestrzeni lat zmieniali się wielokrotnie właściciele, największą rolę odegrała rodzina Ostrowskich, zwłaszcza podskarbi wielki koronny Tomasz Ostrowski, który w 1786 roku kupił od swojej teściowej Ludwiki z Denhofów dobra ujezdskie za 300 000 zł.

Syn Tomasa Ostrowskiego – Antoni, znacznie rozbudował majątek (stawiał huty, wypalał wapno), założył również obok Ujazdu miasto nazwane na cześć ojca Tomaszowem. Po utracie praw miejskich w 1869 roku, a także z uwagi na znaczny rozwój przemysłowy

pobliskiego Tomaszowa Mazowieckiego, znaczenie Ujazdu na mapie gospodarczej malało. Majątek rodziny Ostrowskich był pokaźnych rozmiarów, na dawnych mapach widnieje jako „Państwo Ujezdskie”, które posiadało własną walutę.

Pałac Ostrowskich – wybudowany w 1812 roku przez Antoniego Ostrowskiego na fundamentach nieistniejącego zamku z XV wieku. Budowla neogotycka dwukondygnacyjna, murowana na planie wydłużonego prostokąta, stanowiła trzon dóbr ujezdskich, które w 1922 roku liczyły blisko 5000 hektarów. Charakterystyczne są zachowane ponad oknami ostrołukowe arkady z cegły. W okresie międzywojennym dobudowano taras od strony ogrodu, zmieniając pierwotną bryłę budynku. Ostatnim właścicielem z rodziny Ostrowskich był Jan Krystyn syn Juliusza. Obecnie pałac jest wyremontowany i stanowi własność prywatną.

Ciekawostka: podczas prac archeologicznych prowadzonych na jego terenie w 2002–2004 roku przez profesora Leszka Kajzera, odsłonięto fundamenty średniowiecznego zamku. Miał on kształt czworoboku o powierzchni około 1000 metrów kwadratowych. Obecny pałac jest cztery razy mniejszy. Fundatorem był Piotr Tłuk ze Strykowa. Po rozbudowie przez starostę malborskiego, kasztelana sieradzkiego i wojewodę

brzesko-kujawskiego Piotra Dunina zamek był jednym z dwóch największych w Polsce zamków prywatnych. Podczas pracy odkryto przedmioty codziennego użytku oraz piękne kafle piecowe przedstawiające tematykę religijną, heraldyczną, florystyczną i faunistyczną (wyobrażenia legend, postać świętego Jerzego zabijającego smoka, wizerunki 290 herbów państwowych i szlacheckich). W północnej ścianie pałacu, która jest jedyną widoczną pozostałością po średniowiecznym zamku wyeksponowano dwa fragmenty oryginalnego XV wiecznego muru.

Wokół pałacu rozciąga się park pałacowy, jeden z najcenniejszych pod względem drzewostanu w regionie. Zajmuje obszar 14 hektarów, dużą rolę w tworzeniu i późniejszej odbudowie miał Jan Krystyn Ostrowski, który z pasją poświęcił się urządzaniu parku. Do parku prowadzi ozdobna brama z XIX wieku, na słupach można zobaczyć siedzące niedźwiedzie – element nawiązujący do herbu rodu Ostrowskich, który przedstawia pannę na niedźwiedziu. Warto zwrócić uwagę na białe topole: nad jednym z jezior stoi

Fot. 1. Na Grunwaldzkim Szlaku
Fot. 2. Młyn w Ujeździe
Fot. 3. Park przy pałacu w Ujeździe

Fot. 1. Pałac Ostrowskich w Ujeździe

wysoka na 30 metrów, mierząca w obwodzie 7 metrów. Posadzono również świerki srebrzyste, skrzydłorzechy kaukaskie oraz bardziej znane lipy i jawory, które tworzą szerokie aleje parkowe.

Kościół pod wezwaniem św. Wojciecha w Ujeździe – zbudowany w XVII wieku z fundacji arcybiskupa Gnieźnieńskiego Andrzeja Olszowskiego, który koronował Jana Sobieskiego na króla. We wnętrzu znajduje się pamiątkowa płyta pochodząca z 1680 roku poświęcona fundatorowi. W 1891 roku dobudowano do kościoła kaplicę w stylu barokowym zaprojektowaną przez Konstantego Wojciechowskiego, w której mieści się mauzoleum rodziny Ostrowskich. We wnętrzu znajduje się rokokowy ołtarz główny z XVIII wieku z obrazem Matki Boskiej z Dzieciątkiem, oraz nagrobek Jana Szczawińskiego, przedstawiający leżącą postać rycerza w zbroi, spoczywającego na boku i podpartego ręką, z napisami nad pomnikiem. Na zewnątrz, przy wejściu od strony północno – wschodniej umieszczona jest płyta nagrobna Piotra Dunina. Na pobliskim cmentarzu odnajdziemy przykłady rzeźby nagrobnej z XIX i XX wieku.

Obok kościoła znajduje się murowana klasycystyczna dzwonnica z początków XIX wieku. Naprzeciwko kościoła stoi drewniany modrzewiowy dworek z 1850 roku, dawniej plebania.

Mikrokosmos – Park Edukacyjno-Rozrywkowy w Ujeździe – to pierwszy park na świecie z owadami gigantami, wykonanymi z niezwykłą dbałością o ich budowę morfologiczną (np. potężna wałka o wysokości 2,5 metra). Miejsce łączy naukę z wypoczynkiem na obszarze blisko 10 000 metrów kwadratowych. Z myślą o dzieciach i młodzieży utworzono tutaj ścieżki dydaktyczne, przy których spotykamy owady z wypisanymi informacjami na ich temat. Park został uznany za najciekawszy produkt turystyczny 2012 roku, a od tego czasu wiele się tu zmieniło, przyciągając kolejnych turystów.

www.mikrokosmos.edu.pl
mikrokosmos@mikrokosmos.edu.pl

Zespół dworski w Wólce Krzykowskiej – dwór wzniesiony w połowie XIX wieku, otoczony zabytkowym parkiem. Obecnie własność prywatna, istnieje możliwość

jazdy konnej.

Młyn wodny w Ujeździe – obecnie nieczynny. Wraz z otaczającym terenem stanowi własność prywatną.

Punkty gastronomiczne i obiekty noclegowe:

Punkty gastronomiczne:

Zajazd „PIWOWARSKI”, Bronisławów 3A, tel. 44 719 21 60
Sala „Józefina”, Józefin 42, tel. 600 417 632
MOBIL POLSKA Stacja BP, Tobiasze 6A, tel. 44 724 07 90

Obiekty noclegowe:

Dom Wypoczynkowy „WENUS”
Osiedle Niewiadów 44, tel. 44 719 21 81
Sala „Józefina”, Józefin 42, tel. 600 417 632
MOBIL POLSKA Stacja BP, Tobiasze 6A, tel. 44 724 07 90
„MARS” Gospodarstwo Agroturystyczne
Wykno 39, tel. 44 719 20 90

Obiekty sportowe – rekreacyjne i rozrywkowe:

Stadiony i boiska:

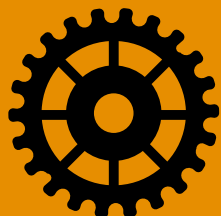
Zespół boisk sportowych „ORLIK”
Ujazd, ul. Rokicińska 6
Ogólnodostępne boisko wielofunkcyjne przy Zespole Szkół w Ujeździe
Osiedle Niewiadów 27, tel. 44 719 22 31
Stadion sportowy, Osiedle Niewiadów 40

Hale sportowe:

Gminna Hala Sportowa w Ujeździe
ul. Rokicińska 6, tel. 502 589 646

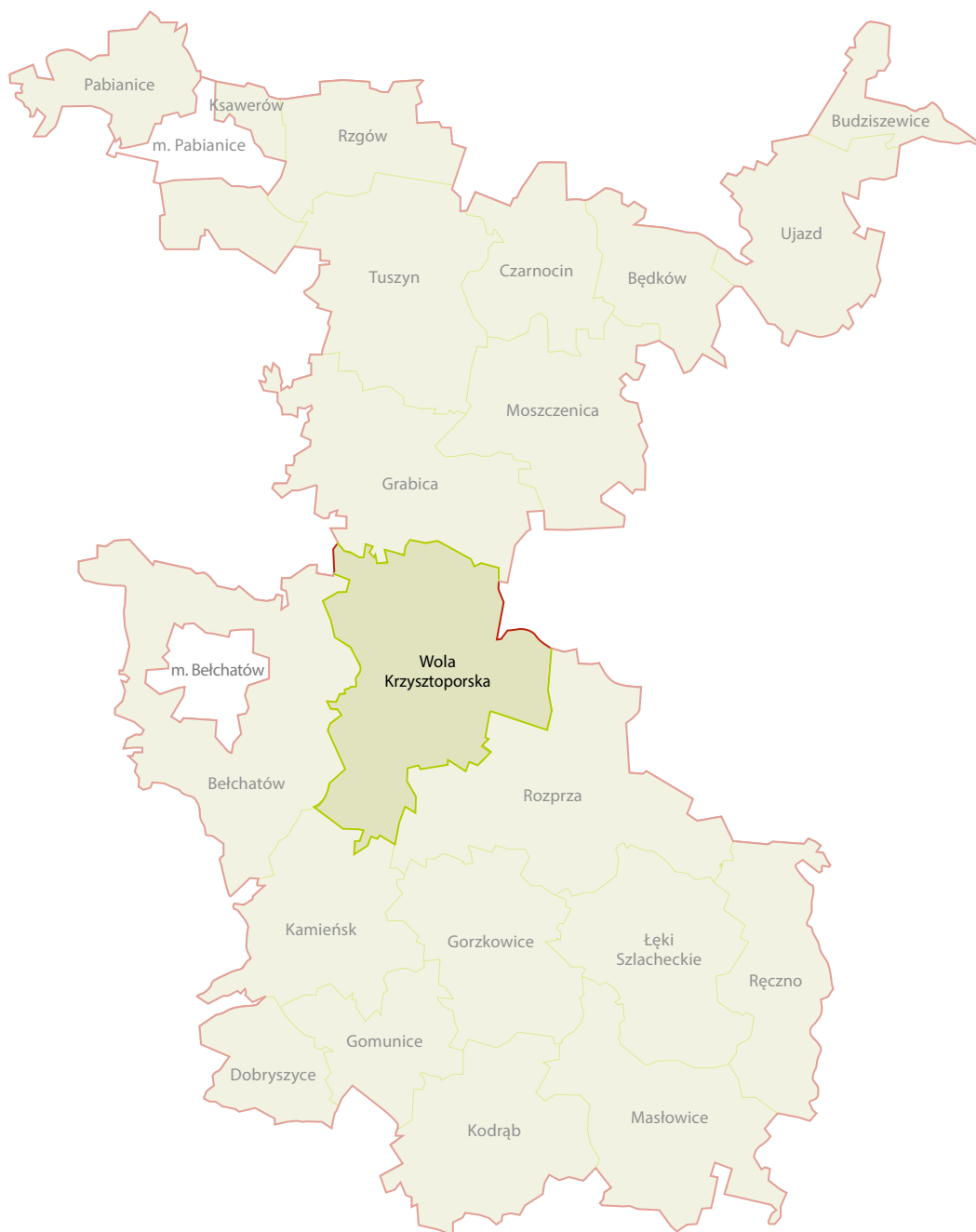
Fot. 1./3. Mikrokosmos

Gmina Wola Krzysztoporska

Gmina Wola Krzysztoporska

Urząd Gminy w Woli Krzysztoporskiej

ul. Kościuszki 5

97-371 Wola Krzysztoporska

tel. 44 616 39 61

fax. 44 616 39 60

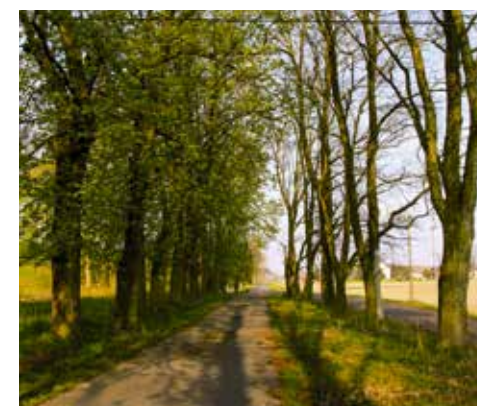
e-mail: sekretariat@wola-krzysztoporska.pl

www.wola-krzysztoporska.pl

Położenie:

Gmina Wola Krzysztoporska leży w województwie łódzkim, w zachodniej części powiatu piotrkowskiego. Tworzą ją 43 sołectwa: Bogdanów, Bogdanów-Kolonia, Borowa, Blizn, Bujny, Gąski, Głina, Gomulin, Gomulin-Kolonia, Jeżów, Kacprów, Kamienna, Kozierogi, Krężna, Krężna-Kolonia, Krzyżanów, Laski, Ludwików, Majków Duży, Mąkolice, Miłaków, Moników, Mzurki, Budków, Oprzędów, Parzniewice, Parzniewiczki, Pawłów Dolny, Pawłów Górny, Piaski, Piekarki, Piekary, Poraj, Praca, Radziątków, Rokszyce, Rokszyce Drugie, Siomki, Stradzew, Wola Krzysztoporska, Wola Rokszycka, Woźniki, Woźniki-Kolonia, Wygoda. Gmina ma charakter rolniczy, użytki rolne zajmują tu około 83%, a lasy około 12% powierzchni. Na terenie gminy krzyżują się ważne trasy komunikacyjne: samochodowe A1 i S8 oraz kolejowe, dzięki czemu gmina rozwija się i przeznaczają nowe tereny pod centra logistyczne oraz pozostałe sektory działalności produkcyjnej i usługowej. Przez ten obszar przepływa rzeka Dąbrówka – dopływ Łuciąży, oraz Bogdanówka.

Przez gminę przebiegają szlaki:

- **rowerowy - Węgla Brunatnego – kolor niebieski** - jest jedną z części Szlaku Ziemi Sieradzkiej, który składa się z czterech odcinków znakowanych kolorem niebieskim, szlak św. Maksymiliana Kolbego,

Fot. 1. Zespół dworsko-parkowo-gospodarczy w Parzniewicach

Fot. 2. Aleja w Woźnikach

Fot. 3. Na łonie natury

Fot. 1. Dwór w Woźnikach

Fot. 2. Pałac w miejscowości Bujny

Fot. 3. Zespół dworsko-parkowo-gospodarczy w Parzniewicach

szlak skarbów Ziemi Sieradzkiej, szlak Osad Braci Czeskich oraz szlak Węgla Brunatnego. Szlak Węgla Brunatnego rozpoczyna się od Kleszczowa, prowadzi przez Bełchatów do Tuszyna, szlak ma ponad 70 km długości. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez gminę Grabica, Tuszyn Bełchatów, Wola Krzysztoporska.

- konny - Łódzki Szlak Konny – kolor pomarańczowy - powstał w ramach projektu „Turystyka w siodle, infrastruktura innowacyjnego i unikatowego produktu turystycznego”. Oznakowano ponad 2000 km szlaku tworząc najdłuższy szlak konny w Europie. W okolicach szlaku powstały 22 punkty postojowe. Na terenie LGD „Bud-Uj Razem” przebiega przez tereny gmin: Bełchatów, Kamieński, Tuszyn, Rozprza, Ręczno, Czarnocin, Dobryszycy, Będków, Gomunice, Wola Krzysztoporska.

Quest – „Borowska Reduta” – wiedzie szlakiem zaciętych walk, które toczyły się we wrześniu w 1939 roku. Czas przejścia: około 60 minut. Więcej informacji oraz ulotka do pobrania na stronie www.budujrazem.questing.pl

Warto zobaczyć:

Wola Krzysztoporska – siedziba rodu Krzysztoporskich, pierwsza wzmianka pochodzi z 1552 roku, kiedy właścicielem był Piotr Krzysztoporski. W 1558 roku posiadłość przejął Jan Krzysztoporski, który wybudował dwór, dziś już nieistniejący. Na jego miejscu w połowie XIX wieku wzniesiono nowy dwór, którego właścicielem był Josek Szpilfogiel-Kodrębski (pochodził z miejscowości Kodrąb, stąd drugi człon nazwiska). Całość otacza park, który powstał w XX wieku, w którym znajdują się pomniki przyrody: klon pospolity, topola biała, lipa drobnolistna, dąb szypułkowy. Park podzielony jest na dwie części: otwartą dla mieszkańców oraz należącą do fabryki barwników, którą założył syn Joska Maurycy, z wykształcenia inżynier chemik, w 1902 roku. Na

początku była to Fabryka Chemiczna, która przekształciła się w Wolskie Zakłady Przemysłu Barwników „Organika”. W 2000 roku z przyczyn ekonomicznych upadły.

Kościół pod wezwaniem Przenajświętszej Trójcy w Bogdanowie – parafia istniała już w 1394 roku, później rolę kościoła parafialnego przejęła parafia w Postękalicach, było to wynikiem zajęcia przez właścicieli wsi kościoła, który w tym czasie przekształcił się w zbór ariański. Po odzyskaniu kościoła przez katolików w 1616 roku parafia wróciła do Bogdanowa; w tym samym czasie w Postękalicach istniała druga parafia, w 1649 roku stała się filią parafii z Bogdanowa. Kościół z tamtych czasów już nie istnieje, był drewniany, rozebrano go w 1912 roku z powodu złego stanu, a na jego miejscu wybudowano murowany, trójnawowy; powstał w latach 1913–1922, według projektu Witolda Matuszewskiego. We wnętrzu warto zobaczyć malowidła wykonane przez krakowskich malarzy oraz tablice i epitafia poświęcone rodzinie Krzysztoporskich z XVI i XVII wieku, pochodzące ze starej świątyni.

Pałac w Bujnach – to część zespołu dworskiego powstałego w XIX wieku, o powierzchni 512 hektarów. Pałac był własnością Feliksa Winsche, później, podczas wojny, pełnił siedzibę gestapo, a po wojnie stał się własnością Państwowego Technikum Rolniczego, które to otworzyło Zespół Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Praktycznego. Patronem szkoły jest Wincenty Witos. Całość otacza zabytkowy park dworski, w którym znajduje się jesion wyniosły będący pomnikiem przyrody.

Zespół dworsko-parkowy w Parzniewicach – dwór neobarokowy, powstał w XX wieku, zachowały się jeszcze obora z XX wieku, czworaki z XIX wieku oraz otaczający zabytkowy park dworski z XIX wieku. W parku znajduje się duża liczba pomników przyrody, bo aż piętnaście, w postaci lipy drobnolistnej. W obecnej chwili mieści się w nim szkoła podstawowa.

Fot. 1. Kościół w Bogdanowie

164

165

Zespół dworski w Rokoszycach – dwór powstał w 1875 roku w stylu eklektycznym z cegły. Całość otoczona jest zabytkowym parkiem.

W Rokoszycach znajduje się jeszcze grodzisko stożkowe.

Dwór w Woźnikach – powstał w XIX wieku, po II wojnie światowej uległ znacznym modyfikacjom, tracąc swój pierwotny wygląd. Całość otacza zabytkowy park z aleją kasztanowców.

Zespół dworski w Mzurkach – dwór powstał w 1830 roku wraz z zabudowaniami gospodarczymi. Całość otoczona jest zabytkowym parkiem, w którym znajduje się pomnik przyrody dęb Napoleona, dwie lipy drobnolistne oraz wiąz. Z dębem, który liczy

sobie przeszło 600 lat, wiąże się legenda, która mówi, że obiadował pod nim Napoleon Bonaparte.

Góra Borowska – obok wzniesień stoi pomnik wybudowany w 1972 roku, upamiętniający jedną z większych bitew II wojny światowej, która wydarzyła się w dniach 03–06 września 1939 roku. Żołnierze z 2. Pułku Piechoty Legionów, 301. Batalionu Czołgów oraz 7. Batalionu GO Piotrków stanęli do walki z niemiecką 4. Dywizją Pancerną. Podczas walk zginęło 663 żołnierzy polskich, a straty przeciwnika, choć znaczne, nie są znane. Walki powstrzymały marsz wojsk niemieckich atakujących w kierunku Piotrków Trybunalski – Warszawa.

Obelisk w Woli Krzysztoporskiej – upamiętniając wydarzenia września 1939 roku, w 50 rocznicę wybuchu II wojny światowej, w 1989 roku wzniesiono obelisk. Wojska niemieckie, które poniosły znaczne straty w walce na Górach Borowskich, dokonały aktu zemsty na niewinnych mieszkańcach Woli Krzysztoporskiej,

zabijając kilku z nich. Co roku w pierwszą niedzielę września organizowane są obchody upamiętniające walki obronne podczas II wojny światowej.

Jeżów – park dworski, w którym znajduje się pomnik przyrody w postaci wiązu szypułkowego.

Pomniki przyrody:

Pozostałe pomniki przyrody w gminie Wola Krzysztoporska nie wymienione w tekstach to: cztery lipy drobnolistne i wiąz szypułkowy w Gomulinie na gruntach parafialnych, jedna lipa w Stradzewie.

Sale konferencyjne, punkty gastronomiczne i obiekty noclegowe:

Sale konferencyjne:

Trzy sale konferencyjne w Hotelu „Złoty Młyn”
Majków Duży 6A, 97-371 Wola Krzysztoporska
tel. 44 733 64 00, 697 370 777

RUBIN

ul. Kościuszki 1, 97-371 Wola Krzysztoporska
tel. 501 556 866

Gminny Ośrodek Kultury w Woli Krzysztoporskiej
ul. Południowa 2, 97-371 Wola Krzysztoporska
tel. 44 616 39 185

Urząd Gminy w Woli Krzysztoporskiej
ul. Kościuszki 5, 97-371 Wola Krzysztoporska
tel. 44 616 39 21

Fot. 1. Pomnik Obrońców Gór Borowskich

Fot. 1. Zespół dworski w Mzurkach

Punkty gastronomiczne:

Dom Weselny Arkadia
ul. Fabryczna 3, 97-371 Wola Krzysztoporska
tel. 511 149 488

Gospoda Żniwny Łan
Gomulin 79, 97-371 Wola Krzysztoporska
tel. 602 102 374

Rubin
ul. Kościuszki 1, 97-371 Wola Krzysztoporska
tel. 501 556 866

Bar Doner Kebap
Gomulin 27, 97-371 Wola Krzysztoporska
tel. 44 615 31 63

Karczma Wygodna Izba
Wygoda 1, 97-371 Wola Krzysztoporska, tel. 512 328 570

Hotel „Złoty Młyn”
Majków Duży 6A, 97-371 Wola Krzysztoporska
tel. 44 733 64 00, 697 370 777

PUB STREFA 11
Cmentarna 4, 97-371 Wola Krzysztoporska
tel. 500 505 855

McDonald's (przy drodze krajowej nr 1)
Kargał Las, 97-371 Wola Krzysztoporska

Obiekty noclegowe

Denysowo
Jeżów 1, 97-371 Wola Krzysztoporska
tel. 606 357 852

Hotel „Złoty Młyn”
Majków Duży 6A, 97-371 Wola Krzysztoporska
tel. 44 733 64 00, 697 370 777

Obiekty sportowo – rekreacyjne i rozrywkowe:

Stadiony i boiska:

Boisko sportowe przy Zespole Szkolno-Gimnazjalnym
w Woli Krzysztoporskiej
ul. Kościuszki 32, 97-371 Wola Krzysztoporska
Boisko przy Gminnym Ośrodku Kultury
w Woli Krzysztoporskiej
ul. Południowa 2, 97-371 Wola Krzysztoporska
tel. 44 616 11 85

Boisko przy Szkole Podstawowej w Bujnach
Bujny, ul. Piotrkowska 104
tel. 44 733 63 05

Hale sportowe:

Sala gimnastyczna przy Gimnazjum w Gomulinie
ul. Szkolna 2, Gomulin
tel. 44 615 34 26
e-mail: gimnazjumgomulin@interia.pl

Sala gimnastyczna przy Zespole Szkolno-Gimnazjalnym
w Woli Krzysztoporskiej
ul. Kościuszki 32, 97-371 Wola Krzysztoporska
tel. 44 616 37 20, 616 38 60, fax 44 616 37 20

Stadniny konne i ośrodki jazdy konnej:

Denysowo
Jeżów 1, 97-371 Wola Krzysztoporska
tel. 606 357 852

Obiekty rekreacyjno rozrywkowe:

Klub Protektor
ul. Południowa 35, 97-371 Wola Krzysztoporska

Stowarzyszenie LGD „BUD-UJ RAZEM”

97-225 Ujazd, ul. Rokicińska 6

tel. +48 516 963 993

www.buduj.eu, e-mail: biuro@buduj.eu

VEGA Studio Adv. Tomasz Müller

82-500 Kwidzyn, ul. Grudziądzka 22/3A

www.grupavega.pl, e-mail: biuro@grupavega.pl

Tekst:

Michał Dyśko, Justyna Strumiłło

Zdjęcia:

archiwum gmin członkowskich LGD, archiwum LGD „Bud-Uj Razem”

Michał Dyśko, Marcin Strumiłło

Opracowanie graficzne i przygotowanie do druku:

Agnieszka Zdaniewicz

Marketing:

Adam Talarczyk

Koordynator wydania:

Joanna Müller

Wszelkie prawa zastrzeżone / All rights reserved

Printed in Poland – Kwidzyn 2015

Przedruk i powielanie w jakiegokolwiek formie jest zabronione

ISBN 978-83-8056-040-6

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

Stowarzyszenie LGD „BUD-UJ RAZEM”

97-225 Ujazd, ul. Rokicińska 6
tel. +48 516 963 993

**www.buduj.eu, e-mail: biuro@buduj.eu
www.lokals.pl**

Europejski Fundusz Rolny
na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.
Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach działania 4.31 oś 4 LEADER
„Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania - nabywanie umiejętności i aktywizacja”
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi